

BRUCE FOGLE

101 kérdés,

amit a cicája megkérdezne
a dokitól, ha beszélni tudna

**101 kérdés,
amit a cicája megkérdezne a dokitól,
ha beszélni tudna**

Dr. BRUCE FOGLE

Lalla Ward illusztrációival

UNIKUM KÖNYVEK, 1994

A mű eredeti címe:

***101 Question Your Cat Would Ask Its Vet - If Your Cat
Could Talk***

A fordítás a Michael Joseph Ltd. (Fenguin Group) 1993-as kiadása alapján készült Copyright © Dr. Bruce Fogle, 1993 (The moral right of the author has been asserted.)

Eredeti illusztrációk (Illustrations Copyright) Lalla Ward, 1993

Címlapfotó: David Ward

Magyar fordítás (Hungarian translation ©): RAKOVSZKY ZSUZSA

A kötetet tervezte: GERGELY ISTVÁN

Kiadta a Magyar Világ Kiadó, 1994 Felelős kiadó: HALÁSZ GYÖRGY

Szerkesztette: FODOR ÁGNES

Köszönetnyilvánítások

Egy macskatulajdonosok között végzett felmérés során arra a kérdésre, hogy elsősorban mit várnak el az állatorvosuktól, meglepő módon a legtöbben ezt a választ adták: „Azt, hogy végighallgasson.” Többnyire ugyan teljesen elégedettek voltak az állatorvosuk szaktudásával, ám úgy érezték, nem figyel oda eléggé a panaszaikra, és nem számíthatnak a tanácsaira olyankor, amikor arra nekik a legnagyobb szükségük lenne.

Az első állatorvos, akinél dolgoztam, Brian Singleton volt: tőle tanultam meg, mennyire fontos, hogy odafigyeljünk a beteg állat gazdájára is. Mellette tanultam meg azt is, hogy jóllehet az emberek csakugyan aggodnak macskájuk egészségéért, ember és macska kapcsolatában mindig van valami játékoság. Az alábbiakban az olvasó olyan kérdésekkel fog találkozni, amelyeket az elmúlt két évtized során a leggyakrabban tettek föl nekem.

Egyaránt hálával tartozom Briannak és annak a többezernyi macskatulajdonosnak, akik ez idő alatt fölkerestek: nekik köszönhetem, hogy annyi örömet találtam a munkámban. És természetesen jár a köszönet a cicáknak is.

Bevezetés

Minek is tagadnám, amikor nyilvánvaló: az alább következő kérdések emberi észjárásra vallanak. A macskák fütyülnek a magyarázatokra. Csöppet sem kíváncsiak rá, vajon az ivartalanítás hatására megváltozik-e a személyiségük, hogy az akupunktúra csakugyan enyhíti-e a fájdalmat, hogy miért kezd csattogni a foguk, valahányszor leszáll egy madár az ablakpárkányra, vagy hogy miért pisilik le az összes falat a lakásban, amint a gazdiék hazahozzák a kórházból az új kisbabát. A macskákat mindössze a kényelem és a biztonság érdekli, az, hogy elengedő kellemes testi-lelki izgalomban legyen részük, és mindenekfölött az, hogy életben maradjanak. Gazdáik azok, akik állandóan kérdésekkel ostromolják a dokit. Akkor viszont ebben a könyvben miért adom mégis a kérdéseket a macskák szájába?

Talán egyszerűen azért, mert így mulatságosabb a dolog, de ennél mélyebb okom is van rá: bizonyára jobban megért az olvasó, ha mesélek egy keveset róla, milyen viszonyban vagyunk mi odahaza a macskánkkal; Millie-vel. Juliának, a feleségemnek korábban soha nem volt macskája. Kisgyerekként úgyszólván testvérének tekintette és valósággal imádta a ház kutyáit. Könnyen meglehet, hogy hozzám is csak a kutyája kedvéért jött feleségül: így legalább kéznél lesz az állatorvos.

Attól kezdve, hogy Millie nevezetű, ezüstszürke cirmos cicánk betette a lábát a lakásba, esténként, amikor hazaértem a munkából, Juliát többnyire a pamlag sarkába kuporodva találtam, ölében a szundikáló macskával. Amikor megkérdeztem, mit csinált egész nap, Julia rendszerint azt felelte, hogy ki sem mozdult, mivel:

- (a) Millie-nek játszótársra volt szüksége;

(b) Millie ki akart menni a kertbe, és valakinek vigyáznia kellett rá;

(c) Millie álmos volt, és sehol másutt nem tud olyan jól aludni, mint az ő ölében.

Nem telt bele néhány hét, és Julia meg a cica elválaszthatatlanok voltak. Millie-ben kialakult az a meggyőződés, hogy a mi kötelességünk, de elsősorban Juliáé, hogy táplálékkal, gyöngédséggel, melegséggel és biztonsággal halmozzuk el. Ugyanakkor nekünk is kezdett igencsak a szívünkhöz nőni Millie, bár ennek eleinte nem is voltunk tudatában. Többé nem „egy macska” volt a sok közül; magunk sem vettük észre, mikor, de eljött a pillanat, amikor „macskából” „személyiséggé” vált számunkra. Kezdtük megérteni, mit érezhet, és egyre könnyebben tudtunk a viselkedéséből a hangulatára következtetni. Mi is egyre jobban megértettük magunkat vele. Valóságos párbeszédet folytattunk, bár szavak nélkül.

Hacsak nem próbálunk a hűvös és szenttelen megfigyelő szerepéhez ragaszkodni, előbb-utóbb kialakul bennünk az az igény, hogy óvjuk a macskánkat, és gondoskodjunk róla. Ez nem is lehet másként, hiszen az emberi faj egyik jellemző tulajdonsága, hogy egész élete során elevenen él benne az ivadékgondozás igénye. Tisztában vagyok vele, hogy a házimacska a magasan fejlett húsevő ragadozók fajtájába tartozik, így egészen másféle igényei vannak, mint az embernek; ami azt illeti, ha a cica elég nagy lenne hozzá, inkább a vacsoráját igyekezne megtalálni bennünk, nem pedig a papáját vagy a mamáját. Ám ami a tisztán érzelmi jellegű, személyes viszonyunkat illeti, én a saját macskánkat senki mással össze nem téveszthető személyiségnek tekintem, és úgy érzem, mi vagyunk a felelősek érte.

Márpedig ha így látjuk a macskánkat, ez azt jelenti, hogy idővel meg-

tanuljuk megérteni és tisztelni az érzéseit és a hangulatait. Amikor ebben a könyvben a macskák szájába adtam a kérdéseket, ezzel elismertem, hogy legtöbbünk egyéniségnek és családtagnak tekinti négylábú barátját, akinek megvannak a maga mindenki másétól különböző, személyes szükségletei.

A macska független lény, de történetesen úgy döntött, hogy osztozni kíván a mi életünkben. Amikor otthonunkat és kertünket választja lakóhelyül, ablakot nyit számunkra, amelyen át mintegy páholyból szemlélhetjük a természet izgalmas világát. Írói módszeremül azért választottam azt, hogy macskákkal kérdeztetek, mert e szándékos antropomorfizálással reméltem föl hívni az olvasó figyelmét arra, hogy azért értjük meg egyes intelligens állatfajok - macskák, kutyák, rókák, mosómedvék, őzek - különféle érzéseit, hangulatait és vágyait, mert magunk is osztozunk bennük.

A kérdések egy része természetesen tréfásan hangzik a macskák szájából, mivel többnyire a tulajdonosok szokták föltenni őket. Azt ajánlom az olvasónak, számolja össze olvasás közben, hány ilyen kérdést talál: az eredmény alapján eldöntheti, mennyire képzeleli „emberinek” a macskákat. Ha egyetlen ilyen kérdésre sem sikerül rábukkannia, ez azt jelenti, hogy véleménye szerint a macskák valójában automata pilótával irányított gépezetek. Azt bizonyára észreveszi majd, hogy a válaszokat inkább a macskatulajdonosoknak, semmint maguknak a macskáknak szántam - talán mert életem során nem túlságosan sok cicával találkoztam, aki olvasni tudott volna. De azért föl lehet olvasni nekik. A macskák ugyanis bámulatosan figyelmesen és értelmesen tudnak hallgatni.

Ha pedig Ön is úgy gondolja, hogy macskája szívesen föltenne valamilyen kérdést, kérem, írja le, és küldje el nekem az alábbi címre:

Bruce Fogle „Cat Questions”

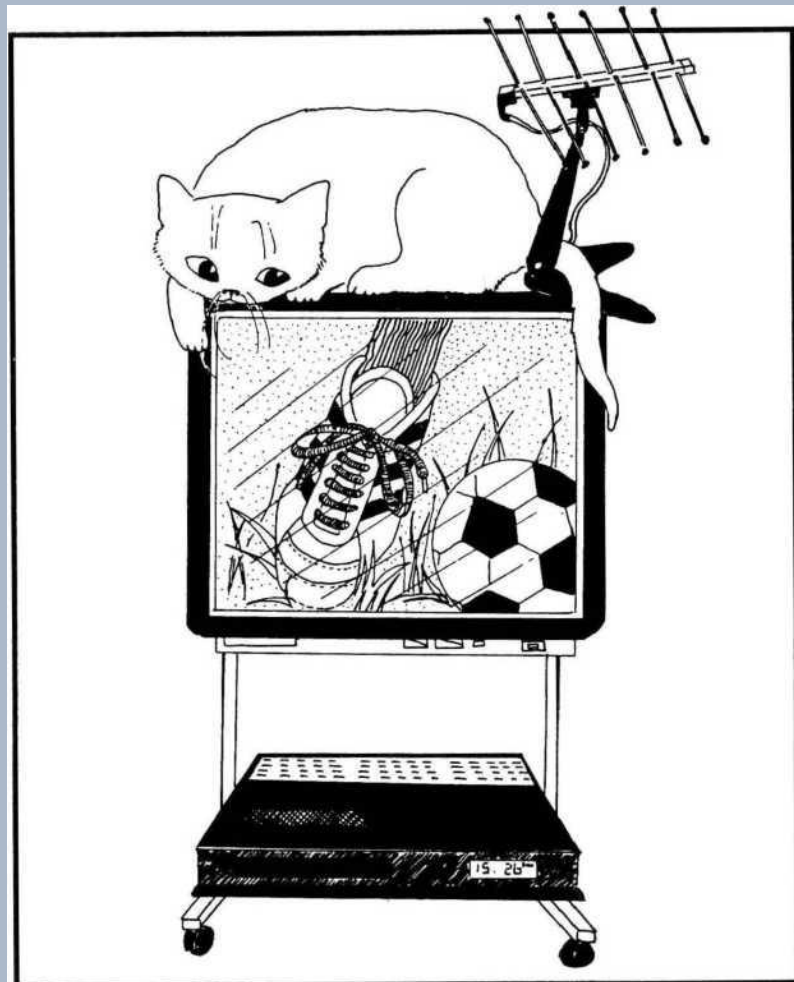
c/o Michael Joseph Ltd 27. Wrights Lane

London W8 5TZ

Ígérem, e könyv valamely későbbi kiadásában megpróbálok majd arra is válaszolni.

ELSŐ FEJEZET

Ösztön és kommunikáció

1. Azzal hízelgek magamnak, hogy rendkívül változatos hangok kiadására vagyok képes. Tudok sziszegni, fújni, dorombolni, morogni és kurrogni... de vajon miért van az, hogy néha, amikor nyávogok, az emberek mintha meg se hallanának?

Ha meggondoljuk, milyen kicsinyek, igazán bámulatos, hányféle hangot képesek kiadni a macskák: kétségkívül jóval többet, mint cimboráik, a kutyák. Sziszegni csaknem úgy tudnak, mint a kígyók: amikor egy cirmos

cica fölpúpozza a hátát és sziszeg, megeshet, hogy támadója kígyónak véli. Amikor fúj a macska, ezzel két célt is szolgál: maga a hang is rémisztő lehet, ugyanakkor a másik állatot megcsapja a macska forró lehelete, és ez már önmagában is elég lehet bizonyosfajta támadók elriasztásához. A dorombolás a feszültség enyhítésére szolgál. A macskák vagy akkor dorombolnak, amikor elégedettek, vagy akkor, amikor szeretnének azok lenni. A vészjósló morgással a dühüknek adnak hangot; a kurrogással örömeiknek.

A nyávogásnak viszont mindig megvan a maga speciális jelentése, attól függően, milyen hosszú, milyen a hangfekvése és a dallama. Egy macska azonnal megérti, mit nyávog a másik, ám az embereknek hosszas előtanulmányokra van szükségük, míg rájönnek, hogy egy bizonyos fajta nyávogás türelmetlenséget, aggodalmat, döbbenetet, udvarias kérést vagy követelést fejez-e ki. Ám ez még nem minden! A macskák olyan hangokat is képesek meghallani és kiadni, amelyek az emberi fül számára már nem hallhatóak. Amikor tehát egy cica „némán nyávog”, az emberek azért nem reagálnak rá, mert nem is hallják. A néma nyávogás látványa valószínűleg elbűvöli őket, és azt hiszik, hogy az állat ezzel őket akarja szórakoztatni. Nem értik, hogy a hiba nem a nyávogásban, hanem az ő gyöngye hallásukban van. Egy másik macska számára ez is csak olyan közönséges nyávogás, mint a többi.

2. Amikor üdvözölni akarok valakit, többnyire égnék emelem a farkam, és odatolom a hátsó felem az illető arcához. Miért találják ezt az emberek olyan kellemetlennek?

A macskák közötti társas érintkezésben a szagok fontos szerepet játszanak. De legalább ennyire fontos dolgot fejez ki az is, ha az egyik macska hajlandó megengedni a másiknak, hogy megszaglássza. Többek között

ezért is köröz két macska olyan hosszan egymás körül, amikor első ízben találkoznak. Ilyenkor megpróbálják megszimatolni a másik szagát, amelyet az állat végbélnyílása körül elhelyezkedő két mirigy termel. Amikor először látják egymást, még nem volt idejük kialakítani a kettejük közti rangsort, ezért behúzzák a farkukat, hogy eltakarják illatmirigyeiket a másik elől. Azért lépegetnek körbe-körbe, mert mindketten megpróbálják megszaglászni a másikat. Végül mindig a domináns macskáé az első szípantás a másik szagából.

Amikor azonban egy macska más, ismerős macskákkal vagy emberekkel találkozik, nincs miért rejtegetnie a szagát. Ezért aztán égne emeli a farkát és közszemlére teszi a hátsó felét. Ezzel a mozdulattal elismeri, hogy a másik macska vagy az ember fölötte áll a rangban, ő a „rangidős”.

A macskák szemében az emberek a szülők, pontosabban az anyamacska szerepét töltik be, mivel ők gondoskodnak az élelelről, a kényelelről és a biztonságról. Kiscica korukban megszokhatták, hogy az anyamacska rendszeresen tisztára nyalja a hátsó felüket, ezért természetes számukra, hogy azt a szülőpótló emberi lényeknek is odakínálják. Számunkra azonban természetesen egészen mást jelent, ha valaki a fenekét mutatja nekünk, ezért aztán mi, emberek az üdvözlésnek ezt a formáját nemigen kedveljük.

3. Miért vagyok nyugodtabb és elégedettebb idegen emberek, mint idegen macskák társaságában?

Természetes körülmények között, vagyis amikor csak magukra számíthatnak a fönmaradásért folytatott küzdelemben, a macskák magányosan élnek. Egyedül vadásznak, egyedül alszanak, és a szórakozáshoz sincs szükségük más macskák társaságára.

Mindössze két esetben szoktak hosszabban tartózkodni egymás társaságában. Amikor állandóan nagy mennyiségű ennivaló áll rendelkezésükre, hajlandók megférni egymással, egyszerűen azért, mert nem kell szünet nélkül versengeniük az élelemért. Ám még ilyenkor is rivalizálhatnak egymással a rendelkezésre álló területért és a szexuális partnerért - a szex egyébként a másik olyan dolog, amelynek kedvéért a macskák hajlandók eltérni egymás társaságát. Az olyan macskák, amelyek táplálásáról nem az emberek gondoskodnak, hanem rágcsálókra vagy madarakra vadásznak, kizárólag a párzási időszakban kerülnek testi közelségbe egymással.

A másik macska úgyszólván minden más helyzetben versenytársat jelent. Minden idegen macska betolakodó, amely esetleg magának akarja megszerezni a területet, valamint a velejáró táplálékot és párosodási jogokat. Az emberek viszont táplálékot és meleg, kényelmes otthont jelentenek a macskák számára; igaz, így egyúttal társas kapcsolatba is kerülnek velük, de annyira különbözünk tőlük, hogy nem jelentünk számukra versenytársat sem az élelemért, sem a területért vagy a partnerért folyó küzdelemben. Példának okáért a legritkább esetben érzik szükségét, hogy a vizeletükkel jelöljék meg saját felségterületük határait. Így aztán a macskák korántsem tartanak annyira az idegen emberektől, mint az idegen macskáktól.

4. Meglehetősen zárkózott vagyok, nehezen tudom kimutatni az érzéseimet. Hogyan adhatnám a gazdáim tudtára, hogy szeretem őket?

A macskák csakugyan nem tárják olyan nyíltan ország-világ elé az érzéseiket, mint a kutyák vagy az emberek, akiknek megvannak a maguk látványos és egyértelmű módszereik szeretetük és gyöngédségük kimuta-

tására. Az emberek mosolyognak, a másik vállára hajtják a fejüket, és gyöngédségeket suttognak. A kutyák vigyorognak, gazdájuk ölébe hajtják a fejüket, a farkukat csóválják, és gyöngédségeket vinnyognak.

A macskák sokkal kifinomultabban fejezik ki érzelmeikét. Mivel nem falkában élő állatok, soha nem volt rá szükségük, hogy hívogató jelzések bonyolult sorozatát fejlesszék ki. A macskák egyszerűen lenyűgözően találékonyak, ha az utálatukat kell valakinek a tudtára adniuk, a szeretet kimutatása azonban nem igazán erős oldaluk, némelyik macska „szavakkal”, jobban mondva gyors, néha ismételt kurrogással fejezi ki érzéseit. Mások dorombolnak, bár az emberek ezt néha félreértik: az hiszik, a dorombolás minden esetben az elégedettség jele, pedig olykor a macska a saját megnyugtatóására szánja.

Néha a macskák azzal mutatják ki gyöngéd érzelmeiket, hogy hozzádörgölik az arcukat az ember arcához, jöllehet ezt a módszert általában azért alkalmazzák, hogy ezzel otthagyják a szagukat valamely sajátjuknak érzett területen. Máskor egész testükkel hozzádörgölőznek a szeretett személyhez, vagy a farkukat a lába köré csavarják.

Még ennél is többet árul el a macska érzelmeiről, ha a szeretett személy ölébe telepszik, és ott összegömbölyödve elalszik. Vannak ugyan cinikus „szakértők”, akik úgy vélekednek, hogy a macska ilyenkor mindössze egy jó meleg helyet keres, ahol békésen alhat egyet, ám lassanként az ő ellenállásuk is megtörik a boldog elégedettségben szundikáló macska látán.

Végül a macska ajándékokkal is kimutatja, hogyha szeret valakit. Az embert ugyan többnyire zavarba hozza vele, ha lábához helyezi a zsákmányul ejtett egeret vagy madarat, ám a macska részéről ez nagylelkű, sőt

szeretetteljes gesztus.

5. Ha simogatnak, többnyire teljesen átadom magam az örömteli merengésnek, ám néha szinte leküzdhetetlen készte-tést érzek, hogy megharapjam a gazdámot. Sőt, olykor meg is teszem. Nem kellene pszichológushoz fordulnom?

Némelyik macska a simogatás hatására érzelmi konfliktusba kerül. Kiscica korában az anyja gondoskodott számára élelemről, melegről és tisztaságról. Amikor a kismacska odabújik az anyjához, hogy az megszop-tassa, az anyamacska éles, reszelős nyelvvel végigpásztázza a kicsi szőr-zetét. Tisztára nyalogatja a fülét és a fenekét, és „megfésüli”, miközben el-távolítja a szőréből a fölgyűlt élőködőket és piszkot. A kiscica életének legelső és legkellemesebb tapasztalatai közé tartozik, hogy az anyja tisztogatja.

Mindaddig az anya dolga a tisztogatás, amíg a kiscica szopik. Olyan-kor, amikor természetes körülmények között több macska él együtt, és anya és leányai együttmaradnak, vagyis az oroszlánokhoz hasonlóan félig-meddig falkában élnek, megeshet, hogy az anyamacska időnként már fel-nőtt kölykeit is tisztogatja, de többnyire csak rövid ideig.

Amint azonban a kiscica elkerül otthonról, általában minden fizikai kontaktusa megszűnik a többi macskával. A macskák nem szokták tisztogatni egymást. Csak olyankor mennek egymás közelébe, ha melegre vágy-nak, ha párosodnak, vagy ha tartósan együtt laknak és rendszeresen látják egymást.

Egyetlen fontos kivétel van ez alól. A házimacska kölyköket az embe-rek gyakran hosszabb ideig együtt tartják, és már egészen korán, még az

ivarérettség elérése előtt ivartalanítják. Ilyen előzmények után a macskák között fönmarad a fizikai kontaktus. Együtt alszanak, és továbbra is nyalogatják egymást. „Kultúrájuk” egészen más, mint vadon élő testvéreiké. Ez utóbbiak körében egymás kölcsönös nyalogatása csak rokonságban álló nősténymacskák között fordul elő.

Az embereknél azonban egymás „fésülgetése” egész életük során a társas kapcsolatok része marad. Az érintés az egyik legfontosabb érzéki örömforrás számunkra, ezért is szeretjük annyira a macska puha, meleg

bundáját simogatni. Eleinte ez a cicának is kedvére van, mivel az anyai nyalogatásra emlékezteti. Ám ha túlságosan sokáig tart a dolog, a macskában érzelmi konfliktus jön létre. Hirtelen kezd fenyegetőnek tűnni a helyzet, ezért beleharap a simogatóba, és leugrik az öléből. Ettől mindjárt jobban érzi magát, és többnyire rögtön visszaugrik emberbarátja ölébe, hogy az tovább simogassa. Nem a macska tudathasadása okozza tehát a problémát, hanem az az emberi szükséglet, hogy a folyamatos fizikai kontaktusból megnyugvást merítsünk a magunk számára.

6. Éjszaka mindig izgalomba jövök. Miért tör rám minden szürkületkor a vágy, hogy kísétálgak a macskaajtón, és engedjek a „vadon szava” hívásának?

Ha megengedjük nekik, hogy saját hajlamaikat kövessék, a macskák olyan életformát alakítanak ki, amely természetüknek leginkább megfelel. Szaglásuk, hallásuk és látásuk éjszaka működik a legjobban. A macskák

természetes étrendjében a rágcsálók töltik be a legfontosabb szerepet, márpedig az ő szaguk sokkal tisztábban kivehető olyankor, amikor a talaj egy kicsit nedves, például éjszaka, amikor harmatos a föld. A nappali hangzavar szürkületkor elül, így a macskák jobban hallják a rágcsálók magas, vékony hangú cincogását, amelyet az emberi fül meg sem hall. Ráadásul ők már az ember számára szükséges fényerősség egyhatodánál is jól látnak.

A macskák nappal pihennek és erőt gyűjtenek, míg természetes ellenségeik javarésze, például a kutya és az ember jobban szeret napvilágnál tevékenykedni. Bár a macskák ügyes vadászok, kis termetük miatt állandóan fenyegeti őket az a veszély, hogy nagyobb testű ragadozók zsákmányává válnak. Ezt a kockázatot valamelyest csökkenti, ha nem ugyanabban a napszakban indulnak vadászni, mint ellenségeik.

Mivel nem olyan régen még az afrikai szavannák lakói voltak, és onnét kerültek az ember otthonába, bármilyen domesztikáltak tűnjön is különben, evolúciós szempontból nézve még a legkedvesebb, legbájosabb puha kiscicában is ott él a „vadon szava”, amely esténként, sötétedéskor arra figyelmezteti, hogy ideje vadászni indulni. Arról nem is beszélve, hogy esténként a macskák is, akárcsak az emberek, úgy érzik, legfőbb ideje szexuális partner után nézni.

7. Félelmetes vadász vagyok, a madarak réme, ugye, sose fogyok ki a zsákmányból?

Nem valószínű. Bár a házimacska Európában csak néhány ezer, Amerikában pedig éppenséggel csak néhány száz éve jelent meg, ezeken a területeken mindig élt más négylábú, olyan ragadozó is, amelyik madarakra

vadászik.

A macskák többnyire nem valami híres madárvadászok. A faluhelyen élő macskák sokkal jobban szeretik a rágcsálókat, ezekből ugyanis rengeteg van, és elég jóízűek. De még a legjámborabb házimacskában is ott lapang a lehetőség, hogy profi gyilkos váljék belőle, és némelyikük a madarakra specializálja magát. Számos hely akad, ahol a macskák jelentik a madarakra a legfőbb veszedelmet, bár a madárállomány ritkítása nem jár feltétlenül káros következményekkel a terület madárpopulációjának egészére nézve.

Szerte a világban a madaraknak számos jóakarójuk van a törvényhozásban. Az ausztráliai Victoriában például van egy olyan közigazgatási körzet, ahol a macskák kötelesek napnyugtakor hazatérni, hajnalig viselni a gazdájuk által föltett nyakörvet és pórázt. A törvényhozók úgy vélekednek, hogy ha a macskák pórázon vannak éjszaka, nem fognak madarakat ölni. Norvégiában pedig elvárják a macskáktól, hogy tudják, mennyi az a száz méter, ugyanis csak otthonuktól számított százméteres körzetben vadászhatnak madárra; ha ennél messzebbre kóborolnának, ők válnak az emberi törvénykezés „prédájává”.

A macskákra is, a madarakra is egyszerre osztotta a ragadozó és a zsákmány szerepét a természet. Bármilyen nagyszerű vadászok is a macskák, hosszú évszázadok alatt sem sikerült jelentősen megritkítaniuk a rágcsálók populációt, jóllehet rájuk vadásznak a legszívesebben. A madarakat sem válogatás nélkül öldösik, hanem a fiókákat vagy az öreg, sérült, esetleg vigyázatlan madarakat szemelik ki zsákmányul. Ezért nem valószínű, hogy valaha is olyan komoly károkat okozzanak a madárvilágban, mint az emberek, akik képesek akár teljesen ki is pusztítani egy-egy állatfajt.

8. Hiszek benne, hogy meg kell osztanunk egymással, amink van. Miért lesznek olyan idegesek az emberek, ha reggel fölugrom az ágyukra, és eléjük helyezek például egy dögölt egeret?

A hajnal az egyik legalkalmasabb időszak a vadászatra. A giliszták ilyenkor még nem bújtak vissza a földbe. A békák csak a legyekkel törődnek. A legyek csak a kutyaürülékkel törődnek. A madarak csak a gilisztákkal törődnek. A rágcsálók ilyenkor térnek vissza odvaikba. Mindenütt terített asztal várja a zsákmányra éhes macskát, valósággal első osztályú étteremben érezheti magát. Csakhogy a házimacskáknak többnyire tele a gyomruk. Nem az éhség hajtja őket, amikor vadászni indulnak, hanem a vadászösztön. Képtelenek ellenállni a csábításnak. Igen ám, de mihez kezdenek a zsákmánnyal?

Jó néhány macska soha nem viselkedik felnőttként, ha a zsákmány elfogásáról, megöléséről és elfogyasztásáról van szó. Akár a kiscicák, újra és újra elkapják, eleresztik, majd újra elkapják a zsákmányt. Játszanak vele és kínozzák, ahelyett, hogy egyetlen, halálos harapással végeznének vele, ahogy az ebben a helyzetben természetes lenne, és amit a vadon élő macskák szinte mindig azonnal meg is tesznek. A jóllakott házimacskák csak a vadászat izgalma kedvéért ejtenek zsákmányt, ahogy a horgászok is gyakran visszadobják a vízbe a kifogott halat.

Furcsa módon különösen a felnőtt házimacskákra jellemző ez a „tudathasadásos állapot”. Bizonyos szempontból örökre kölyökmacskák maradnak, hiszen az emberek befogadják és táplálják őket, így azután soha nem kell fölhagyniuk a kiscicákra jellemző viselkedéssel. Ennek tudható be az is, hogy inkább játszanak a zsákmánnyal, ahelyett, hogy egyetlen harapással végeznének vele.

Ugyanakkor a macska csak bizonyos helyzetekben viselkedik infantilisán, máskor viszont felnőtt állatként: ezzel magyarázható az előrelátásra és gondoskodásra valló adakozás is.

A házimacskák az embereket barátaiknak tekintik, és gyakran éppen ezért akarják megosztani velük a zsákmányt. A hajnali vadászat általában sikeres; ám az emberek ilyenkor többnyire még ágyban vannak. Amikor a macska gazdája sebesült békát vagy kettőbe harapott gilisztát talál hajnalban a párnáján, tudnia kell, hogy macskája mindössze nagylelkűségéről tett tanúbizonyságot. Mi, emberek viszont nemigen szoktuk gyöngéd érzéseinket döglött békákkal vagy gilisztákkal kifejezni, ezért aztán a nagylelkűségnek ezt a formáját nem is érezzük elég örömtelinek.

9. Valahányszor meglátok egy madarat, nem tudok ellenállni a kísértésnek, és megpróbálom becserkészni; ám ilyenkor mindig megrándul a farkam vége, és a madár elrepül. Hogyan tökéletesíthetném a módszeremet?

A házimacskák türelmes és óvatos vadászok. Gyakran visszatérnek azokra a helyekre, ahol egyszer már sikerrel járnak. Meglapulnak a magas fűben és lesik, hogy egy rágcsáló kidugja az orrát földalatti odújából. A tapasztalt vadászó macska némán és mozdulatlanul várja, hogy a rágcsáló eltávolodjék az odújától, mielőtt rávetné magát.

Amikor madárra lesnek, a macskák ugyanezt a lassú, kitartó módszert alkalmazzák. Elrejtőznek a magas fűben, és vagy végtelen lassúsággal kúsznak előre, vagy időről időre egy-egy gyors ugrással közelítik meg az áldozatot. A legtöbb madárnak egymástól távol ülő szemei vannak, így periférikus látása kitűnő; sok akár 360 fokos szögben is képes szemmel tar-

tani a környezetét. Ám a lopakodó macskát eltakarja a magas fű, és nem csap semmi zajt sem, így, ha türelmes, sikerülhet olyan közel lopóznia a madárhoz, hogy rávesse magát.

A házi macskáknak azonban a madárles komoly problémát jelent; ugyanis a szavannák magasra nőtt füve helyett a szabályosra nyírt gyepen kellene elrejtőzniük. És ami még rosszabb, megeshet, hogy a gazdájuk a nyakörvükre kötött csengettyűvel szerelte fel őket. Némelyik macska könnyedén megtanulta, hogyan lopakodjon hang nélkül akár több csengettyűvel is a nyakában, ám elrejtőzni ők sem tudnak. Ez olyan feszültséget okoz bennük, amitől meg-megrándul a farkuk. Ha tökéletesíteni szeretnék magukat a madárvadászatban, nem marad más hátra; meg kell győzniük a gazdáikat, hogy ne nyírják többé a fűvet.

10. Ha már muszáj együtt élnem egy másik macskával, mi a jobb: ha kandúr az illető, vagy ha nőstény?

A válasz a körülményektől függ. Nézzük először a szabadon élő városi vagy falusi macskák helyzetét! Ha egyedül, emberi gondoskodás nélkül táplálkozik, alszik és szaporodik, akkor minden macska magától értetődően azonos nemű társai társaságát keresi. A nőstények csoportokba verődnek, és nem engednek hímet a közelükbe. Gondoskodnak egymás kicsinyeiről, még meg is szoptatják a másik macska kölykét. A nőstény kölyköknek megengedik, hogy felnőttkorukban is a csoportban maradjanak, a hímeket azonban kimarják maguk közül, amint elérték az ivarérettséget. Ezeknek a kandúroknak a többsége azután laza szövetségre, valamiféle „macskatestvériségre” lép egymással. Összetartásukról akkor tesznek a leglátványosabban tanúbizonyságot, amikor csöndben ülve várják a so-

rukat, hogy párosodhassanak az éppen tüzelő nőténnyel.

Ez lenne a macskák természetes viselkedése, ám a legtöbb macska olyan körülmények között él, hogy ennek még enyhén módosított formáját sem tudja egykönnyen megvalósítani. Ha a macskák emberekkel élnek együtt, a helyzet két legfontosabb elemét tekintve súlyos megalkuvásra kényszerülnek. Az egyik a terület. A legtöbb macska területének határait nem önmaga jelöli ki, hanem a gazdája. Az embereknek általában jóval kisebb terület áll rendelkezésére, mint amekkorára a macskáknak szükségük lenne: többnyire mindössze egy zsebkendőnyi hátsókert az egész. Sőt, sok lakáshoz nem is tartozik udvar vagy kert. A másik tényező az állat neme. Különbőféle okokból a legtöbb házimacskát előbb-utóbb ivartalanítják. Márpedig ez a tény meghatározhatja, kivel kíván a macska együtt élni.

Egy ivarérett, teljes értékű (azaz nem ivartalanított) macska fölháborító betolakodásnak tekinti, ha azon az amúgy is mesterségesen leszűkített területen, amelyet az emberek meghagynak számára, megjelenik egy másik, vele azonos nemű macska. Ezért az a leghelyesebb, ha azok a - bármilyen nemű - macskák, amelyeknek később együtt kell élniük, már az ivarérettség elérése előtt megismerik egymást. Ha már ivarérették, jobb, ha egy ellenkező nemű macskát választunk párnak. Ha a macskát ivartalanították, ahogy ez az esetek többségében történni szokott, akkor az új jövevény neme nem olyan fontos. Az ivartalanítás hatására a nemi különbségek elmosódnak. A hím és nőtény macskák viselkedési mintái jelentősen különböznek ugyan, ám ha ivartalanítják őket, attól kezdve viselkedésük hasonlónak válik, és leginkább a nem ivartalanított nőtényekére emlékeztet. Ha biztosak akarunk lenni a dolgunkban, legokosabb, ha macskánkat egy ellenkező nemű cicával hozzuk össze.

11. A gazdáim aggódnak, hogy rátelepszem az újszülött kisbabájukra, és az megfullad. Hogyan győzhetném meg róla őket, hogy az embercsecsemők egyáltalán nem érdekelnek?

Ez az egyik legsúlyosabb aggodalma az embereknek a macskákkal kapcsolatban. Attól félnek, hogy a cica féltékeny lesz az újszülöttre, és megpróbálja összekarmolni; vagy ha ekkora rosszindulatot nem is tételnek föl róla, azt igen, hogy betelepszik aludni a baba ágyába.

A macskák szeretik, ha a dolgok a megszokott rendben folynak, és nyugtalanítja őket minden változás. Ha a macska ki akarja mutatni, hogy nincs kedvére a kisbaba, lehet, hogy egyszerűen elrejtőzik előle. Tudnunk kell viszont, hogy ha érdeklődést mutat iránta, ez nem jelenti azt, hogy valami gonosz tervet forral.

Legjobb, ha egyszerűen megengedjük, hogy a macska nyugodtan ismerkedjék azzal az új szaggal, amelyet a kisbaba hozott a lakásba. Semmi szükség rá, hogy a cica a gyerekszobában aludjék, vagy akár csak a lábát is betegye oda. Ha korábban ott szokott aludni, akkor már jóval a kisbaba hazahozatala előtt le kell zárni a szobát. Ha látjuk, hogy a macska egyáltalán nem viselkedik agresszíven, nem kell többé aggódnunk.

Ha biztosak akarunk lenni benne, hogy a macska nem fog a kisbabával aludni, legokosabb, ha hálót aggatunk a kiságy köré. A macska pedig azzal bizonyítja be aggódó gazdáinak, hogy semmi rosszat nem forral, ha ragaszkodik szokott alvóhelyéhez.

12. Állítólag időnként a fogamat csattogtatom, a lábammal rúgkapálok és meg-megrándul a szemhéjam, amikor alszom. Mi történik ilyenkor?

Ilyenkor a macska álmodik. Márpedig a macskák gyakran álmodnak.

Nincsen még egy háziállat, amelyik annyit aludna, mint a macska. Minden alkalmat megragad, hogy szundítson egyet. Némelyik cica kétszer annyi időt tölt alvással, mint az ember, ám ennek az időnek a nagy részében nem alszik mélyen, és nem is álmodik.

Mélyen csak olyankor alszanak a macskák, amikor tökéletesen nyugodtak és ellazultak. Ilyenkor az agy elektromos tevékenysége megváltozik, és beáll az izgalmi állapot. Az állat csukott szemhéja alatt a szemgolyó sebesen jár ide-oda. Talán még a bajsza is megrezzen, mozog az állkapcsa, kimeresztí a karmát, majd ismét elernyed a mancsa. Ha az emberek ezt látják, elmosolyodnak, és azt mondják, hogy a macska „nyulat kerget”.

Habár ugyanezek az elektromos és fizikai változások mennek végbe az álmodó emberben is, továbbra is kérdés, miért álmodnak egyáltalán a macskák, és miről álmodnak? Csaknem minden emlősállat álmodik. Csak a tengeri emlősök, például a delfinek és a cetek, és mindössze egy-két szárazföldi emlős, például az ausztráliai hangyászsün esetében nem sikerült kimutatni az agytevékenységnek azokat az elektromos változásait, amelyek az álmodást jelzik. A macskák rendkívül intelligens állatok, és agyuk állandóan hatalmas mennyiségű információt dolgoz föl. Talán azért álmodnak, mert ennek segítségével csoportosítják át agyukban az információkat, sőt, még az is lehetséges, hogy ilyenkor törlik a lényegtelen benyomások egy részét.

13. *Ha fõlszaladok egy fára, biztos, hogy le is tudok majd mászni róla?*

A macskák nemcsak abban különböznek a többi háziállattól, hogy mindegyiknél többet alszanak, hanem abban is, hogy vízszintesen és függőlegesen is tudnak közlekedni. Egy kifejlett macska képes hétszer olyan magasra fölugrani, mint a saját testmagassága. Mind a tizennyolc karmát különleges, erős izmai segítségével ki tudja mereszteni talppárnájából és csáklyaként tudja használni. Ráadásul a fülében található egyensúlyozószervből rendkívül gyorsan jut el az információ az agyába, vagyis gyakorlatilag minden macskából kitűnő kötél-táncos válhatna.

Ezeknek a kiváló, az emberéit messze meghaladó képességeknek köszönhetik a macskák, hogy mindig pontosan ott landolnak, ahol akarnak, és szinte sosem vétik el az ugrást. Egy egészséges macska szinte röpül, amikor fölugrik a fára; pontosan oda érkeznek, ahová érkezni szándékozott, majd könnyedén fölkapaszkodnak a kiválasztott ágra. Innét, mint egy kilátóból, jól szemügyre tudja venni a terepet: hol kínálkozik valami enivaló, és nem hatolt-e be valami betolakodó? Ugyanakkor lesben is állhat mindaddig, amíg le nem száll egy gyanútlan madár egy szomszédos ágra.

A fán ülő macska boldog és elégedett, hiszen a macskahierarchiában annak, aki magasabban van, a rangja is magasabb. A magasabb területet meghódító cica fölényben van a többi macskával folytatott területi vitákban. Ráadásul a fa tetején természetes ellenségei sem fenyegetik. Most már csak az a kérdés, hogy fog lejönni onnét...

Annak a macskának, amelyik először próbálkozik fára mászással, bizony meggyűlhet a baja. A csáklyaszerű karmok lefelé haladva már korántsem olyan praktikusak. Némi időbe és próbálkozásba kerül, amíg a macska rájön a „farokkal előre” történő lemászás előnyeire. Ám a gazdáinak addig sem kell pánikba esniük. Megbízható források szerint még sohasem fordult elő, hogy macskacsontvázra bukkantak volna egy fa tete-

jén...

14. *Mennyire jó a memóriám?*

Egyesek azt hiszik, hogy a macskák viselkedése teljesen ösztönös. Mindazt, amit tesznek, öröklött génjeik diktálják nekik. Erről azonban szó sincs.

Természetesen a macskák viselkedésének is korlátokat szabnak a génjeik, akárcsak az emberekének. A macskák soha nem fogják megtanulni az algebrát, az emberek soha nem fogják meghallani a magas rezgésszámú egércincogást. Ám ez még nem jelenti azt, hogy a macskák emlékezőtehetsége kevésbé kifinomult, mint az embereké.

Vegyük például azt a kosarat, amelyben a macskát szállítani szokták. Sok ember tanúsíthatja: elég, ha a cica megpillantja, és máris bottal üthetik a nyomát. Emlékszik rá ugyanis, hogy hét éve, amikor a gazdái legutóbb elővették a kosarat, az állatorvoshoz vitték benne, és ez az élmény csöppet sem volt ínyére. Sőt, már az is elég, ha két ember egyszerűen leül, és arról beszél, hogy ideje lenne levinni a cicát a dokihoz. Ilyenkor a macska memóriája ragyogóan működik: elég, ha meghall bizonyos ismerős csengésű szavakat, máris felidéződnek benne a kellemetlen múltbeli események.

Az emberek komoly hibát követnek el, amikor nem veszik tudomásul, milyen nagyszerű megfigyelők a macskák. Megfigyelik és megjegyzik gazdáik „testbeszédét”. Hamar megtanulják, hogy szoktak az emberek viselkedni, és el is várják, hogy ne változtassanak a szokásaikon. Ám ha ez

mégis megtörténik, tisztában vannak vele, hogy az ő életük is meg fog változni, előnyére vagy hátrányára. Lehet, hogy évek teltek el egy bizonyos esemény óta, de a macskák olyan jól emlékeznek rá, mintha tegnap történt volna.

15. Szeretek tévét nézni, különösen a sportközvetítéseket, nekem vajon miért sikerül olyan nehezen elcsúsznom a labdát?

A macskáknak van egy nagy előnyük a kutyákkal szemben: a világ bármely részén tudják nézni a tévét, a sugárzási rendszertől függetlenül. Európa-, Ausztrália- és Amerika- szerte lakásba zárt, unatkozó macskák tízezrei találnak szórakozást a golf-, sznúker- és teniszmeccsek nézésében. Némelyik macska leül a tévé elé, és úgy jár a szeme jobbra-balra, mint a metronóm, ahogyan követi a képernyőn folyó eseményeket.

Az amerikai kutyáknak viszont nem áll rendelkezésükre ez az unaloműző lehetőség. A világban az amerikai televíziózásban a leglassúbb a másodpercenkénti képváltás, következésképp az amerikai kutyák mindössze sok száz pacnit látnak a képernyőn. Nézhetik éppen a sporteseményeket, de ha valami izgalmas történik, a kutya szinte mindig berohan a készülék mögé, mert látni szeretné, honnét jön ez a nagy zaj.

A macskát nemigen érdekli, hogy színes vagy fekete-fehér tévéje van-e a gazdájának, hiszen az ő életében a színek nem játszanak fontos szerepet. Az már fontosabb számára, milyen típusú antennát használnak. Jobban kedvelik a műholdas és a kábelen közvetített adásokat, mert így tisztább a kép. Ám a labdát elkapni csak az a macska tudja, amelyik megtanulja, me-

lyik a videó távirányítóján a „stop-action” feliratú gomb.

16. Miért vágtatok le a lépcsőn a gazdáim előtt, és miért nyúlok el a lépcső alján, hogy kénytelenek legyenek átlépni rajtam?

Az emberek olykor igen unalmas játszótársak. Gyakran nem veszik tudomásul, hogy a cicáknak, különösen a kölyökmacskáknak és a harciasabb fajtáknak, például a sziámi, burmai- és abesszín-macskáknak szükségük van rá, hogy megmozgassák testüket-lelküket. A macskák megpróbálják bevonni az embereket a játékaikba, ám azoknak többnyire másutt jár az eszük, és nem reagálnak.

Általános szabálynak tekinthető, hogy az emberek sokkal inkább kaphatóak a játékra, amikor ülnek vagy fekszenek, mint amikor járnak vagy mozognak. Az „elnyúlós” módszer ritkán válik be, mivel az embereknek hosszú a lába, és könnyedén átlépnek a macska által alkotott forgalmi akadályon.

Vannak más általános szabályok is. Minél nagyobb a család, annál kevesebb idő jut a cicára. Ha egy macska le akarja kötni felnőtt emberi lények figyelmét, ügyeljen rá, hogy ne legyen gyerek a közelben. Ha azonban olyan gazdája van, aki egyedül él, furcsa módon sokkal több figyelmet remélhet tőle akkor, ha az rendszeresen eljár dolgozni, mint akkor, ha egyáltalán nem, vagy otthon dolgozik. Bűntudatból, szeretetből vagy unalomból a dolgozó gazdik sokkal gyakrabban mennek bele az „összeroskadt macska” nevű játékba, mint mások.

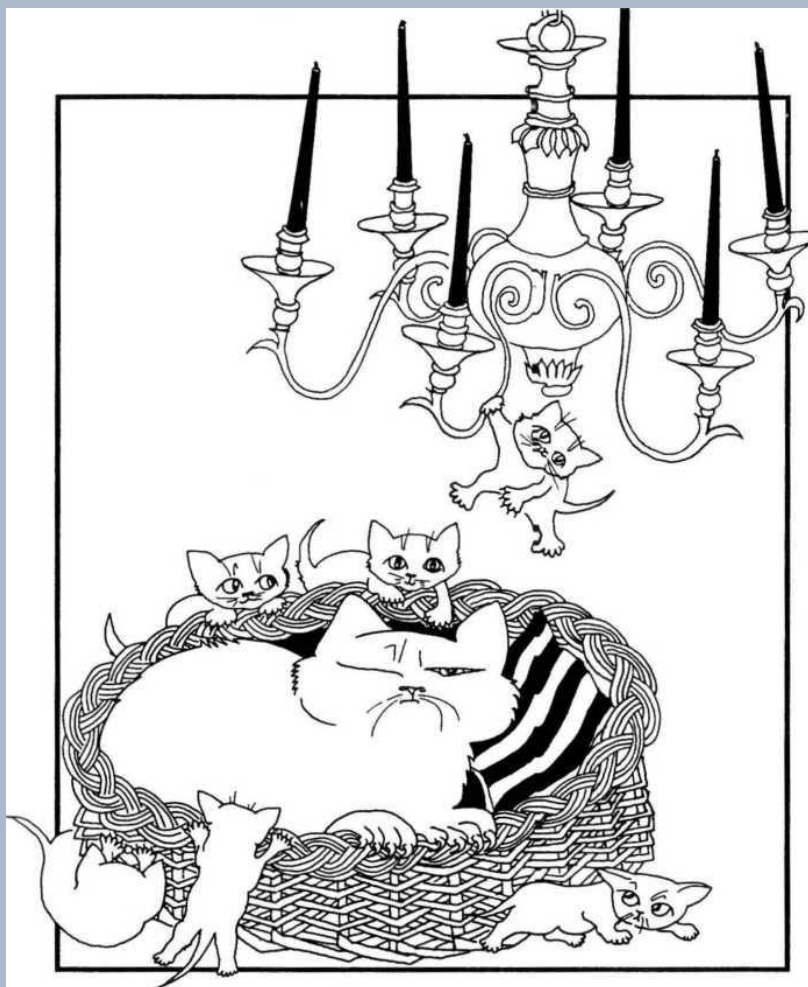
17. Miért van az, hogy néha minden ok nélkül csapdosok a farkammal, leszegem a fejem, és morgok?

Lehet, hogy az emberek szemében a macska viselkedése megmagyarázhatatlan, de a macska már korántsem így látja a dolgot. Megeshet például, hogy fáj valamije. Ha egy macskába hirtelen belehasít a fájdalom, bármilyen forrásból eredjen is, az állat ösztönösen dühbe gurul, és morogni kezd. Még az egészséges, fiatal macskával is megesik, hogy hirtelen belenyilall valami a beleibe vagy a húgy- csövébe, sajog a foga, vagy túltelítődnek végbélmirigyei. Némelyik macska azonban úgy sziszeg és morog, mintha ellenséget látna, és a szemlélőben fölmerül a kérdés: csak nem hallucinál a macska? Egyes növények, például a macskamenta vagy a pletyka, csakugyan tartalmaznak olyan anyagokat, amelyek hallucinációkat idézhetnek elő a macskákban, de némelyikük anélkül is, hogy ilyesmit rágcsált volna, úgy viselkedik, mintha látomásai lennének, és azok csöppet sem lennének ínnyére. Megeshet, hogy a macskák ebből a szempontból is kivételes lények az állatvilágban, de mivel többnyire a lakásba zárt macskákra jellemző ez a fajta viselkedés, sokkal valószínűbb, hogy egyszerűen unatkoznak.

Az állatorvosnak mindig alaposan meg kell vizsgálnia az effajta hallucináló macskákat, hogy megbizonyosodjék róla, nem valamilyen betegség tünetével van-e dolga. Ha azonban semmilyen testi okot nem talál, akkor csak azt tanácsolhatja, hogy biztosítsanak az állat számára több szórakozási lehetőséget, hogy valahogyan levezethesse túltengő energiáit.

MÁSODIK FEJEZET

Érzelmek és magatartásformák

18. *Sziámi macska vagyok. Valahányszor megpillantom az ÚJ macskát, amelyeket a gazdáim hazahoztak, szeretném kikaparni a szemét. Miért vesz erőt rajtam a düh más macskák láttán?*

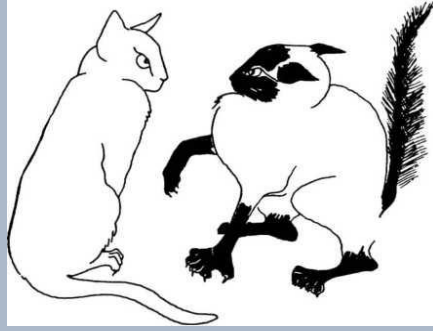
Minden macska más és más személyiség, ám bizonyos jellemvonásokkal gyakrabban találkozunk egyes macskafajták példányainál, mint másoknál. A sziámi cicák sokkal egyértelműbben kimutatják az érzelmeiket, mint más fajták, ugyanakkor ők látják legkevésbé szívesen az

idegent a házban.

Bizonyos körülmények között a macskák egészen jól kijönnek egymással. A legfontosabb, hogy már kiscica korukban megismerjék leendő lakótársukat. Ha kezdetől együtt nevelkedtek, akkor békésen megférnek, sőt még élvezik is egymás társaságát. A sziámi macskák különösen hajlamosak rá, hogy csoportba verődjenek, együtt aludjanak, játsszanak, sőt alkalmanként még együtt is vadásszanak.

Ám ha csak felnőttként ismerik meg egymást, már egészen mást a helyzet. Felnőttkorára minden macska kialakítja a maga megszokott életrendjét. Ekkorra már sikerült alaposan megnevelnie a gazdáit, és igencsak féltékeny, ha egy másik macska megpróbál behatolni a felségterületére és az életébe. Ilyenkor azzal próbálkozik, hogy elüldözze a betolakodót. Csakhogy az emberek zárva tartják az ajtókat, és az újonnan érkezett nem tud elmenekülni előle.

Hogy elkerüljük az ilyen helyzeteket, az embereknek lassan, óvatosan kellene összeismertetniük az új macskát a régivel. Leghelyesebb, ha eleinte bezárják az egyik szobába, míg a régi macska, különösen, ha sziámi, szabadon járhat-kelhet a lakásban. Gondoskodni kell róla, hogy a helyi macskának legyen alkalma először szemügyre venni az új jövevényt, ne pedig fordítva. Ha mindezeket a szabályokat betartják, van rá esély, hogy a régi macska nem ragaszkodik föltétlenül ahhoz a tervéhez, hogy radikális szemműtétet hajtson végre a betolakodón, bár az sem valószínű, hogy teljesen fölhagy vele.

19. Általában nyugodt, kiegyensúlyozott macskaként ismernek. Miért fog el mégis időnként ellenállhatatlan kényszer, hogy körbe-körbe vágassak a szobában, és a „falra másszak”?

Az emberekkel összehasonlítva (a kutyákról már nem is beszélve) a macskák csakugyan olyan méltóságteljesek, mint megannyi arisztokrata. Nem fetrengenek a földön, nem nyalogatják a gazdájuk kezét. Tartózkodnak a fölösleges érzelemnyilvánításoktól. A macskák veszélyhelyzetben, másokkal való kapcsolatukban, vadászat vagy pihenés közben egyaránt uralkodnak magukon.

Ám alighanem nehezükre eshet megőrizni a hidegvérüket, mivel mindez csak látszat. Lehet, hogy egy macska ránézésre maga a megteste-sült higgadtság, ám hogy mi játszódik le a külső mögött, az már egészen más kérdés. Például, ha veszélyhelyzetbe kerül, egyből fölszökik az adrenalinszintje, gyorsul a szívverése, magasabb lesz a vérnyomása, és megnő bőrének a hőmérséklete. Ám mindeközben a macska semmi jelét nem adja, mit is érez valójában.

Amikor a veszély elmúlik, visszaáll az állat normális testi állapota. Mivel azonban nem volt alkalma az érzelmeit teljesen levezetni, még a legfegyelmetesebb macskának is szüksége van rá, hogy néha egy kicsit

„kieressze a gózt”. A legtöbb vadász is így cselekszik: miután elejtette a zsákmányt, izgalomtól és örömtől kótyagosan táncolja körül. A házimacskáknak ilyesmire sose nyílik alkalmuk, ehelyett időnként „rájuk jön az ötperc”. Fölös energiáikat úgy vezetik le, hogy hirtelen elkezdnek körbe-körbe rohangálni a házban. Egyes macskák ilyenkor nagy előszeretettel használják mutatványaikhoz a bútorokat. Végigvágtnak a szőnyegen, egy ugrással a széken vagy a kanapén teremnek, majd egy szökkenéssel ismét a padlón, hogy mint a szélvész száguldjanak át a másik szobába. Mások mindaddig rohangálnak körbe-körbe a szobában, amíg el nem érnek egy kritikus sebességet. Ekkor a gravitációnak fittyet hányva, a centrifugális erőre bízva magukat, a falon rohannak körbe-körbe, ameddig bírják, néhány perccel később pedig ismét méltóságteljesek, mintha mi sem történt volna.

20. Azt hiszem, elég jó anya vagyok, de mostanában a kölykeim kezdenek az idegeimre menni. Állandóan azon kapom magam, hogy kiabálok velük, és folyton rendreutasítom őket. Mi történhetett velem?

Akár az emberek, az anyamacskák is keresztüljutnak egy olyan időszakon, amikor a gyerekeik az idegeikre mennek. Az embereknél ez az időszak többnyire a gyermekek tizenkét és tizennyolc éves kora között köszönt be, a macskáknál viszont akkor, amikor a kiscicák tizenkét-tizennyolc hetesek.

A kismacskák számára mindennél fontosabb az anyai gondoskodás ahhoz, hogy életben maradjanak. A kandúrok a legritkább esetben mutatnak bármiféle érdeklődést az általuk nemzett kölykök iránt; az anyjuknak

kell táplálnia, vigasztalnia és védelmeznie őket. Az anyaállat eközben meleg, felelősségteljes kapcsolatot alakít ki a kölykeivel. Soha nem olyan veszélyes a nőtény macska, mint akkor, amikor a kölykei biztonságáért aggódik.

Ha az anyamacska és kölykei közötti szoros kapcsolat túlságosan soká tartana, az anya soha nem engedné meg, hogy a kölykök a saját lábukra álljanak, és ami talán még fontosabb, maguk a kismacskák sem éreznék ennek szükségét. Ezért amikor az anyamacskának már nincsen teje, megváltozik szervezetében a női hormon szintje, és egyúttal csökken az ivadékgondozás iránt mutatott érdeklődése is. Ugyanakkor a kölykök játéka kezd agresszívvá válni. Túhegyes fogukkal és karmukkal fájdalmat okoznak a mamájuknak, így annak minden oka megvan rá, hogy egyfolytában rendreutasítsa őket. A kandúrkölykök agresszívbabnak mutatkoznak az anyjukkal folytatott játékos küzdelemben, mint a nőtények, és ezt az anyamacska is hasonló agresszivitással viszonzozza. Így azután a kis kandúrok rövidesen ráébrednek, hogy a mamával nem érdemes már játszani; fölkerelkednek, és faképnél hagyják. Természetes körülmények között, ahol nincsenek bővében az enivalónak, végül a nőtény kismacskák is ezt teszik: elhagyják anyjuk vadászterületét, akinek ettől kezdve módjában áll minden figyelmét a soron következő kölykökre fordítani.

21. Amikor a mamám meghalt, zárkózott és ideges lettem. Mostanában mindentől megijedek. Vajon mikor lábalok ki ebből az állapotból?

Egészen bizonyos, hogy a macskák is gyászolnak. Mivel pedig az em-

berek gyakran más macskák szerepét töltik be az életükben, a cicák néha emberbarátjuk elvesztését is meggyászolják.

Az állatorvosok, sőt az emberrel foglalkozó pszichológusok is vizsgálták már, milyen körülmények között hajlamosak a macskák a gyászolásra. Többnyire azokon a cicákon uralkodik el ez az érzés, amelyek szeretnek másokra támaszkodni, élvezik, ha törődnek velük és gondoskodnak róluk. A gyászoló állat általában azt a benyomást kelti, hogy elveszítette a lába alól a talajt. Nyughatatlanul járkál föl-alá, eltűnt társát keresve, és a szokásosnál többet nyávog.

Amikor gyászolnak, a macskák időnként fölhagynak az evéssel. Kevesebbet játszanak és nem tisztálkodnak. Ha már benne járnak a korban, az emberek ilyenkor - tévesen - az hiszik, hogy öregkori veseelégtelenségben szenved az állat, vagy éppenséggel szenilis. Ez a félreértés veszélyesnek bizonyulhat, mivel a gyászoló macskák talán egyszerűen csak emésztik magukat, és lehetne segíteni rajtuk.

A macskák idővel fölhagynak a gyásszal, ha az emberek elfogadják, hogy ilyenkor különleges bánásmódra van szükségük. Amint az állatorvos megállapította, hogy nincs fiziológiai oka a macska szemmel látható lehangoltságának, az állat gazdáinak az a föladata, hogy gyakran vegyék őt az ölükbe, halkán beszéljenek hozzá, és rendszeresen tisztogassák. Kínáljanak neki ízletes, tápláló ételeket, főként olyanokat, amelyeknek jó erős szaga van, és ha másként nem megy, ők maguk etessék. Új szokásokat kell kialakítaniuk, amelyek segítségével a gyászoló macska meleg érzelmi kapcsolatba kerülhet azzal a személlyel, aki elveszett társát pótolja.

22. Vajon segíthet-e egy kölyökmacska társasága, hogy túljussak a gyászon?

Nem azonnal. Ha egy macska elveszett társát gyászolja, egy új kiscica egyszerűen nem alkalmas rá, hogy pótolja azt, hiszen minden ember és macska egyszeri és pótolhatatlan. Az viszont megtörténhet, hogy a gyászoló cica idővel társat talál egy másik macskában, de csak akkor, ha volt idejük új, másfajta kapcsolatokat kialakítani egymással.

A macskák sokkal jobban bírják a magányt, mint az emberek vagy a kutyák. Ami azt illeti, az olyan házban, ahol két macskát is tartanak, inkább az a gyakori, hogy amikor az egyik elpusztul, a másik majd kiugrik a bőréből örömeiben. Szó sincs veszteségről, ellenkezőleg: az életben maradt macska boldog, mert mostantól egyedül birtokolja az egész házat. Az emberek gyakran azt tapasztalják, hogy a megmaradt cica nyíltabbá és barátságosabbá válik, jobban kimutatja az érzelmeit, és gyakrabban hallatja a hangját. Meghízik, fényesebb lesz a bundája, és megnő az önbizalma.

Ha így áll a helyzet, semmi értelme, hogy a macska mellé új kiscicát hozzanak a házba. Ha azonban az emberek még egy macskát szeretnének, jobban teszik, ha kölyökmacskát szereznek be, nem pedig felnőttet, és azt a 18. kérdésnél ismertetett elvek alapján ismertetik össze a régi macskával.

23. Az utóbbi időben kimerültnék, fásultnak és kedvetlennek érzem magam. Semmihez nincs erőm. Egész nap csak aludni szeretnék. Ez az, amit az emberek depressziónak neveznek?

Nem valószínű. A macskák időnként nagyon is depressziósak tudnak lenni: ilyenkor egész nap csak hevernek, és semmihez sincs kedvük. Talán még a mosakodással és az evéssel is fölhagynak. Ha valami megzavarja szokott életrendjüket, a macskák depresszióba eshetnek, ám ha a macska személyiségében ilyen változásokat észlel, a gazdának először azt kell kiderítenie, nincs-e valamilyen testi baja az állatnak.

Ha egy macska személyisége ennyire megváltozik, ezt komolyan kell venni, és az állatot meg kell mutatni az orvosnak. Lehet, hogy csak egy kicsit lázas a cica, mert fölszedett valami fertőző nyavalyát a környék macskáival folytatott csetepatéi során. Ha antibiotikumot kap, egy napon belül a betegséget mintha elfújták volna.

A kimerültség azonban számtalan súlyosabb betegségnek, például vese- vagy májbajnak, valamilyen lassú lefolyású vírusfertőzésnek, vérszegénységnek és a rák különböző formáinak a tünete is lehet. Minden esetben alapos kivizsgálásra van szükség, mielőtt a kezeléshez hozzáfognánk.

Ha minden testi baj lehetőségét kizártuk, akkor jogosult a feltételezés, hogy a macska depressziós. Ilyenkor egészen másfajta gyógymód javallott. Bár néha az antidepresszánsok alkalmazása is sikeres lehet, legjobb hatással a gyöngéd gondoskodás van az állatra. A depressziós macskáknak több figyelemre van szükségük. Ha fölhagytak a mosakodással, nekünk kell ügyelnünk rá, hogy a bundájuk jó állapotban maradjon. Ha nincs étvágyuk, nekünk kell etetnünk őket tápláló és jó szagú ételekkel. A gyöngéd gondoskodás hatására a legtöbb cica gyógyszer nélkül is kilábal a depresszióból.

24. Ha szobanövényt látok, nem bírok magammal, muszáj megrágnom. A gazdáim nemrégiben egy pletyka nevű cserepes növényt hoztak a házba, és én egy hét alatt megkopasztottam. Lehetséges, hogy hajlamos vagyok a toxikomániára (ahogy egyes macskák nevezik az ilyesmit)?

Lehetséges, hogy ebben az esetben valódi mániával van dolgunk, de ez a viselkedés sokkal inkább tipikusnak tekinthető, mint valódi személyiségzavarnak.

Jóllehet vérbeli húsevők, a macskák legtöbbször szeret füvet rágcsálni. Ezzel segítik elő, hogy hányni tudjanak, de lehet, hogy csak egy kis salátára fájdukt meg a foguk. Azoknak a macskáknak, amelyek sokat tartózkodnak szabadban, megvannak a maguk kedvenc fűfajtái, és többnyire előnyben részesítik a nedvdús, friss füvet a szárazzal szemben. A lakásban tartott macskáknak nincs lehetőségük a választásra; ezért fanyalodnak a szobanövényekre.

Márpedig a szobanövény-rágcsálás veszedelmesnek bizonyulhat. A legtöbb macska nem tud különbséget tenni az ártalmatlan és a káros növényfajok között. Megrágja például a borostyánlevelet, és azután hány, mivel enyhe mérgezést kap tőle. Vagy ami ennél is rosszabb, megrágja a Dieffenbachiát, márpedig ennek súlyos mérgezés lehet a következménye. A pletyka azonban ártalmatlan és izgalmas ínycfogás.

A házimacskák alighanem ugyanazért kedvelik a macskamentát, amiért a szabadban élő társaik. Ez a növény ugyanis olyan vegyi anyagokat tartalmaz, amelyektől a macska „virágos hangulatba kerül”. Kis mennyiségben élénkítőként hat, ezért a macskák egyre lelkesebben rágcsálják, ám ha ez szokásukká válik, akkor tompán és közömbösen kezdenek viselkedni, és elmegy a kedvük az élénkebb testmozgástól.

25. Néha ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy meglapulva várjam a gazdám közeledését, majd rávessem magam a bokájára. Hogyan tudnám legyőzni ezt az agresszív készte-tést?

Csak unatkozó, frusztrált macskák vadásznak a saját gazdájukra. Csaknem minden esetben olyan lakásba zárt állatokról van szó, amelyeknek több szellemi és fizikai izgalomra lenne szükségük, nincs mit csinálniuk, ezért végigalusszák a napot. Néha rávetik magukat egy arra szálló molylepkére vagy légyre, de miután kitepték a szárnyát és egy darabig ide-oda pofozták, ismét erőt vesz rajtuk az unalom.

A rovarokon kívül ezek a macskák semmilyen más élőlényel nem találkoznak, csak emberekkel. A tévében mindig ugyanazt látják, az ennivalójukat menetrendszerűen, mindig azonos időpontban kapják, de az emberek mozgása némi változatosságot jelenthet. Az emberi lábak mozgása kiszámíthatatlan, akárcsak a valódi vadászsákmányé. Elindulnak, megállnak, megfordulnak, hátrálnak, előre haladnak, nyugton maradnak, eltűnnek a bútorok sarka mögött, majd ismét előbukkannak. Úgyszólván az egyetlen izgalmat jelentik ebben az unalmas életben.

Mivel más tennivalója nemigen akad, a macska emberi lábakra vadászik. Egy szökkenéssel fedezékben terem, majd a földhöz lapul, és mereven bámulja a zsákmányt. Ahogy a láb ide-oda mozog a szobában, a macska lopakodva követi, aztán hirtelen ráveti magát, néha még kísérteties nyávogást is hallat. Mellső lábával megragadja gazdája bokáját, hátsó lábával rugdossa, miközben fogait a húsába mélyeszti, majd a következő pillanatban már ott sincs.

A macskák csak akkor képesek lemondani a vadászatnak erről a formájáról, ha valamilyen más levezetést találnak fölös agresszív energiáiknak. Azok az emberek, akiknek ez a viselkedés nincsen ínyére, két lehetőség között választhatnak: vagy állandóan térdig érő bőrcsizmát viselnek, vagy gyakrabban játszanak a lakásba börtönzött cicájukkal.

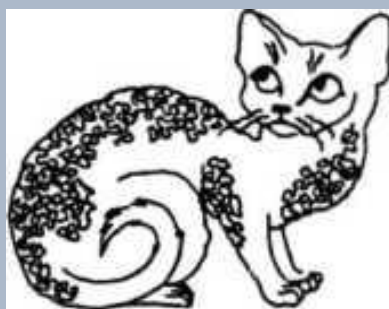
26. Az emberek úgy viselkednek velem, mintha én is emberi lény lennék: állandóan védelmezni és babusgatni akarnak. Hogyan tudnám meggyőzni őket arról, hogy elbűvölő külsőm alatt egy vadállat rejlik?

Az emberek nehezen élik bele magukat a macskák lelkivilágába. Ahhoz, hogy ilyesmivel próbálkozzanak, komoly elmélyedésre van szükség, és az eredmény: homlokráncolás és semmibe révedő pillantás. Sokkal könnyebb számukra emberi ésszel gondolkodni, ám ez többnyire azt jelenti, hogy emberi tulajdonságokat magyaráznak bele a macska viselkedésébe. Mindez tökéletesen rendjén való olyankor, amikor azt próbálják eldönteni, éhes-e a cica vagy szomjas, nem fázik-e vagy nincs-e valami baja. A macskák viselkedése sok esetben hasonlít az emberekéhez, de nem

mindenben.

Sok macska ki nem állhatja, ha babusgatják, főként, mivel csakugyan nem kisbaba már, hanem kifejlett állat, felnőtt szükségletekkel és érzelmeikkel. Viszont olyan puhák, kicsik és olyan nagy, kerek szemekkel bámul ránk, hogy ezzel sok emberben, olykor még a férfiakban is anyai ösztönöket ébreszt. Az emberek szeretik magukhoz ölelni, simogatni, sőt csókolgatni a macskákat, és úgy gondoskodnak róluk, mintha gyámoltalan kisbabák lennének. Különösen a nők kapják rajta magukat gyakran, hogy a szokottnál egy oktávval magasabb hangon beszélnek a macskájukkal, és úgy gügyögnek nekik, mint anya a kisgyerekének, például olyasmiket kérdeznek, hogy nem akar-e a cicus „papikálni”.

Mivel az effajta viselkedést emberi természetünk diktálja, a macskák nem sokat tehetnek ellene. De azért igen hatásosnak bizonyulhat, ha időről időre kimeresztik a karmukat, ezzel emlékeztetve rá gazdáikat, hogy ugyan domesztikált vadállatok, de azért mégiscsak vadállatok.

27. Gazdáim sosem eresztenek ki a házból. Ha meglátok egy másik macskát a kertünkben, azonnal ellenállhatatlan vágy tör rám, hogy lepisiljem a hozzám legközelebb eső falat. Tudna valami magyarázatot adni a viselkedésemre?

Ha egy macska lepisili a falat, ezzel nyugtalanságáról és elégedetlenségéről tesz tanúbizonyságot. Leginkább a lakásba zárt macskáknak okoz komoly frusztrációt, ha azt látják, hogy idegen macska hatol be a kertbe, amelyet a saját területüknek tekintenek.

Aki ki sem lép a lakásból, az biztonságban van. A lakásba zárt macskákat nem fenyegeti az a veszély, hogy életveszélyes sérüléseket szenvednek, elkapnak valamilyen fertőző betegséget, vagy verekedésbe keverednek. Rendszerint hosszabb életűek, mint szabadon kószáló társaik. Ugyanakkor több magatartási problémával küszködnek, és a falra vizezés ezek közül a leggyakoribb.

Amikor meglátja az idegen macskát a saját területén, a cica voltaképpen szeretne kimenteni a kertbe, és erélyesen fölszólítani a betolakodót, hogy távozzék. Azok a házimacskák, amelyeket rendszeresen ki szoktak engedni a kertbe, ilyenkor valósággal kiröpülnek a macskaajtón, hogy jól ráijesszenek vagy éppenséggel rátámadjanak az idegenre, és ezzel elkeressék. Ám a lakásba zárt macskákat ekkor éri az a szörnyű fölismerés, hogy egy üvegfal akadályozza őket ebben a számukra természetes viselkedésben. Mindhiába méltatlankodnak, hiába púpozzák föl a hátukat, sziszegnek és fújnak, a látogató zavartalanul nézelődik tovább a kertben, vagy - ami még ennél is rosszabb - saját vizeletével és ürülékével jelöli meg a területet. A lakásba zárt macskának mindezt tétlenül kell tűrnie: kínjában mi egyebet tehet, lepisili a hozzá legközelebb eső falat vagy éppenséggel az ablaküveget. Ezzel kijelöli a saját területe határait, olyan közel a betolakodóhoz, amennyire csak lehetséges, ráadásul megnyugtató, ismerős szagokkal veszi körül magát. Minden házimacska, legyen hím, nőstény vagy ivartalanított, hajlamos erre a fajta viselkedésre.

28. Valahányszor meglátok egy madarat a kertben, csattogni kezd a fogam. Ugyanez történik, ha meglátok egy másik macskát. Vajon az ok is ugyanaz mindkét esetben?

Majdnem. A fogcsattogtatás mindkét esetben frusztrációról árulkodik, de az eredete más és más.

Ha egy éhes macska zsákmányt ejt, egyetlen erős harapással azonnal kettéharapja a torkát. A macska fogsora az evolúció során úgy fejlődött, hogy tökéletesen illeszkedjék leggyakoribb zsákmányának, az egernek a nyakcsigolyája köré. Amikor a macska elkapja az egeret, szempillantás alatt addig igazgatja a szájában, amíg meg nem érzi a nyakát, majd vilámgyorsan átharapja a gerincét a koponyája tövénél, ami az eger azonnali pusztulását jelenti. A házimacskák viszont nem hajlandóak fölhagyni a zsákmány kíntásával; ők ugyanis, viselkedésüket tekintve, elakadtak a személyiségfejlődésben, és sok szempontból a kiscicák szintjén maradtak. Azok a macskák, amelyek saját létfönntartásuk érdekében ölik meg a zsákmányt, humánusan bánnak el vele.

Amikor egy házimacska azt látja, hogy valami vacsoránakvaló üldögél a kerítésen, de nem tud a közelébe jutni, tehetetlen dühöt érez. Leszegi a fejét, merőn bámulja a zsákmányt, a foga pedig, bár ennek talán nincs tudatában, úgy csattan össze, mintha elkapta volna a madarat. Vagyis a zsákmány távollétében harapja át a torkát, így az egészből mindössze a fogcsattogtatás marad.

29. Egy szomszéd macska örökké ideszemtelenkedik a kertünkbe, és alaposan helybenhagy. Mit tehetnék ellene?

Legokosabb visszavonulót fújni. Minden esély megvan rá, hogy a szomszéd vagy fiatalabb, erősebb és tapasztaltabb harcos, vagy őt még nem fosztották meg az ivarmirigyeitől.

Minden macskának szüksége van saját területre, ám némelyiknek nagyobbra, mint másoknak. Egy ivartalanított nőstény talán beéri egyetlen zsebkendőnyi kis hátsókerttel, míg ivarszerveinek birtokában lévő társnője esetleg hármát-négyet is szeretne magának. Ha azután egy másik macskával találkozik valamelyik kertben azok közül, amelyekre igényt tart, és úgy ítéli meg a helyzetet, hogy ő van erőfölényben, kiveri onnét a bentlakót.

Egy ivartalanított hím is valószínűleg beéri egyetlen kerttel vagy egy-két hátsókerttel, ám a teljes értékű kandúrokkal már egészen más a helyzet. A nem ivartalanított hím akár húsz hátsókertnyi vadászterületre is igényt tarthat. Minden áldott nap bejárja a birodalmát, és összeméri az erejét minden olyan macskával, amelyikről úgy tartja, hogy annak ott semmi keresnivalója. Rendszerint csak a többi kandúrt igyekszik megfélemlíteni, ámbár megeshet, hogy a hölgyekkel is gorombán bánik.

A macskák egy része az idők során egyre tökéletesíti harci technikáját. Minél több sikeres csatát vívtak már meg, annál hajlamosabbak rá, hogy fölvegyék a harcot más macskákkal. A sor túlsó végén találhatóak azok a macskák, amelyek a társaikkal folytatott viaskodások során egyre gyámoltalanabbak lesznek. Amelyikük elveszít egy csatát, rövidesen maga is vesztesnek tartja magát. Ez a jobbik eset, mivel így néhány csetepaté után a házban honos macska úgy dönthet, hogy az a másik, erőszakos fráter úgyis mindig győzni fog: ilyenkor a látszat kedvéért egy kicsit meregeti a szemét és fújtat ugyan a betolakodóra, ám nyomban visszavonulót fúj, mielőtt komolyabb baja esnék.

Ha ez a megoldás nincs ínyére, a macska csak egyet tehet: megpróbálhatja gazdája segítségét igénybe venni. Elvben az emberek megtehetnék, hogy hormoninjekciókkal erősítsék macskájukban a harci kedvet, ám mivel az emberek jóval nagyobbak még a legtermetesebb és legerőszakosabb macskánál is, maguk is megvédelmezhetik megfélemlített cicájukat a betolakodótól.

30. Lefoglalnak a saját ügyeim, és sose ütöm az orrom más macskák dolgába. Ők viszont valamennyien egyfolytában sziszegnek és fújnak rám. Vajon miért? Valóságos páriának érzem köztük magam.

A legkisebb létszámú macskaközösségben is rövidesen kialakul a résztvevők hierarchiája. Azokban a házakban, ahol sok macska él együtt, mindig akad egy, amelyik úgy dönt, hogy ő a főnök, és ezt sziszegéssel, fújással és agresszivitást kifejező testmozgással adja a többiek tudtára. Azok többnyire nemigen vitatják a kialakult helyzet jogosságát, és egymás között se szoktak civakodni. A nagyfőnök előtt hajbókolnak, ám egymással szemben felszabadultan viselkednek. A macskák nem alakítanak ki egymás között olyan merev társadalmi rangsort, mint például a tyúkok vagy az emberek. Ám vannak helyzetek, amelyekben a jó viszonyt valami megzavarja.

Ezek közül a legszomorúbb, amikor az egyik cica megbetegszik vagy legyöngül. Ahelyett, hogy a segítségére sietnének, a többiek ilyenkor gyakran beteg társuk ellen fordulnak. Állandóan zaklatják, nem engedik, hogy a megszokott pihenőhelyét használja, és mindaddig elmarják az étel mellől, ameddig ők maguk be nem fejezték az evést. Épp ilyen gyakran meg-esik az is, hogy a ház összes macskája ellenségesen kezd viselkedni azzal a cicával, amelyik az imént tért haza a macskamenhelyről, az állatkórházból vagy a párzásból. Elég, ha meglátják, máris vad sziszegésbe és fújásba kezdenek.

Végezetül az is előfordul, hogy a macskakolónia összes tagja egy csapásra, látszólag minden érthető ok nélkül úgy dönt, hogy az egyik társat mostantól fogva kiközösíti. Ettől kezdve állandóan zaklatják. Sziszegnek és fújnak rá, sőt meg is támadják; az áldozatot nem engedik enni, inni, sőt még a szükségét sem végezheti az erre a célra odakészített homokosdobozban. Ilyenkor nincs más megoldás, az embereknek kell a kiközösített macska segítségére sietniük.

31. Valahányszor istenigazában elfog a rémület, saját legnagyobb meglepetésemre átalakulok dühös tigrissé. Lehet, hogy jobban tenném, ha ilyenkor inkább elszaladnék?

Szó sincs róla. Viselkedj tigrisként, és tigrisnek is fognak tartani.

A macskák kicsinyek és sebezhetőek. Lehet, hogy a rágcsálókat egy ügyes gépezet hatékonyságával pusztítják, ám a nagyobb testű ragadozókkal szemben nem sok esélyük van. Észak-Afrikában, ahol a házimacska néhány ezer éve megjelent, rengeteg ilyen ellensége van: az ember, a kutya, a különböző nagymacskák, sőt még a kígyók is. Ha a macska menekü-

lésre fogja a dolgot, legtöbb támadója reflexszerűen üldözni kezdi.

Ha magánál nagyobb, gyorsabb és erősebb ellenféllel kerül szembe, a közelharcban a macskának édeskevés esélye van a túlélésre. Ám okos lélektani hadviseléssel esetleg sikerülhet ép bőrrel megúsznia a találkozást. Először is, a macska mindvégig mereven ellenfele szemébe néz: csaknem minden állatfaj ösztönösen tudja, hogy ez a viselkedés csak magabiztos, domináns élőlényekre jellemző. Ha valaki mereven farkasszemet néz velünk, ezzel többnyire sikerül félelmet keltenie. Ráadásul, a megtámadott macska mintha megnőne: fölpúpozza a hátát, és fölborzolja a nyakán meg a hátán a szőrt. Ettől hirtelen jóval nagyobbnak tűnik, mint korábban. Végül fölhúzza az ajkát, közszemlére téve éles fogait, meglepően harsány harci kiáltást hallat és fúj. Mindezzel összezavarja az ellenfelét, úgyhogy az inkább kétszer is meggondolja, nekitámadjon-e a macskának; szerencsés esetben inkább elsétál, elüget vagy továbbkúszik.

32. Miért van az, hogy egyes kutyákat határozottan kedvelek, míg mások láttán kilel a hideg a rémülettől?

Ha egy kutyát már jól ismernek, a macskák kevésbé félnek tőle, mint azoktól, amelyekkel korábban még soha nem találkoztak. Csakhogy a kismacskák szocializációs időszaka igen rövid, mindössze hét-nyolchetes korukig tart; ezen a koron túl már jóval nehezebben barátkoznak.

Ha valaki kutya mellett kíván macskát tartani, ügyelnie kell rá, hogy az még kiscica korában naponta találkozzék és játsszék vele. Mindenképpen a macska tenyésztőjére vár a feladat, hogy az állatot még egészen kicsi korában kutyákkal, emberekkel vagy az élőlények bármilyen más fajtájá-

val összehozza. Ha például a kiscicák egerek vagy patkányok társaságában nevelkednek, később nem fogják elpusztítani ezeket az állatokat.

Bármilyen furcsa, úgy látszik, a macskák különbséget tudnak tenni egy állatfajon belül az egyes fajták vagy változatok között. Például ha a kismacskák patkányokkal együtt nevelkednek, soha nem fogják elpusztítani annak a változatnak az egyedeit, a többi patkányt viszont szemrebbenés nélkül megölik. Hasonló a helyzet a kutyákkal is. Például, ha egy kiscica egy németjuhással együtt nevelkedik, akkor ettől az egy kutyától egy csöppet sem fog félni, de lehet, hogy a többi németjuhásztól sem. Viszont valószínűleg pánikba esik, amikor életében először pillant meg egy terriert.

Amikor a macska kutyákkal együtt nevelkedik, mindig ura a helyzetnek, de azért állandó veszélyben forog. Lehet, hogy a kutya mellső lábához szokott dörgölőzni, ha viszket a háta. Lehet, hogy puha, meleg párnának tekinti a kutyát, amelyik mellé remekül oda lehet kuporodni. Lehet, hogy prima játékszernek találja a kutya farkát. Ám ha véletlenül túlságosan gyorsan kezdene futkosni, ezzel működésbe hozhatja a kutya üldözési reflexeit, legyen az bármilyen jámbor fajta különben.

33. Mostanában sokkal fölszabadultabb és barátságosabb vagyok az emberekkel, mint korábban. Lehet, hogy ez már a szenilitás, vagy most lettem igazán felnőtt macska?

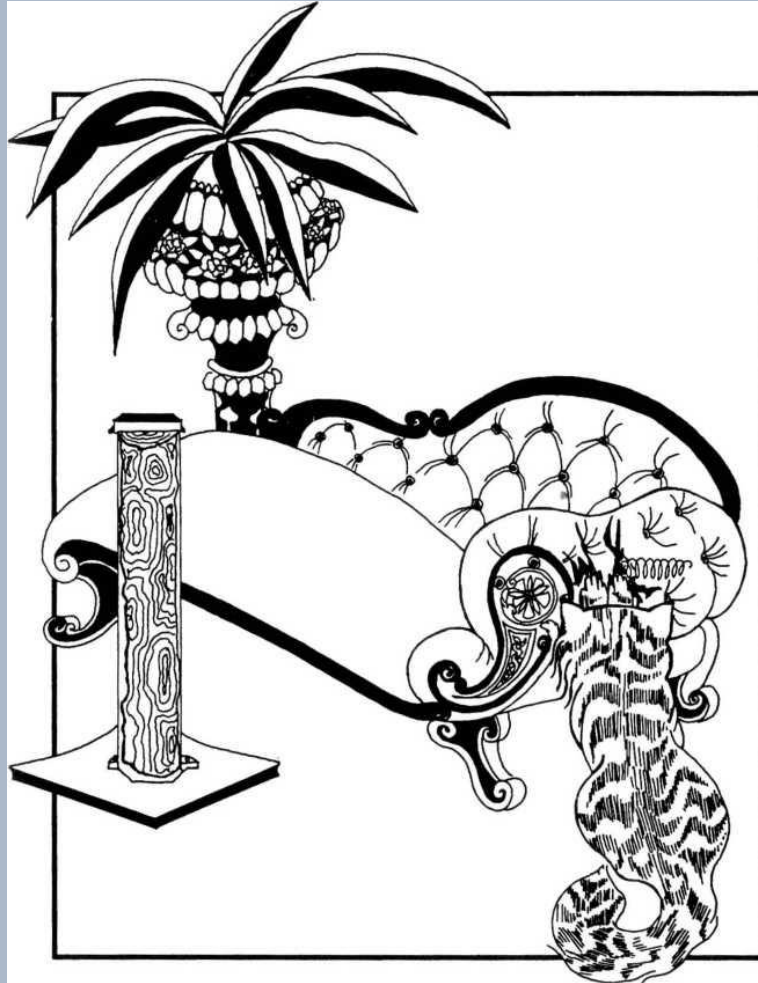
Is-is. Meglepően sok az olyan házimacska, amelyet gazdái az utcán találtak. Ezek a macskák emberi társaság hiányában nőttek föl, és az embert olyan nagytestű állatfajnak tekintik, amelytől rettegniük kell. Ha az ember

kitartóan igyekszik megnyerni a macska bizalmát, az végül is leküzdí ezt a félelmet, és szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gazdájával, de ez csak ket-tejükre vonatkozik: a többi emberrel továbbra is bizalmatlan marad. Az egykori kóbor macska csak akkor viselkedik fölszabadultan, ha gazdája a közelben van. Ha idegenek bukkannak föl a lakásban, villámgyorsan eltű-nik a színről.

Sok-sok idő múltán aztán ráébred, hogy az emberek nem jelentenek veszélyforrást. Megbarátkozik a család többi tagjával és a rendszeres látogatókkal. Már nem tűnik el a színről azonnal, amint megszólal a csengő, és még az is megeshet, hogy bizonyos kiválasztott személyeknek fölugrik az ölébe. Az emberek pedig megállapíthatják, hogy a macska végre felnőtt.

Ám a szenilitásnak is szerepe lehet abban, ha egy macska barátságosabbnak mutatkozik, mint korábban. Ahogy telnek az évek, némelyik öreg macskából valósággal újra kiscica lesz. Kezd sokkal jobban ragaszkodni a gazdájához, mint korábban. Föladja ifjúkora függetlenségi törekvéseit, cserébe a biztonságért és a babusgatásért; gazdája pedig, különösen ha nő, ezzel mindig szívesen szolgál. Mindez a macska életének egy olyan időszakában történik, amikor az agya ténylegesen zsugorodni kezd, és egyes idegpályák nem továbbítják többé az ingereket, mint korábban. Nevezhetjük ezt az állapotot szenilitásnak is, mindenesetre olyasmi, ami az emberek többségével csak egy hosszú élet végén fordult elő.

Tanulás

34. Rab vagyok. Hogyan őrizhetném meg szellemi függetlésemet, ha soha nem engedik, hogy háztetőkön sétáljak, kerítéseken üldögéljek vagy fára mászzak?

A macskák roppant könnyen alkalmazkodnak, másként hogyan is sikerülhetett volna meghódítaniuk csaknem az egész világot? Alkalmazkodóképességük odáig terjed, hogy könnyen belenyugszanak, ha a négy fal közé zárva kell leélniük az életüket, ám ilyenkor az emberekre vannak utalva számos szükségletük, például a kellemes testi-lelki izgalom iránti igényük kielégítésében.

Ilyenkor elsősorban megfelelő, mármint macskaszemmel nézve meg-

felelő bútorokra van szükség. A függöny például kiválóan megfelel mászás céljára. De a cicák a konyhaasztalra is előszeretettel ugranak föl, mivel ott gyakran bukkannak eldugott ennivalóra.

Szükségük van azután játékszerekre is, olyanokra, amelyeket vagy üldözni lehet, vagy megölni. A pingponglabdát például pompásan lehet kergetni; elég, ha a cica mancsa hozzáér, máris továbbgurul. Vagy köthetünk madzagot összegyűrt ezüstpapírra, huzigálhatunk pamutgombolyagot, tollakat vagy boltban árult macskajátékszert a cica orra előtt: mindez kellemesen izgalomba fogja hozni. Ha az emberek hajlandóak játszani vele, akkor a cica számára az élet a négy fal között is érdekes és mozgalmas, ugyanakkor nyugodt és biztonságos lehet.

35. Bár benn a lakásban van egy homokosládám, jobban szeretem kinn, a saját kertemben elvégezni a dolgomat. Mindig bekaparom az ürülékemet, de a gazdám nem érti meg ezt a dolgot. Mindig bezár a lakásba. Hogyan tudnám rávenni, hogy engedjen ki?

A macskák számára az a természetes, ha a puszta földön végzik a dolgukat. A macska többnyire mindig ugyanoda jár vissza ebből a célból: mellső lábával kis lyukat ás, belepottyantja az ürülékét, majd gondosan bekaparja. Mindig ugyanazt a helyet használja, és sehova máshova nem piszkít oda. Ha a macskák választhatnak, hogy a dobozukat használják-e, amelybe gazdáik valamilyen szemes anyagot, rendszerint homokot helyeztek, vagy a földet, ahogy azt megszokták, az utóbbi mellett döntenek.

Bármilyen jó oka legyen is a macskának erre a viselkedésre, a legtöbb kertészkedőt idegesíti, ha macskaürüléket talál a kertben. Ha kompro-

misszumra törekszünk, két dolgot tehetünk. Először is, behozhatunk a kertből egy kis kerti földet, és azt belekeverhetjük a macska homokosládájába. Vagyis behozzuk a kertet a lakásba: ezzel talán sikerül rávennünk a macskát, hogy használja a homokosdobozát. Ugyanakkor azonban le kell takarnunk fóliával vagy mással az összes szobanövény földjét, nehogy a lakásba zárt macska azt kezdje „vécének” használni.

Amint a macska már a homokos-dobozát használja, kezdhethetjük megváltoztatni a kerti föld és a homok arányát az utóbbi javára, míg végül a homok kerül túlsúlyba.

Ugyanakkor gondosan el kell távolítanunk korábbi kerti „vécéjének” minden maradványát. Ha a macska már három hete rendszeresen használja a homokos-dobozát, akkor naponta ki lehet engedni a kertbe, de csak azután, hogy elvégezte a dolgát a dobozban.

36. Miért érzek leküzdhetetlen vágyat, hogy a szomszéd kertjébe piszkítsak?

Azok a macskák, amelyek a szomszéd kertjébe piszkítanak, valójában a saját felségterületük határait jelölik ki. Többnyire a bokrokat meg a kerítést szokták lepisilni, és elmulasztják bekaparni az ürüléküket. Általában a nem ivartalanított kandúrmacskák viselkednek így, és az esetek többségében azok, amelyek vadon élnek, vagyis nincs gazdájuk.

A macskák vizeletüket és ürüléküket arra használják, hogy kijelöljék territóriumuk határait. A „birtokos” mindennap végigjárja a saját területét, és mindenütt otthagya a szagát, hogy ezzel jelezze más macskák számára a jelenlétét. Ez a szag nem ijeszti el ugyan a többi macskát, de ha

elég friss, tudtukra adja, hogy a tulajdonos nemrégiben járt ott.

Erre a helyzetre egyetlen gyógymód van, a macska ivartalanítása. Ám ez nehézségekbe ütközhet, mivel a bűnös többnyire kóbor macska. Azzal is megpróbálkozhatunk, hogy olyan illatok alkalmazásával tegyük kevésbé vonzóvá kertünket az ilyen macskák számára, amelyek arról árulkodnak, hogy az adott területnek már megvan a maga nagy erejű gazdája. Van forgalomban néhány olyan vegyszer, amelyet a macskák macskavizelet szagának érzékelnek, ha elég bőségesen meghintjük velük a kert kérdéses részét. A kerttulajdonosok jobban teszik, ha eltávolítanak minden olyan növényt, például a macskamentát, amely vonzza a macskákat, és helyettük olyan virágokat, például büdöskét ültetnek, amelynek szagát a macskák a sajátjuk riválisának érzik, vagy egyenesen utálják. Végül pedig a legbiztosabb módszer a kóbor macskák távoltartásához, ha egy jókora, harcias, ivartalanított, szobatiszta kandúr végez naponta többször őrjáratot a kertben.

37. Ha már muszáj a homokos-ládámat használnom, melyik a legjobb típus, és a lakás mely pontján a legjobb elhelyezni?

A macskák szeretnek egyedül lenni, amikor a dolgukat végzik, ezért a dobozukat tanácsos olyan helyen tartani, ahol nincs állandó jövés-menés. A macskáknak ösztönös érzékük van a tisztaság iránt, ezért véletlenül sem végzik a dolgukat étel közelében. Helyes tehát a homokosládájukat jó messzire helyezni attól a tányértól, amelyből enni vagy inni szoktak.

Ha csak lehet, a macska ládáját valamilyen kicsi, csendes helyiségben

kell elhelyezni, ahol nincs útban, és ahol könnyű tisztán tartani, némelyik macska kényes rá, hogy a ládáját naponta tisztítsák, másokat idegesít, ha túl gyakran teszik. Ez utóbbiak valószínűleg nagyobb biztonságban érzik magukat a ládájukban, ha még kivehető az előző látogatásuk szaga.

Hogy milyen típusú láda a legjobb, az attól függ, mennyire ügyes és tapasztalt a macska a használatában. A legtöbb macska beéri olyan nyitott dobozzal, amelynek az oldala elég magas ahhoz, hogy ne rugdossa ki belőle a homokot, amikor elkaparja az ürüléket.

Mások jobban kedvelik a zártságot. Ha fedele is van a ládának, a macska zavartalanabban végezheti a dolgát; némelyik ládán még szénszűrő is van a szag ellen. Mivel természetes körülmények között minden macska maga választja meg a „vécéjét”, az a legjobb, ha a ház minden macskájának külön ládája van. Ezeket egymás közelébe, akár egészen egymás mellett is el lehet helyezni. Ha macskánknak saját illemhelyet alakítunk ki, ezzel minimálisra csökkentjük annak veszélyét, hogy az állat máshová piszkítson.

38. Milyen anyag legyen a ládámban?

Az emberek gyakran a saját elképzeléseik, nem pedig a cica igényei szerint választják meg a macskaillemhelyen használt anyagot. A macskák számára a legfontosabb az anyag tapintása. Ha egy macska nem kedveli annak az anyagnak a textúráját, amin állnia kell, nem fogja ott elvégezni a dolgát. Ez nem jelenti feltétlenül azt, hogy a macskák annak örülnek a legjobban, ha az a ládájukba helyezett valami minél jobban hasonlít a földhöz vagy a homokhoz. Ezek tapintása ugyan általában kellemes a macskák számára, de épp ilyen elégedettek lehetnek másféle talajféleséggel is.

Akad macska, amelyik a zúzott mészkövet kedveli, mások az agyagot, a faforgácsot, a préselt farostot, a lemosható műanyag golyókat, sőt, még olyan is akad, amelyik az összegyűrt újságpapírt. Nehezen tűrik viszont, ha az egyik típusról hirtelen át kell váltaniuk egy másikra. Azt pedig kimondottan utálják, ha a ládájukba helyezett anyag illatosítva van. Az ilyesmi nem a macskák, hanem az emberek igényeihez igazodik. Ezek az anyagok fenyő- vagy levendula illatot árasztanak, ha nedvesség éri őket. Az efféle illatokat az emberek kedvelik, ám a macskák számára jó esetben is legfeljebb közömbösek.

Van olyan macskaalom, amelyik szagtalanító anyagokat tartalmaz, maga azonban semmiféle illatot nem bocsát ki; a környezetbarát anyagból készült almot pedig le lehet húzni a vécén. Egyetlen dologról azonban soha nem szabad megfeledkeznünk: ha másfajta anyagra, vagy akárcsak másfajta márkára akarjuk kicserélni a macska ládájában használt almot, ügyeljünk a fokozatosságra! Épp úgy, mint költözködéskor, amikor a macska ládájában el kell helyoznünk egy keveset abból a homokból, amelybe a macska már belepisilt (lásd 69. kérdés), minden új típust is a régi, használt homokkal kell keverni, hogy a macska ismerősnek érezze a szagát. Ha megtesszük ezt az elővigyázatossági intézkedést, minimálisra csökkentjük az esélyét, hogy a macska máshová piszkít.

39. *Mindent megpróbálok, de mostanában sehogy se sikerül pontosan beletalálnom a ládámba, amikor a dolgomat végzem. Hogyan tehetnék szert higiénikusabb szokásokra?*

Ha a macska nem talál bele a ládájába, akkor vagy a ládával van baj, vagy a macskával. Lehet, hogy a láda oldala nem elég magas, ezért amikor

a macska vizelet, a sugár túllő a peremén. Talán a láda túlságosan mocskos, ezért a macska a láda peremére húzódik, ahol a homok egy kicsit tisztább, a vizelet pedig a ládán kívülre csorog. Lehet, hogy a ládában használt anyag kellemetlen számára. Ilyenkor a macska megpróbál a láda peremén egyensúlyozni, és a macskapiszok a ládán kívülre kerül. Ezekben a helyzetekben szükségmegoldásként a láda körül a padlót leboríthatjuk nejlonelepedővel, arra pedig újságpapírt helyezhetünk, hogy a láda környéke ne maradjon macskavizelet szagú.

De talán nem is a ládával van baj, hanem a macskával: lehet, hogy orvosi vizsgálatra van szüksége. Talán valamilyen, a húgyszerv normális működését befolyásoló betegség a ludas abban, hogy nem tud a ládájába pisilni. Fájdalmat vagy legalábbis kellemetlen érzést okozhat a húgyútfertőzés, vagy ha a vizeletben éles kristályszemcsék képződnek. Ilyenkor némelyik macska agyában a fájdalomérzet a homokosládájához kapcsolódik. Mivel a higiénia igen fontos számukra, még így is a ládájukat akarják használni, de a láda legszélére kuporodnak, hogy minél előbb szabaduljanak. Furcsa módon ugyanilyen hatása lehet a végbélmirigyek elzáródásának is. A macskák érzik, hogy a székelés fájdalommal jár, ezért a láda szélén vagy mellette végzik a dolgukat, sőt, néha még vizelni sem hajlandóak a ládájukban. Ilyen esetekben a megoldás: fel kell keresni az állatorvost.

40. Csöndes, nyugodt helyen van a homokosládám, teli

pompás homokkal. Mégis folyton rám tör az ellenállhatatlan vágy, hogy a bejárat előtti lábtörlőre pisiljek. Hogyan szokhatnék le erről?

Még ha látszatra minden a legnagyobb rendben van is, a macskák időnként akkor sem a homokosládájukat használják. Hogyha megbizonyosodtunk róla, hogy az állatnak semmi testi baja nincsen, joggal feltételezhetjük, hogy lelki problémával van dolgunk.

Talán az tölti el tehetetlen dühvel a macskát, hogy nem tud kijutni a lakásból. Lehet, hogy a lába számára kellemesebb a lábtörlő tapintása, mint a ládájába helyezett anyagé. Mindegy, az igazán fontos kérdés amúgy is az: hogyan lehetne rávenni, hogy hagyjon föl ezzel a szokásával? Először is bizonyosodjunk meg róla, hogy a meglévő „vécéjével” nincs semmi baj, majd a lehető legalaposabban mossuk tisztára azt a helyet, ahová kellemetlen szokása szerint vizelni szokott. Az ecet többnyire elveszi a macskák kedvét az illető helytől, bár a vodka még hatásosabb. Ne használjunk olyan tisztítószert, amely szalmiákszeszt tartalmaz, ennek a szaga ugyanis erősen emlékeztet a vizeletére.

Miután a kérdéses területet megtisztítottuk, húzzunk oda valamilyen bútordarabot, vagy ha lehetséges takarjuk le alumíniumfóliával! De azt is megtehetjük, hogy a macska ételes tálját helyezzük arra a helyre, ahol „vétkezni” szokott. Ha ott eszik, valószínűtlen, hogy ugyanoda piszkítson.

Némelyik macska csökönyösen elleneszegül az átnevelésnek mindaddig, amíg szabadon járhat-kelhet a lakásban; az ő esetükben nem marad más hátra, ketrecet kell alkalmazni a szoktatás idejére. Ha ugyanis a macskát ketrecbe zárjuk, csak annyi helye marad, hogy külön területe legyen az étkezésre, az alvásra, illetve a dolga végzésére, így kénytelen a lá-

dáját használni, és néhány héten belül annyira megszokja, hogy a ketrecen kívül is azt használja.

41. Hogyan akadályozhatnám meg, hogy más macskák az én macskaajtómon át közlekedjenek?

Csak úgy, hogy kulcsra zárja. Ha van egy orcátlan, terjeszkedő hajlamú macska a környéken, amelyik a saját területére eső házak belsejét is saját birodalmának tekinti, akkor az szemrebbenés nélkül be fog hatolni a házba, hogy ott lakmározzék, úzóbe vegye a helybeli macskákat, vagy ami még ennél is rosszabb, hogy mindenütt otthagyja a szagjelét.

Ezek a hivatlan vendégek többnyire éjszaka hatolnak be a macskaajtón, amikor a házban csökken a járás-keelés. Az emberektől félni szoktak, és annyi önbizalmuk azért nincsen, hogy csak úgy besétáljanak a konyhába, amikor az emberek éppen ott vannak, de olykor még ez alól is akad kivétel, és úzóbe veszik a ház valamelyik macskáját. A betolakodó ilyenkor a macskaajtón bemenekülő házimacska sarkában marad, és végigkergetheti az egész házon, bár ehhez alaposan megnövekedett adrenalinszintre van szüksége.

A kutyák általában sikeresen tartják távol az idegen macskákat. Még a legelbizakodottabb macska is kétszer meggondolja, besétáljon-e még egyszer a macskaajtón egy idegen házba, ha az első dolog, amire odabenn a pillantása esik, egy jókora bulldog vagy éppenséggel labrador. A mágneses macskaajtó alkalmazását is érdemes fontolóra venni. Ez az ajtót csak olyan macska tudja kinyitni, amely speciális mágneses nyitószervezetet visel a nyakörvén. Gondolnunk kell azonban arra is, hogy ez a mágnes

esetleg hátráltathatja a macskát a levegő elektromágneses hullámainak érzékelésében, holott az egyensúlyozásban ennek szerepe lehet. Ha egy macska szeretné megakadályozni, hogy más macskák közlekedjenek az ő ajtaján, legokosabb, ha az emberek támogatását veszi igénybe. Azoknál mindig akad egy seprű, vízipisztoly vagy párna a kezük ügyében, amelynek segítségével meg tudják győzni róla a betolakodót: jobb, ha békében távozik. De le is ragaszthatják a macskaajtót.

42. Miért karmolászom össze állandóan a kanapét, amikor pedig a gazdáim vásároltak nekem egy méregdrága póznát külön erre a célra?

A macskák két okból szokták összekarmolni a tárgyakat: vagy a karmukat akarják manikűrözni, vagy jelet szeretnének hagyni.

Egy macska számára semminek nincs akkora fizikai vonzereje, mint bizonyos tapintású vagy textúrájú felületeknek. A speciálisan karmolás céljára kiképzett póznák vonzónak tűnhetnek az emberek szemében, ugyanakkor egyszerűen hidegen hagyják a macskákat. A macskák szeretik kimereszteni a karmukat, aztán függőlegesen végigszántani vele a kérdéses anyagon úgy, hogy lehetőleg semmi ne akassza meg ezt a mozdulatot. Szerencséjükre, a legtöbb kanapé anyaga eszményi erre a célra, így a lakásba zárt macskáknak tovább nem is kell keresgélniük. Az emberek azonban sajnos nem egészen így látják a dolgot.

Ők azt szeretnék, ha a macskák olyan tárgyakon próbálgatnák a karmukat, amelyek nincsenek szem előtt, ám ezek a macskákat nem érdeklik. Ugyanis a karmolászással egy másik célt is el akarnak érni: szeretnék látható nyomokkal jelezni, hogy igényt tartanak arra a területre. Azt szeretnék, ha az a tárgy, amelyet rendszeresen összekarmolnak, feltűnő helyen

állna, márpedig ez a kanapékról többnyire elmondható. Szeretik kemény dolgokba mélyeszteni a karmukat, és a kanapék meg a fa asztallábak ennek a követelménynek is csaknem mindig megfelelnek. Ahelyett, hogy a boltban készen kapható karmolópóznát vásárolnák meg a macskának, az emberek jobban teszik, ha házilag készítenek egyet, szilárd alapzatra helyezett keményfából. Egy kerítésléc többnyire eszményi erre a célra, és egy részét vagy akár az egészet be lehet vonni olyan anyaggal, amelybe a macskakarmok nagyszerűen beleakaszzkodhatnak. Ha régi öltönyünket már amúgy is ki akarjuk dobni, vágjuk le az egyik ujját, és ajándékozzuk meg vele a macskát! Ha a cica még ezek után is mindenbe belemélyeszi a karmát, amit csak a szeme lát, akkor puha műanyag karomvédőt kell beszerezniünk számára. Bármilyen meglepően hangzik, ilyesmit is lehet kapni. Ha a macska karmát karomvédőbe bújtatjuk, nem tud kár tenni a bútorokban, bár meg kell hagyni, a legtöbb macska igen bután érzi magát, amikor először visel ilyesmit.

43. Milyen játékok szórakoztatják a kölykeimet, amíg velem élnek?

Minél több testi és szellemi ingerben van részük a macska-kölyköknek kicsi korukban, annál fejlettebb és sokoldalúbb felnőtt lesz belőlük. Pár hetes koruktól kezdve a kiscicák minden érzékét foglalkoztatni kell, mert a korai stimuláció elősegíti az agy fejlődését. Így több kapcsolat jön létre az idegsejtek között, és ezek segítségével a macska jobban boldogul szokatlan körülmények között is.

Az embereknek is azon kell lenniük, hogy a kismacskák minél többet játsszanak: jót tesz nekik, ha pamutgombolyagot kergetnek, ha labdát po-

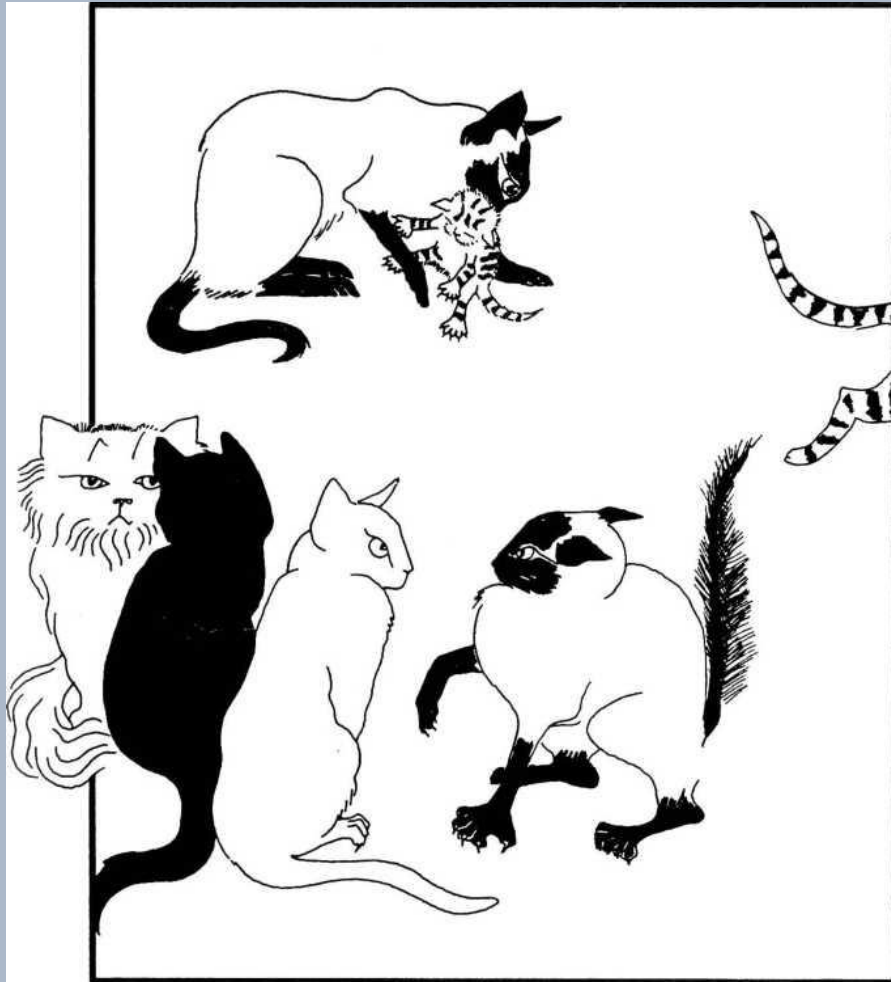
fozgatnak, ha át kell mászniuk valamilyen akadályon, mielőtt megkapják kedvenc ennivalójukat, vagy ha fölugranak valamire, majd leugranak róla. Meg kell tanulniuk, hogyan húzhatnak magukhoz egy madzagot, amelynek a végére ennivalót erősítettek.

Ha a macskát felnőttkorában gyakran fogjuk autón szállítani ide-oda, helyes, ha már egészen kiskorában, lehetőleg még héthetes kora előtt hozzászoktatjuk a különféle járművekhez. Ha viszont a szobamacskák sorsa vár rá, akkor már kiskorában sem szabad kiengednünk. A kinti világ természetes és izgalmas számára. Ha kismacska korában megtapasztalja a kinti élet örömeit, később már nehéz lesz lemondania róluk, és beérnie a kétségkívül sokkal biztonságosabb, de jóval egyhangúbb és unalmasabb lakással. Ha egy kiscicával gazdáinak az a tervük, hogy a lakás falai közt biztosítanak fényűző életmódot a számára, akkor meg kell tanítaniuk rá, hogyan maradhat ilyen körülmények között is szellemileg aktív és tettekre kész.

Ám a társasági jártasság megszerzése is épp ilyen fontos. A kiscicának gyakran kell találkoznia más macskákkal, kutyákkal, kicsi és nagyobb gyermekekkel, felnőttekkel, lovakkal, kecskével vagy bármilyen más olyan állatfajjal, amellyel később, felnőttkorában is gyakran találkozik majd. És ami a legfontosabb: meg kell tanulnia, hogy hallgasson a nevére. Erre úgy tudjuk megtanítani, ha a nevét ismételtetjük, miközben odatartjuk neki az ételes tányérját. A macska végül elnyávogja magát, és megkapja az ennivalót. Rövidesen már akkor is nyávogni fog, ha a nevét meghallja. Ugyanígy, azaz táplálékkal való jutalmazás segítségével arra is meg lehet tanítani a kiscicát, hogy odajöjjön hozzánk egy bizonyos jelre. Például etethetjük macskatápszerrel konzervdobozból, úgy, hogy minden alkalommal megrázzuk a dobozt, valahányszor adunk neki egy falatot. Rövide-

sen elég megráznunk a dobozt, máris megjelenik a cica. Ha kialakítjuk benne ezeket a reflexeket, több esély van rá, hogy ha elkóborol, és meghallja, hogy mi a nevét kiáltjuk, visszatér hozzánk.

Szex

44. Vajon megváltoztatja-e az ivartalanítás a személyiséget?

Igen, előnyére, legalábbis a gazdái szempontjából. Az ő számukra egy ivartalanított macska érdekesebb és kellemesebb társaság lesz.

Az ivartalanítás mélyebb hatással van a hímekre, mint a nőstényekre. A kandúrok sokkal vadabbak és aktívabbak, mint a nőstények, és sokkal tágabb körben mozognak. Jóval gyakrabban keverednek más macskákkal

területi vitákba, és sokkal gyakrabban bocsátkoznak küzdelembe a szex kedvéért. Ennek a sok csetepatének aztán az az eredménye, hogy a kandúrokon sokkal gyakrabban keletkeznek sebek és tályogok. Mivel számos vírusfertőzés, például a FIV, a macskák AIDS-e is nyál útján terjed, ezeknek a sérült macskáknak a súlyos, esetleg halálos fertőzésre is nagyobb az esélyük. Az ivartalanított kandúrmacskák már korántsem ennyire vadak. Aktivitásuk a nőstény macskák szintjére csökken. Ha nem is vész ki belőlük teljesen a harci kedv, jelentősen megfogyatkozik. Az ivartalanított hím macska többnyire kisebb terület fölötti ellenőrzéssel is beéri, és a személyisége több, ha ugyan nem minden szempontból a nőstényére kezd emlékeztetni.

A nőstény macskák személyiségét nem változtatja meg ilyen látványosan az ivartalanítás. A nőstényekre fokozatosan jön rá a tüzelés, ahogy a nappalok hosszabbodnak, és mindaddig vannak pázásra kész időszakok, amíg teherbe nem esnek, vagy amíg a nappalok ismét rövidülni nem kezdenek. Ebben az időszakban viselkedésük látványosan megváltozik: többet nyávognak, bujábbak és aktívabbak. Az év többi részében azonban minden tevékenységük kimerül abban, hogy megvalósítsák macskaönmagukat.

Náluk az ivartalanítás egyszerűen meghosszabbítja, illetve állandósítja azt a fajta viselkedést, amely a pázási időszaktól eltekintve az év nagyobbik részében amúgy is jellemző volt rájuk. Azaz az ivartalanítás lényegében kiiktatja a macska viselkedéséből azokat az elemeket, amelyeket a nemi hormonok idéznek elő, így az ivartalanított hímek és nőstények személyisége nagyon hasonlónak válik.

Ha módja van rá, sok macska választja a könnyebb életet. Márpedig az ivartalanított macska élete jóval könnyebb: többé nem kell részt vennie

a szex miatt folytatott csetepatékban. Némelyik cica annyira elkényelmesedik, hogy egész nap csak üldögél és lustálkodik. Ezek a macskák aztán többnyire meg is híznak, a fölösleget a hátsó lábaik között rengő zsírpárnákban raktározzák el. Az ivartalanítással járó elhízásnak legalább olyan erős hatása lehet a macska személyiségére, mint magának az ivartalanításnak. Azok a cicák, amelyek nem akarnak tunyává és unalmassá válni, jobban teszik, ha vigyáznak a vonalaikra, és nem fálnak nyakló nélkül.

45. Honnét tudom majd, hogy elég idős vagyok a párzáshoz?

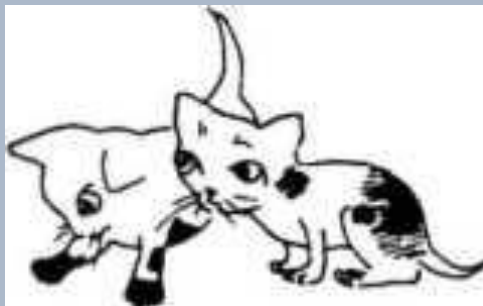
A kandúrmacskákön főként testi változások mennek végbe, amint eléri az ivarérettséget. A nyakukon megvastagszik a bőr, hogy védelmet nyújtson a többi macskával folytatott küzdelmekben. Ha nem is növeszt éppen oroslánsörényt, az állat pofáját körülvevő szőrzet hosszabbra nő, így a feje nagyobbak tűnik. A kandúrok nagyobbak, néha sokkal nagyobbak, mint a nőstények, némelyik kandúr akár tíz kilósra is megnőhet, ami éppen a duplája az átlagos nőstény súlyának. Legkönnyebben azonban vizeletének csípős szagáról lehet fölismerni az ivarérett hímet. A hím nemi hormonok hatására az unalmas, érdektelen szagú macskavizeletből az orrfacsaró bűzök valóságos orgiája lesz. Ez a semmivel össze nem téveszthető szag, amelyet még az emberek is fölismernek, jóllehet korántsem rendelkeznek olyan kifinomult szaglással, mint a macskák, egyértelműen árulkodik róla, hogy a kandúrmacska elérte az ivarérett kort. Amikor ez bekövetkezett, a macska számára bármelyik pillanat megfelelő a párzásra.

A nőstényeknek viszont a viselkedése változik meg gyökeresen a pe-

teérést megelőző időszakban. A mindaddig csendes és tartózkodó cica hirtelen elkezd látványos jeleit adni gyöngéd érzelmeinek.

Állandóan a bútorokhoz és az emberekhez dörgölőzik. A földön hente-reg, és ott buja pózokban elnyújtózik. Némelyik macska valósággal nyöszörög és jajveszékel, mellső lábával végigkarmolja a padlót, miközben hátsó lábai olyan ernyedten csüngnek, hogy az emberek sokszor azt hiszik, eltörte őket. Farkát föl- és félretartja, és teljesen szégyentelenül oda-kínálja a hátsó felét a kutyáknak, az embereknek, vagy bárminek, ami kéznél van. Hüvelyváladékot azonban nem bocsát ki, mint más emlősök nőténye teszi ilyenkor, mivel a macskáknál a voltaképpen peteérés csak

a sikeres közösülést követően megy végbe.

46. Mi késztet arra, hogy éjszaka nyivákoljak, és ezzel fölverjem álmukból az embereket?

Mivel a macskák nagyobb biztonságban érzik magukat éjszaka, leginkább ilyenkor indulnak útra, hogy szexuális partnert kerítsenek, és közö-

süljenek vele. Mindkét tevékenység nem kis zajjal járhat.

Amikor a kandúrok egy terület birtoklásáért harcolnak, vagy a tüzelő nőstényért vívnak párharcot, megdöbbenően, sőt rémítően hangosak tudnak lenni. Meglepő, hogy ilyen viszonylag kicsi állatokból milyen véltörző sikolyok képesek előtörni. Az emberek a megelőző sziszegésre, fújásra és morgásra többnyire még nem ébrednek föl, ám ha két kandúrmacska összeverekedik, éles hangú nyivákolásuk és harci kiáltásaik fölve-rik az alvó utca csendjét.

A párosodás sem megy végbe jókora zaj nélkül. A tüzelő nőstény eleinte csöndesen elhárítja a hím közeledését, de amint készen áll a dologra, magasba emeli a tomporát, a kandúr pedig fölmászik a hátára és beléhatol. A közösülés gyorsan végbemegy, ám a kandúr visszavonulása nehézségekbe ütközik, ugyanis a péniszét uszonyszerű tüskék borítják. A hegyük hátrafelé áll, így a behatoláskor nem okoznak sérülést vagy kényelmetlenséget, ám amikor az állat kihúzza a péniszét, a tüskék megsértik a vagina nyálkahártyáját, és a nőstény macska éktelen nyávogást hallat, amely megint csak fölébreszt minden teremtet lelket a közelben. A nőstény hátrafordul, hogy megmarja a kandúrt, ám az már előrelátóan bele-mélyesztette a fogát a nőstény nyakába, így az nem tud a fogával hozzáférkőzni. Amikor a nőstény abbahagyja a visongást, a kandúr leszáll róla, és mindketten megtisztogatják a nemi szervüket.

47. Ha annyira fáj, hogy kétségbeesetten nyivákolok tőle, miért vagyok hajlandó néhány perccel később újra közösülni?

A macskákon kívül a legtöbb emlős, a kutyák, tehenek, kecskék, disz-

nók, juhok, lovak - sőt tulajdonképpen valamennyi háziállat - nőtényére ugyanaz a ciklikus nemi élet a jellemző: a petefészke petét termel, amely a méhkürtbe jut. Csak ezt követően kész és hajlandó közösülni az éppen kéznél levő hímmel. A hím azonban erre bármelyik pillanatban hajlandó és képes.

A macskák viszont azelőtt közösülnek, mielőtt a peteérés megtörtént. Sőt, éppenséggel a közösülés váltja ki az ovulációt. Csak az a baj, hogy egyetlen közösülés többnyire nem elegendő a rendszer beindításához. Az emberek föltételezik, hogy mivel a nőtény kétségbeesetten nyivákol, vélhetőleg fájdalmában, és megpróbálja megharapni a kandúrt, a szex fájdalmas, következésképp kellemetlen a számára. Ám saját emberi értékítéleteinket nem lehet az állatokra alkalmazni: a nőtény, miután megtisztalkodott, szemlátomást újra szíves-örömet folytatja a szerelmeskedést.

Amikor a hím visszahúzódik, a nőtény újra kétségbeesetten nyivákol, de most már sokkal gyöngédebben viselkedik, és aktívan szorgalmazza a további közösüléseket. Ha a hím kimerültségre vagy fejfájásra hivatkozik, a nőtény fölkinálkozik a következő kandúrnak, amely mindaddig türelmesen várt a sorára. Minél többször közösül egymás után, annál nagyobb a valószínűsége, hogy sikeresen végbemegy az ovuláció.

48. Jobban kell-e vigyáznom magamra, amikor terhes vagyok?

A terhes macskák ugyanúgy élnek, mint előzőleg, mindaddig, amíg meg nem születtek a kicsinyek. A terhesség első jele mindössze annyi, hogy a mellbimbók megnagyobbodnak és a színük élénkebb rózsaszínre változik. Más külső jel nem utal a macskán az állapotára, bár ha megtapo-

gatjuk a hasát, már három héttel a fogamzás után apró pingponglabda méretű gombócokat érezhetünk benne.

A benne végbemenő hormonális változások hatására a macska sokkal megfontoltabban kezd viselkedni. Kevesebbet csatangol, többet pihen, végül pedig elkezd bőségesebben táplálkozni, hiszen ebben az időszakban nemcsak önmaga fönntartásához, hanem kicsinyei testének fölépítéshez is szüksége van az ételre. Az első néhány hétben ez még normális, kiegyensúlyozott étrendet jelent, ám ahogy a terhessége előrehalad, úgy nő a táplálékigénye is. Mind több ásványi anyagra, például vasra és kalciumra is szüksége van csakúgy, mint jó minőségű fehérjére. A macskák terhesen is mozgékonyak és gyorsak maradnak, így nem esik nehezükre a tápláló ennivaló megszerzése.

Csak terhessége második, utolsó hónapjában mutatkoznak a macskán állapotának első látható jelei. Megnö a hasa, amitől eltolódik a súlypontja, s ez kockázatosabbá teheti számára a mászást és az ugrást. Közvetlenül szülés előtt szokott súlyához képest egykilónyi többletet cipel a hasában. Engednünk kell, hogy annyit pihenjen, amennyit csak akar, és hogy maga válassza meg azt a helyet, ahol biztonságban és elégedetten világra hozhatja a kiscicákat.

49. Legutóbbi fogékony időszakomban öt kandúrral is szerelmeskedtem. Vajon melyik az apja a legújabb adag kiscicámnak?

A jó ég tudja. A macskafajták körében a promiszkuitás egészen természetes, és föltehetőleg igen hasznos jelenség.

Vegyük például az oroszlánt. Normális körülmények között egy oroszlánfalka csupa nőstényből és egyetlen hímből áll. Kizárólag neki van joga közöszölni háreme tagjaival. Ám amikor a hím oroszlán végül vereséget szenved, és átadja a helyét egy másik hímnek, az könnyörtelenül legyilkolja elődje ivadékait, annak érdekében, hogy ettől kezdve minden kölyök az új uralkodó génjeit hordozza.

Ha tehetik, azaz ha elegendő mennyiségű élelem áll rendelkezésükre, a szabadon élő házimacskák is sok szempontból az oroszlánfalkához hasonló közösséget alkotnak, amelyben nőstények egy csoportja él együtt. Egyetlen kandúrt sem túrnek meg maguk között, kivéve a saját, serdülőkorú hím kölykeiket, amelyek még nem álltak egészen a saját lábukra.

Viszont alighanem jó néhány kandúr is tanyázik a közelben, és ezek bármelyike megszerezheti a dominanciát egy-egy adott időpontban. A nőstény pedig bármelyikkel, vagy akár mindegyikkel is párosodhat, így nehéz, sőt lehetetlen megállapítani, melyik kandúr a kölyökök apja. Ezzel a módszerrel, ha nem is tudatosan, a „királynő” erőteljesen csökkenti annak lehetőségét, hogy a későbbiekben valamelyik kandúr lemészárolja a kölyköket.

50. Gyermekeim apja vajon segít-e majd a kölykök fölnevelésében?

Ilyesmire ne is számítsunk! A kandúrok legritkább esetben mutatnak érdeklődést a kölykeik iránt.

Meglehet, hogy némelyik kandúr ott téblábol a közelben, és meglehetősen szenvtelenül végignézi a szülést. Még ennél is ritkábban fordul elő,

hogy a hím alkalomadtán megnyalogatja a kölyköket. Ez kivétel, és nem szabály. A macskák régi vágású feministák, és ahelyett, hogy a férfiaktól várnák a segítséget, inkább egymásnak segítenek.

Amikor a macskák természetes közösségekben élnek, vagyis amikor nem az emberek, hanem ők maguk döntenek el, kinek kell mennie és ki maradhat, matriarchátusban élnek, azaz az egymással vérrokonságban lévő nőstények alkotnak csoportot. Egy ilyen macskakolónia állhat például egy dédanyából, két nagyanyából, néhány anyából és rengeteg macskakölyökből. Amikor valamelyikük éppen újabb kölyköket hoz a világra, számíthat a kolónia többi tagjának segítségére, olyannyira, hogy azok még a köldöksinórt is elharapják, ha netán a tapasztalatlan, újdonsült anya erre nem gondolna.

Szülés után a többi nőstény macska néha segít az anyának megtisztogatni a kiscicákat, és ezt mindaddig megteszik, ameddig a kölykök föl nem nőnek. Amíg az anya vadászik, egy másik nőstény, amelyik éppen szoptat, az ő kölykeit is megeteti; ha pedig nincs kedve vadászni menni, néha még ennivalót is hoznak neki. Amikor a kiscicák nőni kezdenek, a kolónia minden tagja tanítgatja őket, hogyan kell vadászni. Bár tanítómesternek mindig a szülőanya a legjobb, más nőstények esetleg hazahozzák a még eleven zsákmányt, és odaadják a kölyköknek, hogy azon tanulják meg, hogyan kell ölni. Ez a macskakolóniákra jellemző, matriarchális életforma lehetővé teszi, hogy az anyamacskának ne vegye igénybe minden percét az anyaság, ráadásul a kelletlen kandúrok segítségére sem kell szorulnia.

51. Miért szerelmeskedem szívesebben a díványpárnák-

kal, mint a macskákkal?

Valószínűleg azért, mert azok vannak kéznél. A hím macskának ahhoz, hogy érdeklődést mutasson a szex iránt, sem ivarérettségre, sem tapasztalatra nincsen szüksége. A nőstény macska agya mindaddig szexuálisan „semleges” marad, ameddig az állat el nem érte a serdülőkort, ám a kandúroknak, és ami azt illeti, a legtöbb emlősállat hímjének születésüktől kezdve „férfiagya” van.

Ennek az az oka, hogy közvetlenül a születés előtt az állat heréi férfi hormont kezdenek termelni, amely bekerül a vérkeringésbe és befolyásolja az agy fejlődését. Ez azt jelenti, hogy bizonyos „férfias” viselkedésformákra, például a lökdöső csípőmozdulatokra már születésétől kezdve hajlamos az állat; néha meg lehet figyelni, amint a kismacskák ilyen lökdöső mozdulatokat végeznek egymáson. A felnőtt kandúrok pedig nemcsak párosodáskor, hanem domináns szerepük elismertetésére is használni szokták ezt a mozdulatot.

Magától értetődik, hogy egy kandúrmacska, ha már a vágy megvan benne, és lehetőség kínálkozik rá, ezeket a mozdulatokat egy másik macskán fogja elvégezni. De ha az épp nincs kéznél, sőt már a heréit is eltávolították, akkor bármilyen egyéb kínálkozó lehetőséggel is beéri. Némelyik macska az emberek karját vagy lábát használja erre a célra, de mivel ezek ritkán szoktak nyugton maradni, nyugodtabb és megbízhatóbb „partnereket” keresnek.

52. Szeretek idegenekkel, főként emberekkel aludni, de vajon miért vonz annyira a hónaljuk?

Sok macska szereti az emberek közelségét, mivel meleget és biztonsá-

got jelent számára. Ezek a macskák szeretnek a gazdájuk ágyán, sőt ágyában aludni.

Ez a viselkedés arról árulkodik, hogy a macska lélekben kiscica maradt, és anyjának biztonságot nyújtó közelségére vágyik. Ezek az állatok odabújnak a gazdájukhoz, elfészkelődnek az ölébe, és fölszabadultabbnak érzik magukat, mint más macskák társaságában. Ilyen szoros közelségből azonban jól érzékelik az emberek szagát is, és különösen a hónaljuk van rájuk nagy hatással.

A szagok fontos szerepet játszanak a macskák életében. Amint megszülettek a kölykök, az anyamacska megnyalogatja őket is, a saját mellbimbóit is, ezáltal valóságos átjelzést hoz létre számukra, amelyet követve a kiscicák megtalálják a táplálékforrást. Az anyaállat minden egyes mellbimbóját illatmirigyek veszik körül, és ezek váladékai alig észrevehetően különböznek egymástól. Emberi orr nem is érzékelné ezt a különbséget, ám a kiscicáké igen, és ennek segítségével mindig megtalálják anyjuknak azt a mellbimbóját, amely csakis és kizárólag az övék.

Az emberi hónalj jól el van látva illatmirigyekkel; ezek egy része a nemi hormonok hatására, serdülőkorban kezd működni. Az ilyen szag roppant vonzó lehet a macskák számára, és annyira emlékeztet anyjuk mellbimbójának szagára, hogy ha a már felnőtt állat megérzi, odakuporodik, mellső lábával „dagasztani” kezdi a szag forrását, hogy elősegítse a tejképződést, majd szopásba fog. Ha az embereknek ez nincs ínyükre, úgy védekezhetnek, hogy gyakrabban mossák a hónaljukat és dezodort használnak.

53. *Miért érzek ellenállhatatlan vágyat, hogy rágcsáljam a gazdáim gyapjúholmiját, és miért nyáladzom közben?*

A macskák akkor fanyalodnak a gyapjúholmik szopogatására, ha fiatal korukban túlságosan hamar választották el őket az anyjuktól. A kismacskáknak ugyan csak életük első hat hetében van szükségük anyatejre, ám még egy ideig, úgy hat-tíz hétig azután is tovább szopnak. Ekkor a szopás már nem a táplálkozást, hanem a kapcsolatteremtést szolgálja. Az emberek azt gondolják, hogy mivel az anyatej már nem létfontosságú a kiscicák számára, el lehet szakítani őket az anyjuktól. Egy-egy almot gyakran már a kölykök nyolc-tízhetes korában szétválasztanak. Ez nagyon korai.

A szopásból a kismacska vigaszt és megnyugtatót merít, és magától abbahagyja, amint elérte az érzelmi érettség megfelelő fokát. Ha viszont mesterségesen siettetik, hogy fölhagyjon vele, úgy, hogy idő előtt elszakítják az anyjától, akkor a kiscicában tovább él a szopás iránti igény, ugyanúgy, ahogy például az embergyerekekben, akik az ujjukat szopják. A gyapjú puhasága az anyjuk bundájára emlékezteti őket, ezért adják a fejüket gyapjúszopogatásra.

A legtöbb macska kiscica korában kezdi a gyapjúszopogatást, de van egy furcsa ellentmondás: némelyik sziámi macska csak azután kap rá a dologra, hogy elérte a serdülőkort. Ezeket a macskákat kellő ideig szoptatták kiskorukban, nincs szükségük rá, hogy felnőttkorukban a szopásból merítsenek vigasztalást, ám ivaréretten mégis szenvedélyes vonzalomra gyulladnak a mohair iránt. A gyapjúszopogatásnak ez az egyedülálló örök-lődő formája kizárólag a sziámi és a burmai macskák bizonyos fajtáinál fordul elő.

ÖTÖDIK FEJEZET

Táplálkozás

54. A gazdáim egyáltalán nem esznek húst, és mivel engem is családtagnak tekintenek, elvárják, hogy én se egyem. Nem árt meg nekem a vegetáriánus étrend?

De igen. Az emberek, a kutyák és a disznók mindenevők. Emésztőrendszerük és a szervezetükben lejátszódó biokémiai folyamatok segítségével a zöldségek anyagából is ki tudják vonni a számukra nélkülözhetetlen tápanyagokat. Ám a macskák vérbeli húsevők. A testük nem képes bi-

zonyos fajta zsírok és aminosavak előállítására, amelyekre pedig feltétlenül szükségük van az életben maradáshoz. Ezekhez a tápanyagokhoz csak úgy juthatnak hozzá, ha olyan állatokat fogyasztanak, amelyek szervezete már megtermelte azokat.

A vadon élő macskáknak a világ különböző tájain más és más az étrendjük: Észak-Amerikában főként az ott honos szürke mókust fogyasztják, Ausztráliában az opossumot, míg egyes déli-sarki szigeteken a pingvint és a kormos cséert. Ugyanezek a szupermarketek más eleven finomságokkal, szöcskével, pókkal, mollyal és léggel is szolgálnak számukra. A macskák nemigen kedvelik az édes ízeket, jobban szeretik, ha a táplálékuk enyhén sós, és testhőmérsékleten szolgálják föl nekik.

Ha a macskát kizárólag egyfajta élelmiszerral tápláljuk, megbetegíthetjük vele. Szüksége van a változatosságra: megunja, ha mindennap ugyanazt az ételt rakjuk eléje. Szívesen kipróbál mindenféle újdonságot, de ha nem ízlett neki, legközelebb a tányéron hagyja. Ám kínáljunk neki bármit, elengedhetetlen, hogy étrendje húst tartalmazzon.

55. Nem fogok vajon megfulladni, ha megpróbálok csontot enni?

A macskának egyedül a halszálkáktól kell óvakodnia! Ezek ugyanis a torkán akadhatnak, és megfulladhat tőlük.

Sok, macskatulajdonosoknak szóló könyv azt állítja, hogy a macskának soha nem szabad csontot adni. A macskák viszont természetesen fitytyet hánynak az efféle ostoba tanácsokra. Még sose láttam, hogy egy macska, miután fölfalta az egeret vagy a madarat, a csontját takaros kis

kupacban otthagya volna a lakoma színhelyén. Bár a legtöbb macska megkopasztja a madarat, mielőtt megenné, némelyik pedig fölbontja az egér hasát, és eltávolítja az epehólyagját és a beleit, a csontokból soha nem hagy meg egy darabot sem.

Az étkezési szokások fiatal korban gyökereznek. Ha egy kiscica rendszeresen kap csontot, felnőttkorára sem hagy föl a csontevéssel. Egy darabig úgy pofozgatja a csirkeszárnyat, mint a zsákmányt, aztán ráveti magát, beleharap, körül táncolja és végül mindenestül fölfalja.

A macskák fogaik és ínyük egészsége és tisztántartása érdekében szoktak csontot rágni. Míg a kutyák fölhabzsolják az ennivalójukat, a legtöbb macska majdhogynem elegánsan étkezik, és gondosan szétrágja a csontot. A vadon élő macskák gyakran egészben lenyelik az apróbb rágcsálókat, és a csontoktól nagyjából ugyanúgy szabadulnak meg, ahogy a baglyok. Azok a házimacskák azonban, amelyek minden jóban dúskálnak, többnyire otthagyják a csontot, miután lerágták róla a húst, legalábbis a nagyobb darabokat, bár a porcogókat valószínűleg ők is elfogyasztják. A macskák a legritkább esetben kerülnek állatorvoshoz csak azért, mert csontot ettek; legfeljebb olyankor, amikor a csirkecsont megakad a foguk között.

56. Imádom ropogtatni a szárított macskaeledelt; pon-

tosan olyan, mintha finom, zamatos egércsontokat rágcsálnék. Úgy hallottam azonban, hogy a fogyasztása vizelezi problémákat okozhat. Nem árt meg nekem a szárított enni-való?

Általában nem, de vannak bizonyos körülmények, amelyeket gondosan kerülni kell.

Az egerek és a madarak teste - akár az embereké - körülbelül nyolcvan százalékban vízből áll. A macskák természetes körülmények között azt eszik, amit maguk vadásztak maguknak, így a szükséges napi folyadékmennyiséget is magukhoz veszik. Ezért némelyik macska jóformán soha nem iszik semmit. A konzerv macskaeledel szintén körülbelül nyolcvan százalékban folyadékból áll, így a konzervet fogyasztó macskák magukhoz veszik a szükséges folyadékmennyiséget, ám a lágy-nedves macskaeledel már csak harminc százaléknyi nedvességet tartalmaz, míg a szárított fajta még ennél is kevesebbet. Ha a macska tápláléka ilyenekből áll, akkor feltétlenül többet kell innia, különben nem kapja meg a szükséges folyadékmennyiséget.

Az ivás nem jelent problémát olyankor, ha a macska kiskorától fogva szárított macskaeledelen él. Ilyenkor már korán megtanulja, hogy evés után még vizet vagy tejet is igyon, amiről az embereknek kell rendszeresen gondoskodniuk számára. Némelyik macska azonban felnőttkorára szokásainak rabjává válik. Lehet, hogy kedveli a szárított macskaeledel ízét, sőt odavan érte, de a világért sem hajlandó vizet inni rá. Ilyenkor az állat vizelete sűrítetté válik, és azok a krisztályszemcsék, amelyek természetes körülmények között is előfordulnak a vizeletben, koncentrálnak benne. Ennek pedig a húgyhólyag falának gyulladása, majd fertőzése lehet a következménye.

Tehát a kölyökmacskáknek nyugodtan adhatunk szárított macskaeledt vagy macskaropit, ám ha felnőtt macskánk szokik rá, ügyelnünk kell, hogy elegendő folyadékot is fogyasszon mellé.

57. A lefölözött tej egészen jó, a homogenizált tej nagyon finom, a tejszín pedig egyszerűen mennyei. Csak az a baj, hogy a gazdáim szerint hasmenést és bélférgyet kapok tőle. Csakugyan így lenne?

Az anyamacskák teje rendkívül tápláló és igen sok fontos tápanyagot tartalmaz. Zsírtartalma jóval magasabb, mint a tehéntejé. Sőt, az állaga voltaképpen sokkal inkább a tejszínére emlékeztet, mint a lefölözött tejére. A macskák étkezési szokásaikban általában rugalmasak, és legtöbbször számára egy tálka tej nemcsak finom és tápláló ennivaló, hanem ráadásul még a mamájukra is emlékezteti őket.

Amikor a macskák még kicsik, és anyatejen élnek, szervezetük képes rá, hogy a tejben található cukrot, a laktózt lebontsa, és energiaforrásként fölhasználja. Felnőttkorára a macskák egy része elveszíti ezt a képességét, márpedig ha lebontatlan tejcukor van jelen a belekben, hasmenést okoz. Ezért van a tejtermékektől néha hasmenése egyes macskáknek.

Ha egy macska kedveli a tejtermékeket, adjunk neki joghurtot vagy aludttejet, ezekben ugyanis a laktóz már lebontott állapotban fordul elő, de adhatunk neki speciális „macskatejet”, amely csak a macskák számára készülő, laktózmentes tejfajta. A tejivás viszont éppoly kevésbé okoz bélférgyet a macskákban, mint az emberekben.

58. *Az emberek telente plusz vitaminokat és ásványi sókat adnak a gyerekeiknek, nem kellene nekem is ilyeneket szednem?*

Egészségünk megőrzése és a betegségek megelőzése érdekében bizonyos mennyiségű vitamint, ásványi sót és zsírsavat kell fogyasztanunk. Ha kevesebbet fogyasztunk a kelleténél, ez éppúgy problémát okozhat, mint ha túl sokat. Igaz, a vitaminok néhány fajtáját a bélbaktériumok állítják elő, de azért a legtöbb vitamint és ásványi sót mégiscsak a táplálékkal vesszük magunkhoz.

Ha egy macska természetes táplálékot fogyaszt, megkapja mindazt a vitamint és ásványi sót, amire szüksége van. Mindaddig, amíg télen át is egészséges és változatos étrendben van része, nincs értelme külön vitaminokat adni neki. Probléma akkor adódhat, ha a macska a kereskedelmi forgalomban kapható macskatápszert fogyasztja. Csak mostanában ismerték föl, hogy a macskák egy bizonyos fajta szívbetegségének, amellyel az állatorvosok mind gyakrabban találkoznak, az az oka, hogy a bolti macskaeledelben nincsen elég taurin. Ha tehát egy macska mindennap ugyanazt a bolti macskaeledelt kapja, akkor adni kell neki néha másfajta enni-valót is, vagy - a biztonság kedvéért - rendszeresen ki kell egészíteni az étrendjét vitaminokkal és ásványi sókkal.

Szerencsére némelyik kiegészítő egészen ízletes. Akad macska, amelyik valósággal meghámozza a konyhaasztalt vagy a konyhaszekrényt, annyira szeretne közelebb jutni a kiegészítő táplálékához. Ha így áll a helyzet, akkor ezeket a kiegészítőket még más célokra is föl lehet használni. Ezekkel a vitaminokkal lehet lekenyerezni és megjutalmazni a macskát, ha hajlandó nyávogni, amikor a nevét hallja, vagy odajönni, ha hívják.

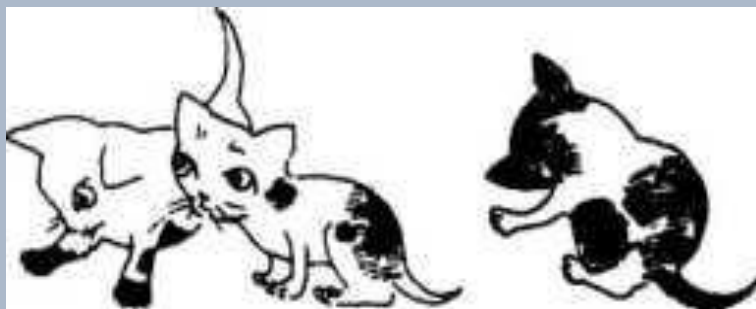
59. *Többnyire csak csipegetek az ételből. Igaz, néha egy ültő helyemben fölhabzsolom az ebédemet, de jobban szeretem kis adagokban elfogyasztani, és szüneteket tartok az egyes adagok között. Vajon azért csinálom ezt, mert unatkozom?*

Ha bőségesen van ennivalója, természetes, hogy a macska (no meg az ember is) csak csipeget. Ha a macska kiskorától megszokta, hogy mindig van elegendő étel a láthatáron, akkor sokszor étkezik a nap során, és egyszerre csak kis adagot eszik. Többnyire kétóránként kap be valamit.

Természetesen körülmények között a magányos vadászok nem így vélekednek. Ha egy macskának azért kell zsákmányt ejtenie, hogy ne haljon éhen, akkor alaposan teletömi a gyomrát, ha megéhezik, a fölösleget pedig elraktározza nehezebb időkre.

Az emberek két teljesen különböző módszerrel etethetik a macskát. Ha napjában többször adnak neki enni egy keveset, az állat megtanulja, hogy bizonyos időpontokban tisztára nyalja a tányérját. A legtöbben így etetik a macskájukat, ezért szokta a legtöbb házimacska azonnal fölhabzsolni az utolsó falatig mindazt, amit a tányérjára tesznek. Mások, rendszerint azok, akik szárított tápszeren tartják a macskát, napjában egyszer szoktak adni neki egy púpozott tányérral. Ez arra szoktatja az állatot, hogy csak csipegessen az ennivalójából, mivel mindig több van belőle, mint amennyi az éhsége csillapításához feltétlenül szükséges.

Egyik módszert sem nevezhetjük „hibásnak”. Ritka az olyan macska, amelyik nyakló nélkül fal; ezért is van az, hogy a macskák között kevesebb kövér akad, mint a kutyák vagy az emberek között.

60. A kövér macskák nem túl népes családjába tartozom. Egész nap csöndben üldögélek és lustálkodom, és így érzem jól magam, ahogy vagyok. Mióta kiscica koromban átestem egy operáción, nem érdekel a szex. Kétszer akkora a súlyom, mint a hozzám hasonló csontszerkezetű macskáké, de tényleg! Az ekkora túlsúly valóban olyan ártalmas dolog?

Míg a kutyáknak harminc, a macskáknak csak tíz százaléka hízik el. Úgy tűnik, a túlsúlyos macskák épp olyan hosszú életűek, mint sovány társaik. Más problémák viszont adódhatnak.

A tipikus hízásra hajlamos macska ivartalanított, lakásba zárt, természettől lusta állat, és hajlamos rá, hogy elhagyja magát. A lakásba zárt cicák sokkal tovább élnek, mint szabadon kóborló rokonaik. Az ivartalanított macskák várható élettartama is jóval magasabb, mint teljes értékű társaiké, így tehát igaz ugyan, hogy a kövér macskák tovább élnek, ám ebben a kövérségen kívül más tényezők is szerepet játszanak.

A kövérség hátrányai közé tartozik viszont, hogy a túlsúlyos, lusta macskáknak gyakrabban vannak vizeelési problémáik, mint karcsú társaiknak. Mivel kevésbé mozgékonyak, az ízületeik is gyakrabban károsodnak. Esetükben a „22-es csapdája” azt jelenti, hogy miközben egyre jobban híznak, és egyre kevesebbet mozognak, egyes rizikófaktorok ténylege-

sen csökkennek számukra. Következésképpen, ha egy macska kövér, ám boldog és elégedett, a túlsúly nem jelent számára komoly veszélyt. Az csak az emberek rögeszméje, hogy a kövérség mindig baj, mert a mi kultúránkban negatívan értékelik. Mivel a macskákat is családtagnak tekintjük, rájuk is alkalmazzuk az elvet, hogy „a kövérség csúf dolog”. Ám egy házimacskára ez nem szükségképpen igaz.

61. Bár a gazdáim sosem engednek ki a lakásból, állandóan farkaséhes vagyok, mégis, akármennyit eszem, olyan sovány maradok, mint a piszkafa. Az idegeim rémes állapotban vannak, a legkisebb zajra is összerezzenek. Van-e okom az aggodalomra?

Igen, van. Ha egy macska rendszeren táplálkozik, mégis fogy, valami komoly baj van vele.

Ha a vese nem szűr megfelelően, a fehérje az élelemből a vizeletbe kerül, és a szervezet nem tudja fölhasználni. A vesebajos macskák sokat esznek, és mégis fogynak, és jóval többet isznak, mint korábban. Ha a macskának nem működik rendszeren a veséje, olyan ételeket kell adni neki, amelyeknek kicsi a fehérjetartalmuk.

Bizonyos bélproblémák is okozhatják, hogy a macska nem képes a testébe építeni a fölvevett tápanyagot. Ilyen esetekben az állat ugyan rengeteget eszik, de az ételben lévő tápanyagokat nem képes megemészteni, ezért gyakorlatilag éhezik. A gyógymódot attól kell függővé tenni, hogy az emésztési zavar milyen formájával van dolgunk.

A „kérdező” soványságát azonban alighanem pajzsmirigy túltengés

okozza. Ezzel a betegséggel újabban egyre gyakrabban lehet találkozni a macskáknál. Ha a pajzsmirigy túlságosan sok hormont juttat a szervezetbe, az anyagcsere erősen fölgyorsul. A folyadékigény nem nő meg ugyan, a szívverés viszont egyre szaporább, a macska pedig, mondhatni, egyre „idegesebb” lesz. Megnövekedett energiaigénye azzal jár, hogy naponta hatalmas mennyiségű élelmet kell elfogyasztania. Ez a betegség, szerencsére, könnyen kimutatható vérvizsgálat segítségével. A gyógyulás érdekében vagy a túlzottan aktív pajzsmirigyet kell eltávolítani, vagy gyógyszeresen kell csökkenteni a pajzsmirigyműködést.

62. Ugyanazt és ugyanannyit eszem, mint korábban, most mégis állandóan szomjas vagyok, bár régebben soha nem voltam oda az ivásért. Lehet, hogy valami bajom van?

Ha az állatnak hirtelen megnő a folyadékigénye, oda kell figyelniük rá, nincs-e valami baja. Néha egészen egyszerű a magyarázat, például éppen áttért a szárított tápszerre; ám ha a változásnak nincs ilyen kézenfekvő oka, joggal föltételezhetjük, hogy valami nincs rendben vele.

Okozhatja a szomjúságot az elégtelen veseműködés, ami eleinte megnövekedett étvággal jár. Bár lehet, hogy a macskának nem lesz ínyére a dolog, sürgősen változtatnunk kell az étrendjén: vagy a boltokban kapható, vesebajos macskák számára készült, alacsony fehérjetartalmú speciális készítményekre kell áttérniük, vagy házilag kell elkészíteniük az állat egy rész májából és öt rész rizsből álló diétás ebédjét.

A cukorbetegség egyik tünete is lehet a gyakori szomjúság (mellesleg ez a betegség gyakrabban fordul elő a macskáknál, mint általában hiszik). A

cukorbeteg macskák vizelete cukrot tartalmaz, ami jelentősen megkönnyíti a diagnózist. Úgy segíthetünk cukorbeteg macskánkon, hogy naponta inzulininjekciókat adunk neki. Vannak, akiket elrémít ez a gondolat, de rövidesen tapasztalni fogják, hogy a dolog egészen egyszerű és fájdalommentes. Az is megesik, hogy a macska szervezete többé nem képes koncentrálni a vizeletet, hanem az híg formában távozik az állat testéből. Ezt a betegséget is könnyű diagnosztizálni, elég megmérni, mennyire sűrített az állat vizelete.

Ezt a bajt - meglepő módon - naponként adagolt szemcseppekkel lehet kezelni. Más oka is lehet még a megnövekedett szomjúságnak, például húgyhólyagfertőzés vagy valamilyen gyógyszer mellékhatása. De bármi legyen is a baj oka, a macska gazdájának mindig ki kell kérnie az állatorvos tanácsát.

63. Miért szeretek jobban a csöpögő csapból inni, amikor ott van a vizestálcám, amelyet a gazdáim kedvesen mindig színültig töltenek számomra?

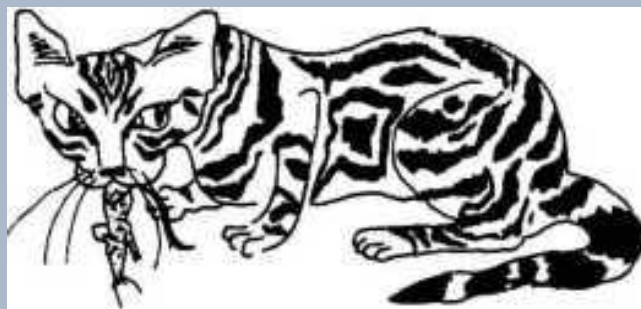
Egyszerűen azért, mert így mulatságosabb. Az emberek ezt ugyanúgy megteszik, csak ők inkább a kerti locsolócsövet használják erre a célra. Mellesleg alkalomadtán a kutyák is csinálnak ilyet. Ők is élvezik és fölfrissülnek tőle, ha a csőből előtörő vízszugárba haraphatnak. (Arról már nem is beszélve, hogy amelyik kutya elég nagy hozzá, olykor jobban szeret a véccsészéből inni.)

A macskák ivás közben kiskanál formájúra görbítik a nyelvüket, úgy lefetyelnek. Márpedig a csapból pontosan akkora adagokban csöpög a víz,

amennyi megtölti ezt a kiskanalat, nincs locspocs, egy csöpp se vesz kárba, és a macska esztétikai érzéke is kielégül. Ugyanakkor szellemi izgalmat is jelent számára, hogy saját maga bukkanjon rá a vízforrásra. Ahelyett, hogy egy unalmas, „Cica” föliratú edényből lefetyelné föl a vizet, óvatosan tapogat mellső lábával a szappan és a mosdóholmik között, majd előrehajol, és a saját külön kis vízeséséből iszik.

A gondos gazdák gyakran szántszándékkal nem zárják el egészen a csöpögő csapot, és ezzel megerősítik a macskában ezt a viselkedést. Ha a macska rájön, hogy mindig talál magának csöpögő csapot, akkor az, amire kezdetben a kíváncsiság ösztökélte, szokásává válik.

Végül pedig a macskák, sok más emlősfajtól eltérően, érzik a víz ízét. Külön erre a célra szolgáló ízlelőbimbókkal rendelkeznek. Lehetséges tehát, hogy a friss csapvíz egyszerűen jobban ízlik nekik, mint az az állott víz, amelyik már órák óta ott van a táljukban.

64. Néha rám jön az émelygés, aztán öklendezni kezdek, és kihányok egy jókora szőrgombócot. Tehetek-e bármit annak érdekében, hogy elejét vegyem az ilyen kellemetlenségeknek?

Tökéletesen normális jelenség, ha a macskák szőrgombócot hánynak, persze azért sok mindent tehetnek ők is, az emberek is annak érdekében, hogy ez minél ritkábban forduljon elő.

A macskabundát alkotó szőrszálak természetes módon hosszabbra nőnek télen és rövidebbre nyáron. Ez azt jelenti, hogy a szőrnövés és a vedlés évszaktól függő jelenségek. A szabadon kóborló macskák többnyire tavasszal hajlamosak a szőrgombóc-képzésre, amikor nyelvükkel téli bundájukat fésülgetve gyakran lenyelnek a szőrből egy adagot. A lakásba zárt macskák szőre egész évben nő is, hullik is. Ők is a nyelvükkel tisztogatják a bundájukat, így ők is sok szőrt nyelnek. Végül pedig a hosszú szőrű macskák bundája „természetellenes”. Ha ők szőrt nyelnek, sokkal nagyobb a valószínűsége, hogy abból gombóc képződik a belekben.

A tulajdonosnak rendszeresen le kell kefélnie a macskát, hogy megszabaduljon az elhalt és kihullott szőrszálaktól. Ezenkívül pedig a vedlési időszakban olyan táplálékkal kell etetnie az állatot - éspedig sok ilyen akad -, amelyik segít benne, hogy a szőrlabda keresztülhaladjon a tápcsatornán, és a szokásos módon távozzék.

65. A gazdáim egészen megdöbbenek, amikor megpróbáltam fölfalni a tengerimalacot, amelyet nemrégiben hoztak a házhoz. Van abban valami rossz, hogy megkíséréltem?

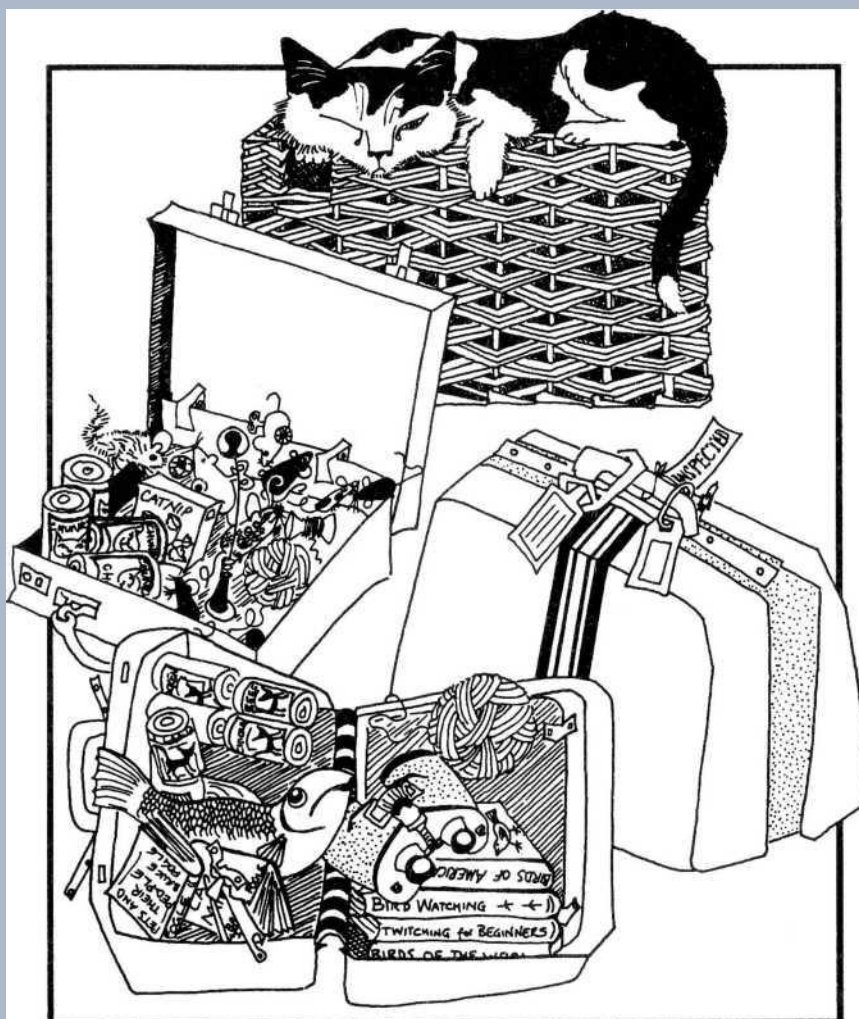
Táplálkozási szempontból az égvilágon semmi, ám a helyzet erkölcsi dilemmát jelent az emberek számára. Bizonyos körülmények között elfogadjuk, hogy egy-egy állatot tápláléknak tekintsünk, máskor viszont az az állat már nem egy a sok közül, hanem jelent valamit a számunkra, és joggal vár el bizonyos fokú védelmet tőlünk.

Ha egy állatot házi kedvencül és lakótársul választunk, ezzel megváltozik számunkra ennek az állatnak, sőt néha az egész állatfajnak az erkölcsi értéke. Persze, a tengerimalac a világ bizonyos részein pompás táplálékkul szolgálhat mind az emberek, mind a macskák számára. Vannak, akik megeszik a lóhúst, mások a pusztá gondolatára is összeborzadnak. Akadnak népek, amelyek megeszik a kutyát, más népek ezt förtelmes szokásnak tartják.

Mivel a macskát családtagnak tekintik, az emberek néha elvárják tőle, hogy ő is betartsa azokat az erkölcsi szabályokat, amelyeket saját maguk és gyermekeik elé tűztek. Ez már szinte nevetséges, hiszen ezek a szabályok egész egyszerűen nem vonatkoztathatók állatokra. Mégis, néha az emberek túlságosan messzire mennek abban, hogy a macskát is embernek tekintsék. Ha más állatot is tartanak a lakásban, természetesen nem engedhetik, hogy a macska fölfalja, de meglepődniük vagy fölháborodniuk sem szabad rajta, ha a macska a saját biológiai programját követve megpróbálkozik vele.

HATODIK FEJEZET

Utazás

66. A gazdáim költöznek. Velük kell tartanom?

Talán jobb, ha igen. A macskák nem falkában élő állatok, ezért nem is kerülnek olyan függő viszonyba a gazdáikkal, mint a kutyák. Kivételek természetesen akadnak. Különösen a keleti fajták: a sziámi, a burmai és a tonkini macskák gyakrabban alakítanak ki erős érzelmi kapcsolatokat az emberekkel, mint a hosszú szőrű vagy perzsa macskák.

Emberek helyett a macskák a területükhöz ragaszkodnak. (Az az ember, aki úgy próbált kibújni az adófizetés alól, hogy csillagászati áron elad-

ta a macskáját, és a tetejébe ingyen odaajándékozta a vásárlónak a házát, alighanem kitűnően ismerte a macska lelkivilágát.) Vagyis ha egy macska független és biztonságban érzi magát ott, ahol van, azok az emberek pedig, akik korábbi gazdái helyére költöznek, szintén macskamánok és szívesen gondját viselik egy hívatlan vendégnek, a macska szemszögéből nézve semmi nem szól amellett, hogy ne maradjon a régi helyén.

Az embereknek viszont a maguk szemszögéből nézve jó okuk van rá, hogy magukkal vigyék a cicát. Őket ugyanis rendszerint mardossa a bűntudat, ha otthagyják, és ez így is van rendjén. Végére is, ha macskát szereztünk magunknak, ezzel erkölcsi kötelezettséget vállaltunk, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk biztonsága, egészsége és boldogsága érdekében. Ezért az esetek többségében azt javaslom a macskáknak, hogy vegyék tekintetbe gazdáik érzékeny lelkiismeretét, és amikor azok költözködésbe fognak, vágjanak jó képet a dologhoz, és ők is csomagolják össze a homokosládájukat és az alvókosarukat.

67. Azt rebesgetik, van valamilyen „hatodik” érzékem, és ennek segítségével találok haza, amikor eltévedek. Igaz ez?

Sajnos, az a szomorú helyzet, hogy az eltévedt macskák többsége egyáltalán nem talál haza. Mégis világszerte hallhatunk olyan történeteket, amelyekben egy macska hegyeken, folyókon és országutakon átkelve hazatalált. Ennek két magyarázata is lehet.

Az egyik, hogy a macskáknak csakugyan van valamiféle hatodik érzékük, mégpedig az, hogy alighanem föl tudják használni az elektromágneses hullámokat a tájékozódáshoz. Például a légkör elektromágneses válto-

zásai előrejelzik a földrengést; a megfigyelések szerint a kitörését megelőző percekben némelyik macska izgatottá vagy nyugtalanná válik, tehát valószínűleg megérzi az elektromágnesség változását. Más kísérletek arról tanúskodtak, hogy olykor a macskák csakugyan hazatalálnak, ha nem is túl messziről, ám ha mágneses nyakörvet viselnek, ez megzavarja tájékozódási képességüket.

Mindez még nem magyarázza meg, hogyan találnak haza a macskák több száz kilométeres távolságról. Lehet, hogy az emberek egyszerűen csak azt szeretnék hinni, hogy ilyesmi lehetséges. Apáról fiúra szállnak azok a történetek, amelyekben egy hűséges macska minden akadályt legyőzve hazatalál meghitt és biztonságos, régi otthonába. Az emberek anynyira szeretnének hinni ezekben a mesékben, hogy hinni kezdenek jóhiszemű tévedéseikben. Például azt képzelik, hogy a küszöbükön talált macska ugyanaz, mint amelyet sok évvel korábban és sok száz kilométerrel távolabb otthagytak valahol, némelyik történet ettől még igaz lehet, ám a legtöbbjük sajnos csak az emberi képzelet terméke.

68. Gazdáim időnként autón szállítanak ide-oda. Mit tehetek érte, hogy az utam kényelmesebb legyen?

Jó lenne, ha a macskák autózás előtt elvégeznék a kis- és nagydolgot, de sajnos, akár a gyerekek, ők is gyakran elfeledkeznek erről. Ha egy macskáról korábban bebizonyosodott, hogy az autózástól fölfordul a gyomra, akkor legjobb, ha az út előtt nyolc-tizenkét órával már semmit nem kap enni. Némelyik macska azonban olyan érzékeny, hogy hiába koplal autózás előtt, magától a mozgástól fölkavarodik a gyomra, és az állat nyáladzani kezd. Ezeknek a macskáknak hányinger elleni tablettát kell

adnunk, mielőtt útra kelünk velük.

Legjobb, ha a macska a kosarában marad egész úton; ha ugyanis egy macska az autóban pánikba esik, megpróbálhat a mancsával szembekötősdit játszani a vezetővel. Ha az utazás sokáig tart, időnként meg kell állni, hogy kiengedjük a macskát a kosárból és ráültessük a ládájára, hátha szükségét érzi, hogy kiürítse a beleit. Azokat a cicákat pedig, amelyek megszokták, hogy pórázon sétáltassák őket, időnként ki kell engedni a friss levegőre. Minden a macska személyiségétől függ: egyes cicák mindent látni akarnak, ami körülöttük történik, mások inkább elbújnak. A macska kosara számára megfelelő helyet kell találni, de akárhol helyezzük is el, sokszor a cicus az autóban vad nyávogásba fog, és egész úton nem hagyja abba a szitkozódást. Ilyenkor az emberek többsége valami nyugtatót akar beadni az állatnak. Vannak szélsőséges esetek, amikor erre csakugyan szükség is van. Általában azonban jobb mellőzni mindenfajta gyógyszert; amelyik szer ugyanis elég erős hozzá, hogy véget vessen a nyávogásnak, az gyakran még akkor is hat, amikor egy átlagos autóútnak már vége.

69. Van valami ötlete, hogyan tudnék mihamarabb, minél kényelmesebben berendezkedni az új otthonomban?

Költözködéskor vigyünk magunkkal valamennyit a macska használt homokjából; az új helyen néhány napig ne engedjük ki az állatot a bezárt szobából, jó pár hétig pedig a lakásból!

Egy új lakásban mindennek más, szokatlan szaga van, ez pedig egy kicsit ijesztő. Ám ha egy macska megérzi a saját használt homokjának a szagát, rögtön valami üdítően ismerős dologgal találkozik. A macska gazdái

rosszul teszik, ha éppen költözködés után kezdenek egy másik típusú anyagot használni a macska ládájában. Ehelyett inkább magukkal kell vinniük az állat megszokott ládáját és egy adag használt homokot, hogy az utazás megrázkódtatásai után a cica ismét otthonosan érezze magát.

Ha cicánk egy darabig ugyanabban a szobában marad, rövidesen új, biztonságos búvó- és alvóhelyekre bukkan. Ha az ajtó csukva van, nem zavarja a kipakolással járó jövés-menés, ami a többi helyiségben zajlik. Amint az emberek fölthagytak a lázas tevékenységgel, a macska előjöhet és föltérképezheti új birodalmát.

Az elkövetkező két-három hetet minden valamirevaló macska azzal tölti, hogy földeríti új lakhelye minden zegét-zugát. Kilátópontokat és búvóhelyeket keres magának, és birtokba veszi a lakásnak azokat a részeit, ahol majd pihenni szándékozik. Kiengedni a házból csak akkor szabad, amikor már egészen otthonosan érzi magát. Első alkalommal hosszú pórázon kell sétáltatni, nehogy elszaladjon. Természetesen minden lelkiismeretes macska állandóan magán viseli az azonosító-kártyáját, rajta az új otthona címével és telefonszámával. Később már egyedül, póráz nélkül is kimehet, de csak olyankor, amikor üres a gyomra, mert így biztos, hogy rövidesen hazaugrik, hogy bekapjon valamit.

70. Mit tehetek annak érdekében, hogy biztosan ne tévedjek el?

Ha egy macska kiteszi otthonról a lábát, mindig megvan a veszélye, hogy eltéved, és nem találja meg a hazavezető utat. Éppen ezért ne hagyja el a lakást.

Minden macskának állandóan magán kell viselnie az azonosításához szükséges adatokat. Ezeket rá lehet tetováltatni, be lehet építeni az állat testébe szilikonból készült mikrochip formájában, vagy a nyakára lehet erősíteni egy kártyán. Sajnos, mindig fönáll a veszély, hogy az állat nyakörve beleakad valamibe, és így elveszíti a névkártyáját.

Lelkiismeretes macskatulajdonosok meg szokták tanítani rá a cicát, hogy nyávogjon, ha a nevét hallja. Ez jól jön olyankor, ha az állat eltévedt, és a gazdái túvé teszik érte a környéket. Jó, ha fényképeket készítenek a macskáról, és följegyzik megkülönböztető jegyeit; mindezeknek jó hasznát vehetik, ha a cica elkóborol, és ők falragaszokat tesznek ki a környéken, hogy megtalálják.

Minél hosszabb időt töltött már a macska egy bizonyos környéken, annál kevésbé valószínű, hogy eltévedjen. A legnagyobb veszély azokat a macskákat fenyegeti, amelyek először merészkednek ki a házból, ezért órájuk gondosan ügyelnünk kell. Hogyha a macskának már kialakultak a szokásai, a gazdái legalábbis kezdik sejteni, hol kell keresniük, ha nem jön haza. Bármilyen jól kiismeri is magát a környéken, minden olyan macskának, amelyik szabadon jár-keel odakint, nyakörvet kell viselnie. Az emberek aggódni szoktak, hogy a nyakörv esetleg beleakad valamibe, és a cica nem tudja kiszabadítani magát. Ez azonban sokkal kisebb veszély annál, aminek akkor teszi ki magát, ha egyáltalán nem visel azonosító-kártyát.

71. Folyton azt hallom, hogy az országút jelenti számomra a legnagyobb veszélyt. Csakugyan így van?

Sajnos, igen. Az autók a macskák halálos ellenségei, veszedelmeseb-

bek, mint a kutyák, az emberek és a fertőző betegségek.

Az országúton való biztonságos közlekedés nem szerepel a macskák tananyagában. Természetes fejlődésük során semmi nem készíti föl őket arra, hogy léteznek és olyan gyors dolgok, mint az autók. Egyetlen másik állatnak a szeme sem lehet olyan rémisztő a macska számára, amilyen igézően hat rá egy gyorsan közeledő autó fényszórója. Ettől a látványtól a macskák kővé merednek az úttest kellős közepén, így aztán ezrével lelik az autók kerekei alatt halálukat. Valamelyes védelmet jelenthet a macska számára, ha fényvisszaverő nyakörvet teszünk rá. Árulnak olyan bolhanyakörvet, amelyen fényvisszaverő szalag is van, így az autósok könnyebben észreveszik az állatot. Ám igazán biztos módszer csak egy van: ha nem engedjük, hogy a macska átmenjen az úttesten. Ez azonban gyakorlatilag a legtöbb esetben megoldhatatlan. Egyszer s mindenkorra el kell döntünk: kiengedjük-e a macskát a lakásból vagy sem. Ha nem, akkor egészségesebb lesz, és tovább él. Ha kieresztjük, úgy használhatja a testét és az esztét, ahogyan azt a természet rendelte számára, némelyik macskatulajdonos olyan szerencsés helyzetben van, hogy kielégítő kompromisszumot köthet: a cica szabadon járhat-kelhet a hátsó kertben, amely természetes környezetet nyújt a számára, mégsem kell attól tartani, hogy kiszökik a halálos veszedelmet jelentő országúira.

72. A gazdáim elmennek nyaralni, és azt mondják, engem beadnak egy macskapanzióba három hétre. Vajon hogy fogom ott érezni magam?

A macskapanzió komoly traumát jelenthet bizonyos macskák számá-

ra, mások számára viszont kellemes élmény lehet. Mint minden egyéb, ez is a macska személyiségétől függ. Introvertált cicák számára a panzió kellemetlen tapasztalatokkal szolgál. Ők többnyire visszahúzódnak a házikójukba, sztrájkba lépnek, és sem enni nem hajlandóak, sem az emberek érintését eltűrni. Az extrovertált macskák számára viszont kellemes és tanulságos élmény lehet a panzió: olyan hely, ahol sok újat tanulhatnak, új és érdekes embereket ismerhetnek meg, újfajta ételeket kóstolhatnak, és újfajta macskaillatokat szagolhatnak.

Macskapanzióból is létezik jól, rosszul és közepesen felszerelt változat. A lelkiismeretes macskatulajdonos mindig a legjobbat választja, hogy jó napjain a macskának módjában álljon élénk társasági életet élni, ha pedig rossz napja van, nyugodtan összegömbölyödhessen a sarokban és ott duzzoghasson. A legjobb az a fajta panzió, ahol minden macskának külön, fűtött kis házikója van, amelyhez szabadtéri „kifutópálya” is tartozik. Ha mindez rendelkezésre áll, a macska kiülhet a ház elé, és elmélyedhet a természet szépségeinek szemlélésben, vagy odabenn a tűz mellé kuporodhat, és várhatja gazdáit visszatértét.

A legjobb panziókban még a macska egyéni étrendjét is tiszteletben tartják, vagy úgy, hogy a boltban kapható macskaeledelek teljes választéka szerepel az étlapon, vagy úgy, hogy megkérik az állat gazdáját, hozzon magával néhány adagot kedvence szokásos táplálékából. Ha a macskának van kedvenc kosara és játékszere, legjobb, ha ezt is magával viszi a panzióba.

73. Választhatok: vagy beadnak egy macskapanzióba, vagy itt maradok a lakásban egyedül, és a szomszéd naponta

átnéz, hogy megetessen. Melyik a jobb megoldás?

Mindkét lehetőség mellett komoly érvek szólnak. Egy jó macskapanziót szakemberek vezetnek, akik gondoskodnak róla, hogy a macska ottléte alatt elégedett legyen, jól táplálkozzék és rendszeresen megtisztogassák a bundáját. A tulajdonosok ugyanis azt szeretnék, hogy az állat gazdái, amikor legközelebb elutaznak, ismét náluk helyezték el a cicát. A macskapanziók hátrányai közé tartozik, hogy mint mindenütt, ahol sok macska van együtt, megnő a fertőzés veszélye. Ezeknek a betegségeknek egy része cseppfertőzéssel terjed, és ha a panzióban tartózkodó macskák soha nem kerülnek fizikai kapcsolatba egymással, még akkor is megeshet, hogy a személyzet tagjai, - természetesen tudtukon kívül - macskáról macskára járva, átviszik a fertőzést egyik állatról a másikra.

Ha akad egy szomszéd, aki hajlandó átjárni és etetni a macskát, ennek a megoldásnak az előnyei teljesen nyilvánvalóak. A macska a saját területén marad, és nem esik depresszióba attól, hogy egyszerre kell nélkülöznie a gazdáit és a megszokott helyét. Ám a macskának többre van szüksége, mint arra, hogy etessék, és kicseréljék a ládájában a homokot. Ha az emberi társasághoz szokott macskát egész napra egyedül hagyják, akkor egyszerűen unatkozni fog. Az eszményi megoldás az lenne, ha sikerülne találni egy olyan angyali szomszédot, aki nemcsak arra hajlandó, hogy megetesse a macskát és kicserélje a homokját, hanem arra is, hogy naponta játsszék vele.

74. Állítólag mindnyájan külföldre költözünk, és amikor megérkezünk abba a másik országba, én karanténba kerülök. Hát illik ilyet tenni egy macskával?

Attól függően, melyik országba költöznek, a karantén néhány héttől akár hat hónapig is eltarthat. Azért vezették be, hogy kiderüljön, nem hordozza-e a macska a veszettség vírusát, illetve nem tör-e ki rajta a betegség. A karanténban a macskák csaknem ugyanolyan körülmények között élnek, mint a macskapanziókban, tehát ha egy macska lakott már panzióban, és nem idegenkedett ettől a helyzettől, a karantént se fogja kellemetlenebbnek találni.

Más kérdés, hogy vajon csakugyan szükség van-e még a karantén intézményére. Kissé komikus, hogy azokat a macskákat, amelyek Angliából, Ausztráliából, Új-Zélandból vagy más olyan országból érkeznek, ahol már nem fordul elő veszettség, a világ más országaiban karanténba zárnak az érvényes szabályok értelmében. Kevésbé nyugtázható helytállóként az a vélekedés, miszerint ma, amikor annyiféle új oltóanyaggal rendelkezünk, és annyiféle módját ismerjük a macskák azonosításának, megvan rá a módunk, hogy eltöröljük a karantén intézményét, mindamellett megvédjük a veszettségmentes országokat a veszettség csapásától. Az egyik legmegfelelőbbnek látszó javaslat szerint a macskáknak is útlevelet kellene magukkal hordaniuk, amely tanúsítja, hogy megkapták a szükséges oltásokat, elvégezték rajtuk a vérvizsgálatot, és bizonyíthatóan védettek a veszettség ellen. Az útlevelükben szerepelne a személyes szilikon mikrochipjük száma is, amit úgy lehetne ellenőrizni, hogy végighúzzák a fémtárgy-leolvasót a macska válla felett, és ellenőrzik, vajon a beültetett chip száma azonos-e azzal, amely az útlevélben szerepel. Ha ez a javaslat megvalósulna, az emberek nyugodtabban szállíthatnák macskáikat egyik országból a másikba, anélkül, hogy a karantén aggodalmakat okozna.

Betegségek

75. Nem tudom miért, de valahányszor nem érzem jól magam, szeretnék elrejtőzni. Nincs valamilyen más módszer, amellyel a gazdáim értésére adhatnám, hogy valami bajom van?

Mi sem természetesebb, mint az, hogy a macskák szeretnek rejtőzködni. Hiszen olyan kicsik, hogy amikor betegek, könnyű prédát jelentenek nagyobb testű ellenségeik számára. Ezért valahányszor nem érzik magukat egészen jó formában, öfenntartási ösztönük azt diktálja nekik,

hogy bújjanak el valahová, amíg helyre nem jönnek.

Ez a viselkedés több más szempontból is hasznos. Egy csöndes, visszafogott macska kevesebb energiát használ föl, ezért kevesebb táplálékra van szüksége. A koplalás pedig egyenesen előnyös lehet olyankor, amikor a cicának láza van. Bizonyos életmentő kémiai folyamatok is hatékonyabban mehetnek végbe, ha az állat nem vett magához táplálékot.

Az emberek számára azonban komoly problémát jelenthet a macska rejtőzködése. A macskák amúgy sem viselik érzéseiket a homlokukra írva, és mivel nem rohannak rögtön a „mamá”-hoz, ha megütötték magukat, az emberek gyakran csak akkor veszik észre, hogy a cicának valami komoly baja van, amikor a betegség már elhatalmasodott. A macskatulajdonosoknak tehát éberebbeknek kell lenniük, mint a kutyás gazdáknak. Oda kell figyelniük, ha a macska szokásos viselkedésében valami változást tapasztalnak, azaz ha a cica többet vagy kevesebbet eszik, iszik, alszik vagy mozog, mint szokott. Meg kell vizsgálniuk a homokosládáját, és ha bármi változást észlelnek a székelés gyakoriságában vagy a széklet állagában, szólni kell az állatorvosnak. Rá kell szánniuk azt a kis időt, és évente egyszer el kell vinniük megvizsgáltatni a macskát.

76. Ha az emberek nem néznek oda, szeretem nyalogatni a hátamat és harapdálni a bundámat. Sajnos, olyannyira elhatalmasodott rajtam ez a szokás, hogy kárt teszek vele magamban: heges lesz tőle a hátam, és hullik a szőröm. Hogyan szokhatnék le róla?

Eszményi esetben úgy lehet véget vetni az ilyen káros szokásoknak, ha

kiderítjük, majd fölszámoljuk a mögötte lappangó problémát. A fentihez hasonló öncsonkítás legvalószínűbb oka, hogy a macska allergiás a bolhanyálra.

A bolhának ahhoz, hogy sikeresen lakmározzék a macskán, véralvadásgátlót kell belefecskendeznie. Sok macska annyira érzékeny erre az anyagra, hogy egyfolytában rágja és harapdálja magát, míg a végén a háta csupa seb lesz. Mindehhez elég egyetlenegy árva bolha is. Ugyanakkor a ház másik macskájának, amelyik nem allergiás a bolhanyálra, tökéletes marad a bundája. Ha véget akarunk vetni neki, hogy a macska kárt tegyen magában, az egész házat és benne minden élőlényt be kell szórni bolhairtóval.

Néha hormonzavar is lehet az oka, hogy a macskák kárt tesznek magukban, legalábbis némelyik állatorvos így vélekedik, mivel ezeket a macskákat sikeresen ki lehet gyógyítani rossz szokásukból, ha hormonkiegészítőket adnak nekik. Sokkal inkább lehetséges azonban, hogy ezek a készítmények egyszerűen kortizonként hatnak, és a viszketést szüntetik meg, nem magát az alapbajt.

Meglepő módon ételallergia is okozhatja, hogy a macskák kárt tesznek magukban. Ez azonban csak olyankor szokott előfordulni, ha a cica már nagyon hosszú ideje mindig ugyanazt a fajta ételt eszi. Ha meg akarjuk tudni, hogy csakugyan az egyoldalú táplálkozás-e a ludas, legkevesebb négy hétre meg kell változtatnunk a macska étrendjét, és olyasmit kell adnunk neki, amit azelőtt soha nem vagy csak nagyon ritkán kapott. Ha ennek hatására az öncsonkító viselkedés ritkábbá válik, joggal következtethetünk arra, hogy a problémát az egyoldalú táplálkozás okozta.

77. Néha nyalogatni szoktam a hátsó lábamat és a hasamat, miközben rengeteg szórt nyelek, a hasam alja meg jóformán teljesen megkopaszodik. Ugyanaz lehet az oka ennek is, mint annak, amikor a hátamat harapdálom?

Néha igen, de lehet más, sokkal fontosabb oka is. A macskák illatmirigyei végbélnyílásuk két oldalán helyezkednek el, és valahányszor az állat székel, ezek is erős szagú váladékot bocsátanak ki magukból. Ez az illat azután „hírlapként” szolgál a többi macskának: megtudják belőle, hogy a kérdéses parfüm előállítója hol, sőt, hogy mikor járt legutóbb a környéken, hogy kandúr-e az illető vagy nőstény, és ha nőstény, nem tüzel-e történetesen.

Ahogy az állat idősebb lesz, vagy szűkebb területre szorul vissza, ezeknek a mirigyeknek a működése csökken. A bennük termelődő váladék szárazabb lesz, végül már olyan, mint a nedves homok. Ekkor a macska kezdi nehéznek, sőt lehetetlennek találni a váladék kiürítését, és a két apró, borsószem nagyságú mirigy beékelődik a végbélnyílás két oldalába. Értelmes macskák megpróbálják „kézzel” kiüríteni a mirigyek tartalmát, de hüvelyk- és mutatóujj hiányában a nyelvüket használják. A macska először csak a végbélnyílása környékét nyalogatja, de aztán lendületbe jön, és tisztogatni kezdi a combját és a hasát is. Egy heti nyalogatás után előáll a fura, alul kopasz macska. Ilyenkor a cicának emberi segítségre van szüksége. A végbélmirigyekből ki kell préselni a bennük rekedt váladékot; néha az is jót tesz, ha olajos, antibiotikus oldattal átöblítik és csúszósabbá teszik őket. Az sem árt, ha a cica kap ilyenkor egy gyulladásgátló kortizoninjekciót, hogy az megtörje a nyalakodással előállt ördögi kört.

78. Nem szoktam viszketni, és a szőrömet sem tépdeselem. Miért vagyok hát annyira korpás, hogy szinte röstellek mutatkozni?

Egy macska akkor korpás, ha valami baja van, ha a bőrén élősködők telepedtek meg, vagy lehet, hogy csak alacsony a lakás páratartalma, viszont teljes gőzzel működik a központi fűtés. Még az is megtörténhet, hogy a macskának egyszerűen rossz napja van, és ezért korpás a bundája. Némelyik cicának már az is elég, ha tudja, hogy állatorvoshoz viszik, a szőre máris veszít egységes csillogásából, hogy azután a régi fénnel ragyogjon föl újra, amint az állat kilép a rendelő ajtaján és „túl van a veszélyen”.

Valószínűbb oka lehet azonban a korpásodásnak - különösen fiatal macskáknál és azoknál, amelyek gyakran találkoznak más macskákkal - egy apró élősködő, amelyik beássa magát a bőr felszínén megtapadó piszokba. Ez az élősködő ritkán okoz túlzott viszketést, bár furcsa módon az emberi bőrre is átterjedhet, ahol viszont rövid ideig tartó viszketést idézhet elő. Ebben az esetben nagyon jól tesznek a féregirtót tartalmazó samponok; amint az élősködők elpusztulnak, az általuk okozott korpa is eltűnik.

A házimacskák bundája mindig megsínyli a telet, különösen pedig a központi fűtést. Általában elmondhatjuk, hogy minél magasabb a hőmérséklet, és minél kisebb a relatív páratartalom, annál korpásabb lesz a macska szőre. Ha valaki szereti a meleget, és teljes erővel működteti a központi fűtést, jól teszi, ha beszerez egy légnedvesítő berendezést ön maga és macskája érdekében.

79. *A gazdáim most tudták meg a saját dokijuktól, hogy ótvarosak, és azt állítják, hogy tőlem kapták el. Csakugyan lehetséges volna? Én magam korántsem vagyok ótvaros, ellenkezőleg, a bundám a régi fényében pompázik.*

Az ótvar gombás megbetegedés, amelyet mikroszkopikus méretű spórák terjesztenek. Leginkább arra a lábujjak közti kipállásra emlékeztet, amelyet a lábgombásodás idéz elő az embereknél.

Ennek a betegségnek a föld a termőtalaja. A spórák a földben akár évekig is élhetnek, mielőtt rátapadnának egy arra járó állat bőrére, amelyet aztán megfertőznek. A fertőzött állat bőrén gyűrű alakú sebek jelennek meg. A macskák, különösen a hosszú szőrű fajták, továbbadhatják a fertőzést úgy is, hogy ők maguk tünetmentesek. A spórák rátapadnak a macska bundájára, és így a cica behurcolja őket a házba. Aztán vedleni kezd, vagy a gazdái simogatják, vagy hozzájuk dörgölőzik, és a spórák máris átkerültek az emberek bőrére, anélkül, hogy a macska elkapta volna a betegséget. Ha a ház gazdái elkapták az ótvart, a macskát is, sőt az egész lakást is fertőtleníteni kell. Mindenhonnan rendkívül gyorsan el kell takarítani a macskaszőrt. Ha lehetséges, a szőnyegetek be kell dörzsölni gombaölő oldattal, a macskát nemkülönben. A cicát meg kell néznie az állatorvosnak, nem fertőződött-e meg a körme. Ha igen, akkor a macskának egy grizeofulvin nevű antibiotikumot kell szednie. Ha a doki sebes területet talál a macska bőrén, ezt ugyanazzal a krémmel vagy kenőccsel kell kezelni, amit az emberek is használnak, és több alkalommal be kell dörzsölni az állatot gombaölő oldattal. Ha lehetséges, azt a területet is fertőtleníteni kell, ahonnét a spórák származtak.

80. Vannak-e más betegségek is, amelyekkel tudtomon kívül megfertőzhetem az embereket, bár én magam egészséges vagyok?

Magától értetődik, hogy az emberek könnyebben kapják el a fertőzéseket más emberektől, mint a macskáktól, de a bolhán, az ótváron és a rühön kívül is jócskán akadnak betegségek és fertőzések, amelyeket a macska visz át az emberre.

Ezek közül a veszettség a legsúlyosabb, és a világ minden olyan pontján, ahol még nem számolták föl teljesen ezt a járványt, a macskákat be kell oltani ellene. A macskaharapással is számos különféle kellemetlen kórokozó juthat a szervezetbe, például a tetanusz baktériuma. Létezik olyan baktériumfaj is, amely a macskakarmolás után magas lázat okoz, bár ez rendkívül ritka. A macskaharapást azonnal fertőtleníteni kell, és ha nagyon mély a seb, az illetőnek tetanuszoltást kell kapnia.

Az ember által is elkapható gyakoribb fertőzések közül az egyik legveszélyesebb a toxoplazmózis. Ha a macska olyan állat húsból eszik, amelyben a *Toxoplasma gondii* nevű egysejtű található, az elszaporodik a testében. Más állatoktól eltérően a macskák ürülékében ez a parazita még fertőző állapotban fordul elő. Az emberekre úgy terjed át a betegség, hogy a fertőzött macskaürülékhez érnek.

A macskák szervezetéből a *Toxoplasma gondii* körülbelül három hét alatt kiürül. Ha azonban az ürülékük a szarvasmarhák takarmánya közé keveredik, azok is elkapják a betegséget. Az emberek leggyakrabban a félig átsült bélszín fogyasztásától szoktak megfertőződni. Csak olyan macskák válhatnak a toxoplazmózis hordozójává, amelyek eleven vagy döglött állatokkal táplálkoznak.

Terhes anyáknak soha nem volna szabad a macska homokosládájának tisztítására vállalkozniuk, mivel a magzatot veszélyezteti ez a betegség, bárha a toxoplazmózis-tesztje pozitív volt a terhesség előtt, akkor nincs veszélyben.

81. Miért hőkölnek vissza az emberek, ha rájuk lehelek? Talán mert nyáladzom?

A macskáknak időnként igen kellemetlen szájszaguk lehet, amiben a fertőzött íny és a rothadó ételben elszaporodó baktériumok a ludasak. A macskák általában úgy igyekeznek fogaikat és ínyüket kifogástalan állapotban megőrizni, hogy bőrt és csontot rágcsálnak. Szemfoguk, ez a félelmetes szerszám, amelyet külön e célra formált a természet, a rágcsálók nyakcsigolyái közé mélyed és kettéharapja a gerincoszlopot, amivel egy másodperc alatt véget vetnek az áldozat életének. A parányi metszőfogak a csontokat kaparják, míg a nagyobb és élesebb zápfogak tépnek-zúznak.

Ha azonban konzervált, puha vagy éppenséggel szárított macskaeledelen tartjuk őket, a macskák nem tudják kellőképpen megdolgoztatni a fogukat és az ínyüket. Így azok többé nem tisztulnak meg maguktól, és megkezdődik a fogkőképződés. Ettől kezdve elszaporodnak a baktériumok, a fogíny begyullad, üregek keletkeznek a szájban, ahol megta pad és fölgyűlik a táplálék. Rövidesen a macskának olyan bűzös lesz a lehelete, hogy valósággal elkábul, aki a közelébe kerül.

A fogakat borító fogkő idővel vastagabbá válhat, mint maga a fog. Ez a kellemetlen állapot fokozott működésre ingerli a nyálmirigyeket. Az eredmény: egy bűzös leheletű, örökké nyáladzó macska. Mindezeket a problémákat megelőzhetjük, ha a macskának kiscica korától csontot is

adunk.

Ha ezzel már elkéstünk, akkor a macska fogát és ínyét a gazdájának kell tisztogatnia. Ehhez apró, puha gyerekfogkefét használjunk, és kenjük rá olyasvalamit, ami ízlik a macskáknak: a füstöltlazac-pástétom például pompásan megfelel e célnak. Ha a macska nyáladzik és rossz szagú a lehelete, el kell vinni az állat-fogorvoshoz, nehogy a száj fertőzése miatt kórokozó kerüljön a véráramba.

82. Bár a dokim beoltott nátha ellen, amióta visszatértem a macskapanzióból, egyfolytában tüszögök, és könnyezik a szemem. Vajon miért?

A macskákat rendszeresen beoltják influenza ellen, mégis megbetegedhetnek náthás tünetekkel, még akkor is, ha a közelébe se mentek más macskáknak. Ha pedig egy macska panzióban volt egy ideig, akkor komoly esélye van rá, hogy elkapja a fertőzést. Ráadásul azon a két, leggyakrabban előforduló víruson kívül, amelyekkel szemben az oltás védelemet nyújt, más is okozhat náthaszerű tüneteket. Az egyik, a Chlamydia nevezetű kórokozó rendkívül gyakori, és van is ellene oltóanyag, de az átlagos nátha elleni védőoltás ezt nem mindig tartalmazza. Ez a baktérium lehet az oka, ha a cica egyfolytában könnyező szemekkel tér haza a macska panzióból; hosszas antibiotikum-kúra hatására a fertőzés elmúlik.

Lehetnek azután a macskák náthás tüneteinek még gyakori, ugyanakkor nehezebben kideríthető okai is. Ezek egyike a herpeszvírus, ez a leleményes kis kórokozó, amelynek sikerül olyan alaposan elrejtőznie a macska szervezetében, hogy senki nem is sejtí a jelenlétét. Ha a kiscica

még az oltás előtt elkapta a vírust, márpedig ez még a leggondosabban tisztán tartott macskapanziókban is lépten-nyomon előfordul, és az sikeresen elrejtőzött a szervezetében, az oltóanyag nem nyújt védelmet ellene.

Az emberek sokszor azt hiszik, hogy a macskájuk védett a herpeszszel szemben, holott ez nincs így, sőt: tünetmentes bacillusgazdaként is hordozhatja a betegséget, amely azután testi vagy lelki stressz hatására aktivizálódhat. Márpedig a macskapanzióban tett látogatás elegendő stresszt jelenthet ahhoz, hogy a szunnyadó vírus életre keljen. A látszat az, mintha a macska a panzióban szedte volna össze a betegséget, pedig lehet, hogy az már korábban is ott lappangott benne.

83. Világéletemben szerettem fölmászni a bútorokra, de mostanában, valahányszor leugrom a konyhaasztalról, fájdalmat érzek. Vajon nem tenne-e jót ilyenkor egy aszpirin?

Az aszpirin remek gyulladásgátló, de a macskák számára rendkívül veszélyes, még halált is okozhat. Ha egy macskának ilyen típusú fájdalmai vannak, az a legfontosabb, hogy először is tisztázzuk, mi okozza őket.

A macskáknak olyan pompás fölépítésű testük van, hogy a legritkább esetben szenvednek a köszvénynek azoktól a formáitól, amelyek az embereket és a kutyákat támadják meg. Vállukat kizárólag izmok kapcsolják a törzsükhöz, így páratlanul ügyesen és ruganyosan tudnak mozogni. Megesik, hogy a váll vagy a könyök gömbízületei gyulladásba jönnek valamilyen sérülés következtében, és időre van szükségük a gyógyuláshoz. A csípő gömbízületeit is érheti hasonló károsodás. A macska gazdáinak először is arról kell megbizonyosodniuk, hogy a macska étrendje megfelelő-e.

Ha kizárólag húst eszik, akkor a csontokban megfogyatkozhat a kalcium, és veszélyessé válhatnak az állat számára még az olyan egyszerű vállalkozások is, mint a konyhaasztalról való leugrás. Ugyanígy, ha a macska kizárólag halat eszik, az is közrejátszhat a test különböző részeire kiterjedő fájdalmak jelentkezésében.

Ha a macska bármelyik csontján duzzanatot észlelünk, sürgősen meg kell mutatnunk az állatorvosnak, hogy nem macskaharapásból származó fertőzéssel, vagy esetleg csontrákkal van-e dolgunk. Idősebb macskák ugyanis gyakran betegszenek meg csontrákban. A kúra megválasztása attól függ, mi okozza a problémát, ám az ápolásnak ilyenkor szinte mindig fontos része, hogy a macskát lehetőleg korlátozzuk a túl heves mozgásban.

Az emberek és a kutyák számára az aszpirin csodálatos és biztonságos gyulladásgátló, mivel mind az ember, mind a kutyák mája képes azt nyolc órán belül lebontani, így napjában többször is bevehetnek egyet-egyét belőle. A macskának tízszer annyi idejébe telik, hogy kiürítse az aszpirint a szervezetéből, ezért soha nem szabad neki sűrűbben beadni, legfeljebb nyolcvanóránként, és úgy is csak legfeljebb 100 milligrammos adagokban. Ha ennél többet adunk, súlyos vérzést idézhetünk elő.

84. Mekkora a veszélye, hogy megvakulok, és ha ez megtörténik, mi marad számomra, amiért érdemes élnem?

Szerencsére a macskákat nemigen fenyegeti a vakság veszélye, és legtöbbjük még idős korában is élvezi az életet. A cicáknak kevesebb olyan örökletes tényezővel kell számolniuk, amely vakságot okozhat, mint a kutyáknak. Igaz viszont, hogy a szürkehályog nem ritka náluk, az oka pedig többnyire vagy egy korábban elszenvedett szemsérülés, vagy az esetek

többségében a cukorbaj. A leggyakrabban a sziámi macskák szenvednek szürkehályogtól.

Ha a cica szeme megsérül a más macskákkal folytatott csetepatékban, ez fertőzést és gyulladást okozhat, végül pedig megvakuláshoz vezethet. Néha a vakságon műtéttel lehet segíteni. A szürkehályogot például műtéti úton el lehet távolítani, de csak olyankor, ha a szem többi része kitűnő állapotban van, és a sebész meg van győződve róla, hogy az operáció visszaadja a macska látását.

Ha egy macska megvakul, bizony nehéz helyzetbe kerül. Soha többet nem ajánlatos kimennie a lakásból, legfeljebb olyankor, ha a gazdái is elkísérik, és még olyankor is igencsak kérdéses, jót tesz-e neki a dolog. Legjobb, ha többé ki sem mozdul, és ha a környezetében sose változik semmi. Ha a vakság fokozatosan alakul ki, egy okos macska gyorsan megtanulja, hogyan manőverezzen sikeresen az asztal- és a széklábak között, olyannyira, hogy néha megtéveszti vele az embereket, akik azt hiszik, hogy a macska lát. A vak emberekkel és vak kutyákkal ellentétben azonban vak macska még mindig „lát” a bajsza segítségével.

Az érzékeny bajuszsálakból kiinduló idegpályák ugyanazt az utat teszik meg, mint azok, amelyek a szemidegektől vezetnek az agyba. Éjszaka pedig minden macska a bajszával „lát”. A vak cicák is így tájékozódnak.

85. *Fantasztikus kék szemem van, és gyönyörűen csillogó fehér bundám, viszont süket vagyok, mint az ágyú. Van-e valami összefüggés ezek között?*

Igen. A fehér szőrzet, a kék szemek és a süketség genetikai kapcsolatban állnak. Amikor a perzsa macskákat tenyésztetni kezdték, arra töreked-

tek, hogy minél kékebb szemű példányokat tenyésszenek ki, ám ez azzal járt, hogy egyre több lett az állatok között a süket. Ha viszont a macskákat természetes, narancsszínű bundájuk kedvéért tenyésztik, nem találkozhatunk köztük süketséggel.

Nem minden kék szemű, fehér szőrű macska süket, úgyszintén nem süketek feltétlenül azok a fehér macskák sem, amelyeknek két különböző színű szemük van, bár az gyakran előfordul, hogy ha a fehér cicának az egyik szeme kék, akkor a fél fülére süket. Ha a kék szem süketséggel jár, akkor ezek a cicák születésükkor még hallanak, de aztán nagyon hamar elveszítik a hallásukat. Ám agyuk olyan remekül alkalmazkodik ehhez az állapothoz, és a többi érzékük annyira kiélesedik, hogy az emberek gyakran észre sem veszik, hogy a macska nem hall.

Ha egy macska vadászattal szerzi a táplálékát, rendkívül fontos, hogy jó füle legyen, ám a lakáshoz kötött házimacska számára ennek már semmi szerepe nincs. Ha a vadásznak nem lenne jó a füle, nem hallaná meg a rágcsálók vékony cincogását vagy az egerek surranásának hangját. Ám a legtöbb házimacskának megvan a maga „ingyen rabszolgája”, aki gondoskodik számára a táplálék beszerzéséről és elkészítéséről.

Mellesleg a macska szemszínének semmi köze ahhoz, milyen színeket lát az állat. A macskák a zöld különféle árnyalataiban látják a világot, amelyekbe némi kék is vegyül, nincs szükségük rá, hogy lássák a teljes színskálát, hiszen a fogyasztásra alkalmas egeret - az érett gyümölcstől eltérően - nem a színéről lehet fölismerni.

86. A minap összeszámoltam a lábujjaimat, és döbben-

ten állapítottam meg, hogy huszonnégy van belőlük. Nem tizennyolcnak kellene lennie?

Nincs ebben semmi szokatlan. Világszerte tíz százalék az olyan macskák aránya, amelyeknek több lábujjuk van a normálisnál, az Egyesült Államok északi részén és Kanada tengerparti tartományaiban pedig ez az arány még tíz százaléknál is nagyobb.

A macskának átlagosan négy lábujja plusz egy fattyú-körme van mindkét mellső lábán, a hátsókon pedig négy-négy lábujja, de nincsen fattyú-körme, vagyis összesen tizennyolc apró csáklya vagy vadászfegyver áll a rendelkezésére. Vannak macskák viszont, amelyek ennél is többel rendelkeznek: öt lábujjal plusz két fattyúkörömmel mindkét lábukon, valamint öt-öt lábujjai a hátsó lábukon, és valamennyinek jó hasznát veszik. Ezek a plusz lábujjak semmilyen hátránnyal nem járnak, ezért nem is befolyásolják kedvezőtlenül a várható élettartamot. Tulajdonosuknak pontosan annyi esélye van a sikeres párzásra is, mint bármelyik másik macskának.

Úgy látszik, azok között a macskák között, amelyeket az angol telepesek vittek magukkal Észak-Amerika keleti partvidékére, a szokásosnál jóval több olyan akadt, amelyik rendelkezett plusz lábujjakkal. Más már nem is hiányzott, mint az, hogy egymással kezdjenek párosodni - ez a tulajdonság ugyanis egyszerűen öröklődik -, és a nagymancsú macskák aránya ebben a zárt népességben jóval gyorsabban kezdett növekedni, mint például Angliában, ahol a macskák jóval nagyobb választékból szemelhettek ki leendő kölykeik apját vagy anyját. Egyetlen macska se röstellje hát a plusz lábujjait, sőt, ami azt illeti, pompás társalgási témát kínálnak más macskákkal való ismerkedéskor.

87. Műtét előtt állok, és nagyon félek az érzéstelenítéstől. Milyen kockázatokkal jár az érzéstelenítés? Mi történik velem a műtét alatt?

Az érzéstelenítés kockázata igen csekély; különféle típusú beavatkozásokhoz más és más fajta érzéstelenítést alkalmaznak.

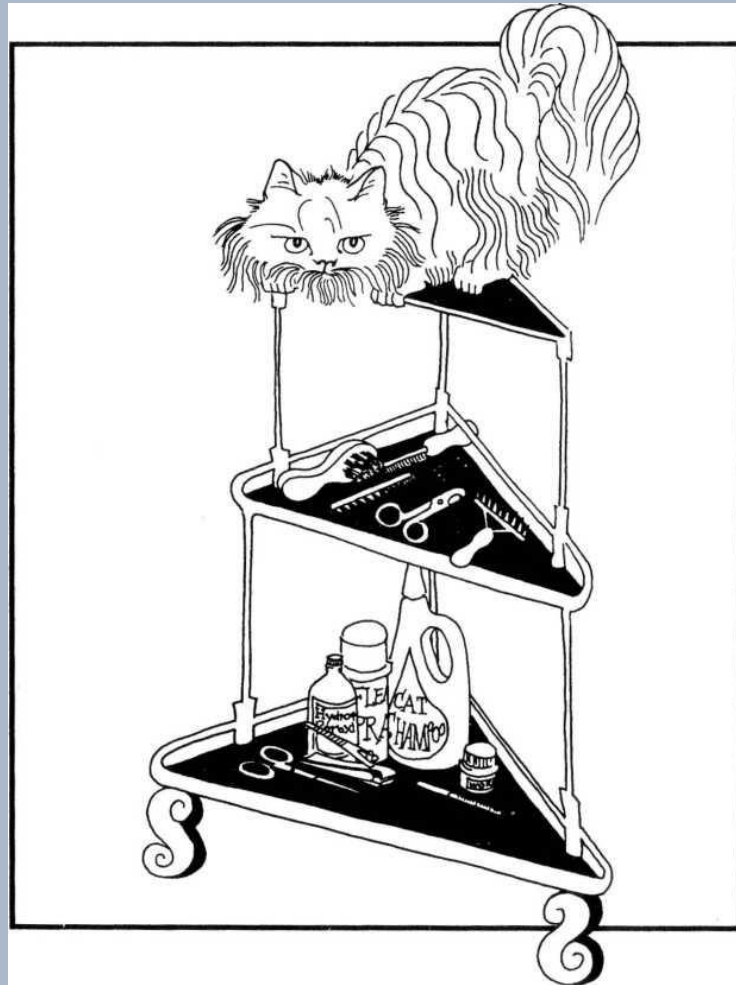
Olykor csak azért adnak be a macskának valamilyen érzéstelenítő jellegű gyógyszert röntgenezés vagy apróbb beavatkozások előtt, hogy nyugton maradjon. A cica ébren marad, de amolyan „fene bánja” hangulatba kerül. Más esetekben a tulajdonképpeni érzéstelenítőt injekció formájában, a vénába adják be. (Az állatorvos gyakran leborotválja a macska lábát, hogy könnyebben megtalálja a vénáját.) Ezek a gyógyszerek csak rövid ideig, legfeljebb percekig hatnak; ha a műtét ennél hosszabb ideig tart, akkor a macskával oxigén és valamilyen altatógáz keverékét lélegeztetik be egy csövön át, amelyet a légcsövésbe vezetnek.

Amint a cica elaludt, az állatorvos asszisztense leborotválja a szórt az operálandó területről, hogy azt tökéletesen fertőtleníteni lehessen. Végrehajtják a műtétet, majd összevarrják a nyílást. Az öltéseket a bőrben vagy közvetlenül a bőr alatt helyezik el. Ez utóbbi megoldásnak az az előnye, hogy nem marad utána semmi, amit a macska rágcsálhatna vagy nyalogathatna.

Ezután a doki átadja a macska gazdájának a szükséges fájdalomcsillapítókat, antibiotikumokat vagy egyéb gyógyszereket, a macska pedig egy biztonságos ketrecben tér magához az altatás után. Több órába is beletelik, amíg az altatás hatása elmúlik, ezért a macskák jó néhány órát kénytelenek az állatkórházban tölteni. Joggal föltételezhetjük, hogy ami az em-

bereknek és a kutyáknak, az a macskáknak is fájdalmat okoz, ügyelnünk kell tehát, hogy szükség esetén mindig kéznél legyen a fájdalomcsillapító.

Ápolás és megelőző gondoskodás

88. Jólesik, ha hallom, hogy lépten-nyomon dicsérgetik pompás bundámat. Hányszor kell fésülnöm napjában, és engedjem-e bárkinek is, hogy ebben a segítségemre legyen?

Egy macskának napjában többször is meg kell fésülnödnie. Szerencsére minden cica állandóan magával hordja a fésűjét: a nyelvét. Ez ugyanis hátrafelé álló tövisekkel van ellátva, amelyek kiválóan alkalmasak rá, hogy minden piszkot vagy hulladékot eltávolítsanak a bundájából.

A macskák olyan ügyesek és ruganyosak, hogy testüknek szinte min-

den részét meg tudják tisztogatni a nyelvükkel. Ráadásul igen kényesek a tisztaságra. Valahányszor a dolgukat végzik, mindig megtisztogatják a végbélnyílás tájékát, közösülés után pedig a nemi szervüket. A macska találmomra végignyalogatja az egész testét, és eközben fésűként használt nyelvével eltávolít minden esetlegesen rátapadt piszkot. A pofáját viszont valóságos szertartás keretében mossa meg: benyálazza a mellső mancsát, majd mint egy nedves mosdókesztyűvel, egyre táguló körökben dörzsölgeti vele a képét, amíg azt is, majd pedig mindkét fülét is teljesen meg nem tisztította. Testének azokról a részeiről pedig, amelyekhez nem fér hozzá a nyelvével, a fűkőrmével távolítja el a ráakódott piszkot.

Minden egészséges, rövid szőrű macska önállóan is kitűnően meg tud tisztálkodni, ám azok a cicák, amelyeknek a szőre hosszú és vékony szálú, emberi segítségre szorulnak. Az ilyen vékony szálú szőr órák alatt összekuszálódik, ezeket a macskákat tehát a gazdájuknak minden áldott nap meg kell fésülniük. Ha csak egy napot is kihagynak, az állat szőrében, különösen a lábán és a hasán gubancok képződnek. A cica szőre annyira öszszegubancolódhat, hogy nem marad más hátra: kopaszra kell borotválni, és megvárni, amíg újra kinő a szőr.

89. AZ emberek samponnal mossák a hajukat. A kutyák mosdatásához is azt használják. Tisztálkodhatok-e én is samponnal, és ha igen, használjak-e hozzá hajkondicionálót is?

A macskák bundája gyakorlatilag öntisztító, tehát ha a cica rendszeresen mosakszik, vagy a gazdái rendszeresen megfésülik, ha ő maga képte-

len rá, például amikor beteg, nem valószínű, hogy valaha is samponra legyen szüksége. Vannak bizonyos különleges esetek - például ha az állat szőrébe kátrány ragad, vagy amikor a bőre erősen kiszárad és korpás -, amikor a sampon persze jól jöhet.

Érdeemes megpróbálkozni a macskák számára készült szárazsamponnal, már csak azért is, mert a macskák ezt a fajtát utálják a legkevésbé. A madarak is szoktak homokfürdőt venni, a kutyák is szívesen meghempergőznek a tiszta homokban; a macskák bundáját pedig alaposan meg lehet tisztítani szárazsamponnal. A mosósampon alkalmazása már lényegesen nehezebb, ugyanis a macskák többsége inkább fölmenekül a plafonra, semhogy eltúrje, hogy a bundájához víz érjen.

A Törökországból származó Van-macskák kivételével egyetlen macskafajta sem lelkesedik különösebben a vízért. Bár tudnak úszni, utálják, ha vizesek lesznek, és ennél már csak azt utálják jobban, aki megpróbálja szántszándékkal bevizezni őket. Kaphatók ugyan macskák számára készült samponok, amelyekkel a szőrzet különböző rendellenességeit kezelni lehet, ám ezeket a lehető legritkábban szabad csak alkalmazni. A kondicionáló segít helyreállítani a szőrzet természetes lágyágát és zsírosságát. Ám arra mindenki legyen elkészülve, hogy egy vízzel teli mosdótál látványa a legjámborabb cirmosból is szempillantás alatt bengáli tigris csinál.

90. Nemrégiben valahol bolhákat szedtem össze. Engem nem zavarnak, de a gazdáim bosszankodnak, mert összecsapkodik őket. Hogyan szabadulhatnék meg ezektől a kis vérszívóktól?

Ha egy macska szép időben kimegy a házból, szinte bizonyos, hogy összeszed egy-két bolhát. Számos állatfajnak megvan a saját, külön bolhája. A madarakon madárbolhák élőködnek, a nyulakon nyúlbolhák, a kutyákon kutyabolhák, ám a macskabolhák nem ilyen válogatósak. Velük leginkább az a baj, hogy vérbeli paraziták: bár legjobban a macskákat kedvelik, semmi kifogásuk nincs az ellen sem, hogy kutyákon vagy emberekben lakmározzanak. Ami azt illeti, az ember- és a kutyabolha ritkaságszámba megy; a kutyákon élőködő bolhák is valójában macskabolhák.

A bolhák a fű között várakoznak, amíg arra sétál valami vacsorának való: akkor fölpattannak rá, és szívni kezdnek belőle egy jót. Mint vérbeli élőködők, a bolhák is tisztában vannak vele, hogy jobb benn a házban lakni, mint kinn a gyepen. A macska hátáról leszökkennek a szőnyegre, keresnek maguknak valami meghitt, csöndes, meleg zugot, ismeretséget kötnek néhány ellenkező nemű bolhával, és pompásan érzik magukat, abban a boldog tudatban, hogy valahányszor megéheznek, az étterem, vagyis a macska, mindig a közelben van.

Mivel minden emlősre kielégíthetetlen étvágyal vetik rá magukat, ezek a bolhák kész örömmel rohamozzák meg az emberek bokáját is, amelyen moszkítócsípésekre emlékeztető, viszkető duzzanatokat hagynak. Tekintve, hogy a bolhákat aligha lehetne rábeszélni életstílusuk megváltoztatására, ha meg akarunk szabadulni tőlük, a macskát is, a házat is féregtelenítenünk kell. Bizonyos spray-k olyan biológiai hatóanyagot tartalmaznak, amely megakadályozza, hogy a bolhák kikeljenek a petéből; ezekkel be kell fújni a szőnyeget, a kanapékat és minden olyan helyet, ahol bolhák lappanghatnak. A már kifejlett bolhák elpusztításához valódi rovarirtókat: spray-t, port, sampont, nyakörvet, csöppeket vagy pirulákat kell alkalmazni a macskán belsőleg vagy külsőleg.

Nagyon kell ügyelnünk azonban, nehogy a rovarirtó szer kárt tegyen a cicában. A bolhanyakörv sok macskát irritál, olyannyira, hogy kihull tőle a nyakán a szőr. Más macskák pedig ilyenkor sem hajlandók fölhagyni a nyalakodással. Márpedig a bolhairtó spray nagyon mérgező lehet: ha a macska lenyalja a szőréből, eleinte csak nyáladzik tőle, később azonban komolyabb bajt, még görcsöket is okozhat. Ha ilyen spray-vel fújjuk be a cicát, igyekezzünk, hogy az anyag a bundája tövébe kerüljön, közel a bőréhez, ne a szőrzet fölszínére. Ha koncentrált rovarirtó cseppeket használunk, ezeket ne az állat bundájára, hanem közvetlenül a bőrre csöpentsük, a lapockái közé, hogy ne tudja lenyalni. Esetleg a növényi anyagokból készült rovarirtókkal is megpróbálkozhatunk. Ezek ugyanis nem olyan veszélyesek a macskára, csak éppen, sajnos, a bolhákra sem.

91. A rovarirtó szerek mérgezőek. Nem veszélyes-e rám, ha ilyen kémiai anyagokkal bepermeteznek, vagy ha bolhanyakörvet viselek, és állandóan idegmérgeket tartalmazó gázfelhő vesz körül?

Az a kérdés, hogy mit tekintünk fontosabbnak. Egy valamirevaló rovarirtónak meg kell mérgeznie a bolhákat, de nem szabad mellékhatásokat okoznia a macskán vagy az emberen. Amikor azt latolgatjuk, mi szól a bolhairtés mellett, és mi ellene, nem feledkezhetünk meg azokról az egészségügyi problémákról sem, amelyeket a bolhák okoznak.

Arról már beszéltem, hogy a macskáknál a bőrirritációt többnyire bolhák okozzák, márpedig a macskák leggyakrabban ezzel a panasszal kerülnek állatorvoshoz. A bolhák a bacilusgazdái a macskákat leggyakrabban megtámadó galandféregnek, és alighanem jó néhány vírusfertőzés is

az ő „jóvóltukból” ragad rá a macskákra és az emberekre. Tehát a bolhák-tól nemcsak azért kell megszabadulnunk, mert összecsapdesik a macskákat és az embereket, hanem azért is, mert sok betegséget ők terjesztenek. (Ne feledjük, hogy a bubópestist a közönséges patkánybolha terjesztette el Európában!)

Nagyon hatásosak a bolhanyakörvek, különösen azok, amelyek „vészkioldóval” vannak ellátva arra az esetre, ha beleakadnának egy faágba, ám ügyelnünk kell, mert egyes macskák allergiásak rá. A bolhairtó porok nem olyan hatékonyak, mint más féregirtó szerek, a féregirtó tabletták pedig ágyúval lőnek verébre: megmérgezik az egész szervezetet. A legjobb megoldás a spray, lehetőleg a pumpás változat. A macskák ugyanis gyűlölik az aeroszol sziszegését: az ő fülükben úgy hangzik, mintha egy kardfogú tigris sziszegnek rájuk.

92. Amikor a dolgomat végeztem a homokosládámba, észrevettem, hogy a székletemben rizsszem nagyságú férgek nyüzsögnek. Aztán amikor megtisztálkodtam, láttam amint az egyik kidugja a fejét a végbelemből, majd visszabújik. Hol szerezhettem őket, vannak-e vajon más férgek is bennem, és hogyan szabadulhatnék meg tőlük?

Ezek a rizsszem nagyságú férgek valójában nem is férgek, hanem a bélgiliszta legmozgékonyabb szegmensei: olyan petékkal teli zacskók, amelyet majd megesznek azok a bolhakukacok, amelyekből azok a kifejlett bolhák lesznek, amelyeket megesznek a macskák, miáltal a bélgiliszta életének körforgása visszatér a kiindulópontba.

A bélférgek közül a bélgiliszta és az orsógiliszta fordul elő leggyakrab-

ban a macskák szervezetében. Az orsógilisztát a kiscicák sokszor már az anyjuk méhében elkapják. A kismacskáknak körülbelül a harminc százaléka már így születik. Az orsógiliszta úgy fest, mint egy parányi, gyöngyházfehér földigiliszta. Petéik a székllettel távoznak a macska szervezetéből, majd ott, ha a körülmények kedvezőek, fertőző lárvává fejlődnek, amelyet a macska lenyel, és ezzel kezdődik minden előlről.

Ahogy arról a 91. kérdés kapcsán már beszéltem, ha nem akarjuk, hogy a macskának bélgilisztája legyen, először is a bolháktól kell megóvunk. Az orsógiliszta elleni védekezéshez pedig az is hozzátartozik, hogy féregtelenítjük a leendő anyamacskát. Lehet, hogy az semmi jelét nem mutatja, hogy gilisztája lenne, mivel az orsógiliszta lárvája nem is a beleiben fészkel, hanem mikroszkopikus méretű cisztákban rejtőzik az izomzatában. A terhesség hatására ezek a ciszták aktivizálódnak, és a most már mozgásképes lárvák belekerülnek a fejlődőben levő kismacskák testébe, ahol befészkelik magukat. A macskák bélgilisztája ellen nagyon hatásos készítményeket lehet alkalmazni injekció vagy szájon át szedhető gyógyszer formájában, amelyek kizárólag a bélférgeket pusztítják el, a macskában nem idéznek elő semmiféle mellékhatást, még hasmenést sem. A bélgiliszta elleni szer az élősködőnek a szívókás fejrészét roncsolja össze, így a férgeket a macska egyszerűen megemészti. Az orsógiliszta elleni leghatékonyabb szerek az élősködőt életciklusának minden szakaszában, már a ciszta stádiumban is elpusztítják.

A kutyák élősködőitől eltérően a jelek szerint sem a macskák bélgilisztája, sem az orsógiliszta nem veszélyes az emberre. A közönséges orsógiliszta latin neve *Toxocara*, ezt gyakran összetévesztik a *Toxoplasma* nevezetű mikroszkopikus méretű élősködővel, amely az emberek egészségét is veszélyezteti, különösen a magzatokét. A *Toxoplasma* azonban nem bélfé-

reg, ezért nem is hatásosak ellene a szokásos féregirtók. A macskák szervezetébe úgy kerülhet, hogy azok eleven vagy döglött állatot, például egeret esznek, majd a széklettel távozik belőle. A toxoplazma-fertőzést a macskák elkerülhetik, ha kizárólag egészséges, boltban kapható macskaeledelt fogyasztanak.

93. Akármilyen beteg vagyok is, utálok orvosságot szedni. Tudom, hogy néha mégis szükségem van gyógyszerre; milyen formában kell bevennem, hogy a legkevésbé legyen kellemetlen a dolog?

Legegyszerűbb megoldás valószínűleg az injekció, bár ez általában azzal jár, hogy a cicát el kell vinni az állatorvos rendelőjébe, ami viszont lelkeleg rettentően megviseli. Beveheti azután a gyógyszert tablettá vagy kanalas orvosság formájában is.

A macskák szájürege kicsi és száraz, a legtöbb tablettá pedig nem speciálisan macskáknak készül, ezért a beadásuk nehéz feladat lehet. Többnyire két emberre is szükség van hozzá: egyikük lefogja a cicát, másikuk pedig beadja az orvosságot. Némelyik esetben az a legjobb módszer, ha ilyenkor az állatot becsavarják egy jókora törülközőbe vagy pokrócba, úgy, hogy csak a feje látsszék ki.

A száját fölfeszítjük, és úgy fordítjuk, hogy fölfele nézzen, majd belepottyantjuk a tablettát. Ekkor becsukjuk a száját, és a nyakát dörzsölgetjük, amíg le nem nyeli. Lehet használni speciális, műanyag tablettáadagolót is, ám ez veszélyes lehet, mert fölsértheti a macska torkát.

A folyékony orvosságot már könnyebb beadni, csak sajnos nem min-

den gyógyszert árulnak ebben a formában. Ilyenkor fecskendő vagy csöpögtető segítségével a folyadékot egyszerűen belespricceljük a cica szájába, és az lenyeli. Ha a tableta nem keserű, azt is porrá törhetjük és belekeverhetjük egy kis adag ízletes, ínycsiklandó szagú ennivalóba, általánosságban azonban mégsem helyes módszer gyógyszert keverni a macska táplálékába, ugyanis megérzi benne az idegen ízt, és nem lesz hajlandó megenni. Egyes gyógyszereket bele lehet keverni élesztőbe és föl lehet kenni a macska lábára. A tisztaságára kényes cica a kulimászt okvetlenül lenyalja, így a gyógyszer belekerül a szervezetébe.

Néhány gyógyszergyártó cég is rájött, hogy a macskák mennyire utálják bevenni az orvosságot. Ezért egyes gyógyszereket, elsősorban az antibiotikumokat, speciálisan macskáknak szánt, például élesztőízű változatban hoznak forgalomba.

Máskor az embergyógyászatban használatos gyógyszerek gyermekeknek szánt változatát újracsomagolják, és „macskák számára” fölirattal forgalmazzák. Szerencsére az embergyerekek kedvére ízesített gyógyszerek egy részét sok macska is elfogadja. Még ennél is előnyösebb, hogy némelyik új gyógyszer lassítva fejt ki a hatását, ami azt jelenti, hogy elegendő őket naponta egyszer, sőt némelyiket kétnaponként egyszer bevenni.

94. Mindenféle rémtörténetet hallottam arról, hogy macskatársaim millióinak amputálták a mellső lábáról az ujjakat, csak azért, mert szeretünk egy kicsit karmolászni. Nem túlságosan kegyetlen büntetés-e ez ilyen jelentéktelen vétségért, és én vajon mit tehetnék, hogy elkerüljem ezt a sorsot?

A macskák azért macskák, hogy karmoljanak, és az embereknek ezt tudomásul kell venniük, ha társaságuk örömeiben akarnak részesülni. A világ sok részén csakugyan sebészi beavatkozással szokták eltávolítani a macskák karmát, nehogy összekarmolják a kanapét. Az állatot ilyenkor elaltatják, és a karmát leválasztják a csontról, amely mögül kinő. Ezután bekötözik a lábát, majd a boldogtalan macska, kétségkívül komoly kínok árán, meggyógyul és hazatérhet.

A kanadai állatorvosok kidolgoztak egy másik módszert, amelyet emberekesebbnek tartanak. Nem távolítják el a macska karmát, hanem érzéstelenítik az állatot, majd elmetszik a karom alatt és mögött húzódó apró ínszalagot. Ez a műtét nem olyan fájdalmas, és a macskának érintetlenül megmarad a karma, de nem tudja többé belevájni a bútorokba vagy a fák törzsébe. Egy amerikai állatorvos még ennél is messzebbre ment egy lépéssel. Az ötletet az adta, hogy a nők mesterséges körmökkel toldják meg a sajátjukat: ennek mintájára ez a derék doktor apró karomvédőket tervezett, amelyeket hozzá lehet ragasztani a macska karmához. Az állat karmát megnyírják, rácsöppentenek egy csöpp extra erős ragasztót, majd rácsúsztatják az erre a célra tervezett karomvédőt. Mivel a karmok tovább nőnek, a karomvédőket négy-hat hetenként cserélni kell. Ha ilyet visel, a macska továbbra is karmolászhatja a bútort, de kárt tenni nem tud benne. Azt hiszem, ez elég humánus elintézése egy olyan problémának, amely különben igen költségessé válhatna. Ennél is egyszerűbb megoldás, ha henteente megnyírjuk a macska karmát, ezenkívül vonzó és szembeötlő karmolófával ajándékozzuk meg.

Az emberek el szoktak feledkezni róla, hogy a macskák nem elvetemültségből karmolják össze a bútorokat, hanem mert jelezni kívánják a jelenlétüket. Ezért szeretik legjobban a szembetűnő helyen álló bútordá-

rabokat, például a kanapét vagy a konyhaasztalt összekarmolni. Az összekarmolt tárgyat minden arra járó macska észreveszi, ahogy az afrikai szavannán is észreveszi az összekarmolt fatörzset minden arra járó oroszlán. Ráadásul a mancsukról származó verítéket is hagynak a karmolásnyomban, akárcsak valami névjegyet.

De azért egyetlen macska se csodálkozzék, ha összeszidják, mert a számára tilos helyen karmolt. Egy vízipisztolyból leadott, jól célzott lövés alkalmas rá, hogy a cicát jobb belátásra bírja, ha viszont a karmolást a saját „bútoraira” korlátozza, azért jutalmat érdemel. A májpástétomot alighanem méltányolni fogja. Arról viszont a gazdáinak nem szabad megfeledkezniük, hogy a macskák nem szeretik, ha a „bútorikat” elrejtjük a szoba sarkába: elvárják, hogy a karmoló-póznájuk szem előtt legyen, ahol mindenki megcsodálhatja.

95. Imádom a konyhából érkező illatokat, amikor a gazdáim főznek, különösen, ha valami jó szaftos hústelt kotyvasztanak. Vajon nem eshet-e bajom, ha fölugrom a tűzhelyre, amikor nem néznek oda, és tartok egy kis kóstolót?

Kockázatos vállalkozás lenne. A macskák jobban bírják a nagy hőséget, mint a kutyák vagy az emberek, de azért ők is csak megégetik magukat. Gyakran megperzselik például a bajszukat, mert a meleg utáni olthatalan vágyuktól úzve túlságosan közel húzódnak a tűzhöz. Belelépni a forró serpenyőbe meg egyszerűen ostobaság.

A macskák mégis megpróbálkoznak vele; az emberektől eltérően ugyanis, akik a 44 °C foknál melegebb felületek érintését már kellemetlennek találják, ők 52 °C fokig egészen jól bírják a forróságot, mivel a lá-

bukban kevesebb a hőérzékelő ideg. Ezért tudnak szemrebbenés nélkül végigsétálni a forró bádogtetőn, nemcsak jelképesen, hanem a szó szoros értelmében is.

Ügyelnünk kell rá, nehogy a macska fölugorjon a konyhaasztalra vagy a mosogatóra, arra pedig különösen, nehogy a veszélyes területekhez közelítsen. Ehhez jó adag leleményességre van szükségünk, mivel a cica ezekbe a kalandos vállalkozásokba többnyire a távollétünkben szokott belefogni. A „macska a sparherden” nevezetű nemkívánatos jelenséget leginkább úgy tudjuk elkerülni, ha a macskát be sem engedjük a konyhába olyankor, amikor mi nem vagyunk ott. Ha ez megoldhatatlan, akkor minden veszedelmes és könnyen elmozdítható felületet törhetetlen tárgyakkal, például fazekakkal kell telerakni, hogy a macska csak óriási csörömpölés árán tudjon ott landolni. A legtöbb macskát, ha vannak is kivételek, ez visszariasztja attól, hogy azonnal újra szerencsét próbáljon...

96. Gazdáim minden évben egyszer beleerőltetnek egy szűk dobozba, és a legnagyobb rémületemre elvisznek az állatorvoshoz. Csakugyan szükség van erre?

Mind a macska egészségének, mind gazdái lelki nyugalmának érdekében: igen. A macskát ugyanúgy el kell vinni évente az állatorvoshoz, ahogy az emberek is jelentkezni szoktak időnként a saját orvosuknál általános kivizsgálásra. Sokféle baj kialakulhat ugyanis a közbeeső időben.

Már csak azért is helyes évente egyszer elmenni a dokihoz, mert így legalább biztosan megkapja a cica az oltást az éppen terjedő járványos betegségek ellen. Ugyanekkor beoltathatjuk a macskánáltha különféle kór-

okozói, bélgyulladás, Lyme-kór, veszettség vagy fehérvérűség ellen is. Jó alkalom ez arra is, hogy megtisztítsuk az állat szervezetét a bélférgektől.

Az évenkénti vizsgálat során az állatorvos megnézi a macska fülét és bőrét, nem telepedtek-e meg rajtuk élősködők, megvizsgálja az ínyét és a fogát, nem gyulladt, illetve lyukas-e, és meggyőződik róla, nem folyik-e a cica szeme vagy orra. Meghallgatja a szívét és a tüdejét, kitapinthatja a hasi szerveit, és ellenőrzi, rendben vannak-e a végbélmirigyei. És ami ugyanilyen fontos; a cica gazdája is megkérdezheti mindazt, amit az állat étrendjéről, testgyakorlásáról, a korral járó változásairól vagy a viselkedésével kapcsolatos problémákról tudni szeretne. Ahogy a macska öregszik, úgy válnak egyre fontosabbá ezek az évenkénti kivizsgálások, egyszerűen azért, mert az életkor előrehaladtával a lehetséges problémák száma és súlyossága is növekszik. Vannak helyzetek, amikor szerencsésebb, ha a doki házhoz jön, hogy megvizsgálja a cicát, de általában jobb, ha ez a rendelőben történik, ahol minden szükséges eszköz kéznél van.

97. Egy-egy állatorvosi vizit elég költséges mulatság. Nincs rá mód vajon, hogy vigyázzak az egészségemre, anélkül, hogy a gazdáimat költségekbe verném?

Először is, a megelőzés többnyire kevésbé költséges, mint a kezelés. Másodsor, ha a macska gazdáinak tényleg nincsen egy vasuk sem, és nem tudnának fizetni a kezelésért, az állatorvosok többsége akkor sem tagadja meg a segítséget.

Angliában, Kanadában és Ausztráliában mindenütt (az Egyesült Államokban viszont csak egyes szövetségi államokban) biztosítást lehet kötni háziállatokra is. Vannak országok, például Svédország, ahol annyira el-

terjedt a biztosításnak ez a fajtája, hogy az emberek nagy része kötelezőnek gondolja.

Azok a macskák, amelyeket ki szoktak engedni a lakásból, több veszélynek vannak kitéve. A külvilág valóságos dzsungel, teli száguldó autókkal, csúszós háztetőkkal és erőszakos, idegen macskákkal, tehát valószínű, hogy a szabadon kószáló cicának előbb-utóbb orvosi kezelésre lesz szüksége. A lakásba zárt macskákat ezek a veszélyek nem fenyegetik, tehát jóval kisebb a valószínűsége, hogy komoly fizikai károsodás érje őket, vagy hogy összeszedjenek valamilyen ragályos betegséget. De azért a házimacskák is szenvedhetnek lassan ható, velük született vírusfertőzéstől vagy azoktól az öregedéssel járó bajoktól, amelyek mindenkit utolérnek.

A macskatulajdonosoknak több típusa létezik. A legrokonszenvesebb csoportba azok tartoznak, akik felelősséget éreznek négylábú barátjukért. Gondját viselik a cicának, akkor is, ha csak szerény jövedelemmel rendelkeznek, néha már-már rögeszmésen aggódnak érte, akár saját jólétük rovására is. Ha nem tudják megfizetni az állatorvost, a legtöbb országban találnak olyan állatokkal foglalkozó, jótékonyági szervezeteket, amelyek anyagi segítséget nyújtanak.

Korántsem ennyire rokonszenvesek azok a macskatulajdonosok, akik számára a macska eléggé hátul szerepel a dolgok fontossági sorrendjében. Amikor nincs más hátra, orvosi segítségre van szükség, ők valahogy sokkal szívesebben fordítanak az azt a pénzt valami másra. Mivel azonban elég magas a jövedelmük, nem fordulhatnak segítségért vagy anyagi támogatásért a jótékonyági szervezetekhez. Az állatorvosok végül is ellátják ezeket a botrányos helyzetű cicákat is, de négyszemközt azt szokták tanácsolni nekik, hogy keressenek maguknak rokonszenvesebb gazdákat.

98. Természetkedvelő macska vagyok, és gyógyszerből is jobban kedvelem a természeteset, például a gyógyfüveket. Vajon csakugyan használnak nekem a gyógynövények és a homeopátiás módszerek?

Erre a kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni. A nyugati orvostudomány a gyógyfüves orvoslásból fejlődött ki. A manapság használatos, legfontosabb gyógyszerek jelentős részének hatóanyagát először növényekben fedezték föl. Az egyik legfontosabb rákellenes gyógyszert például a télizöld nevű kis növényből vonják ki. A leglényegesebb különbség a régi, gyógyfüves orvoslás és mai változatai között az, hogy a szükséges mennyiségű és tisztaságú gyógyhatású anyagot a növényekből régebben csak igen költségesen lehet kivonni, kémiai úton viszont jóval olcsóbban előállítható.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a betegségek gyógyítására kizárólag a modern gyógyszeres terápia alkalmas. A mai orvostudomány a szükségesnél nagyobb mértékben támaszkodik a gyógyszerekre, és elég nemtörődöm módon alkalmazza őket, gyakran indokolatlanul nagy mennyiségben. Ennek következtében aztán többször előfordul, hogy éppen az ellenkező hatást éri el, és az emberek egy részét ez arra ösztönzi, hogy másfajta gyógymódokkal kísérletezzen.

A gyógynövény-terápia gyakran hatásosnak bizonyul, de ártalmas vagy hatástalan is lehet, ha túlzásba vesszük, vagy nem a megfelelő növényt választjuk. Annyi bizonyos, hogy a homeopátia ártani nem árthat, és még használhat is.

Ugyanúgy, ahogy az akupunktúrának sincs semmiféle káros hatása, viszont segíthet a fájdalom bizonyos formáinak enyhítésében. Válságos helyzetben azonban ostobaság lenne lemondani a közhasználatú nyugati orvosi módszerekről akár a megelőzésben, akár a kezelésben, hiszen azok már bebizonyították hatékonyságukat.

99. A macska, amellyel egy házban laktunk, váratlanul meghalt macska-AIDS-ben, Soha életében nem volt szexuális kapcsolata más macskákkal. Hogyan kapta meg akkor vajon az AIDS-et, és én is veszélyben forgok-e?

Csak a nyolcvanas években fedezték fel az immunhiány-betegségnek azt a fajtáját, amelyik a macskákat támadja meg, bár már jó ideje szedi áldozatait. Nem közösülés, hanem nyál útján terjed.

A macska-AIDS is vírusfertőzés, amelynek kórokozója hasonlít ugyan az embereket és emberszabású majmokat megtámadó AIDS-vírushoz, de nem azonos vele. Az emberek nem kaphatják el az immunhiány-betegséget a macskáktól, mint ahogy azok sem kaphatják el a maguk immunhiány-betegségét az emberektől. Mind az ember, mind pedig a macska esetében olyan lassan ható vírussal van dolgunk, amely károsítja az immunrendszert, így a test védtelenné válik a rákkal és más betegségekkel szemben.

A betegséget az állat rendszerint úgy kapja el, hogy egy másik macska megharapja. Nem meglepő tehát, hogy a legnagyobb veszélynek a nem ivartalanított kandúrok vannak kitéve, egyszerűen azért, mert a leggyakrabban ők mérik össze az erejüket más macskákkal. Vannak környékek, ahol a tesztek az utcán élő, gazdátlan kandúrok hetven százalékának a szervezetében kimutatták a vírus jelenlétét. A vírus megléte a szervezetben önmagában még nem jelenti szükségképpen azt, hogy a macska rövidesen elpusztul, de annyi bizonyos, hogy nagyban növeli a betegségek valószínűségét.

Akárcsak az emberi immunhiány-betegség ellen, a macskáké ellen sem lehet oltással védekezni, így nincs más hátra, a macskának kell ügyelnie magára. Ha el akarja kerülni a fertőzést, jobban teszi, ha nem verekszik, vagy legalábbis nem vadidegen macskákkal!

100. Úgy hallottam, az idősebb macskák gyakran betegszenek meg rákban. De azt is hallottam, hogy ez a betegség ma már gyógyítható. Csakugyan így van?

Idősebb macskák között valóban gyakrabban fordulnak elő rákos megbetegedések; ezek egy része ma csakugyan gyógyítható, más részük megelőzhető.

A macskaleukózis lassan ható vírusfertőzés, amely a macskák AIDS-vírusához hasonlóan csökkenti a test ellenálló képességét a betegségekkel szemben. Ez a vírus enged „szabad utat” például a nyirokrendszer rákját okozó vírusnak. Viszont a macskákat be lehet oltani a macska-leukózis-vírus ellen, és ez az oltás egyben a nyirokrendszer rákja ellen is védettsé-

get biztosít idős korukra. Mielőtt beoltják a macskát, vérvizsgálatot kell végezni, hogy kiderítsék, nem hordozza-e máris a vírust.

A rák különféle fajtái jóval ritkábban fordulnak elő a macskáknál, mint az embereknél, a kutyáknál vagy akár a teheneknél. A daganatok egyes fajtái egyszerű műtéttel gyógyíthatóak; más típusai jól reagálnak a gyógyszeres terápiára vagy éppen a sugárkezelésre. Ugyanazokat a gyógyszereket és sugárkezelést kapják a macskák is, mint az emberek, csak sokkal kisebb adagokban. Igaz, így kevésbé hatékonyak, de nem lenne helyes a macskát kitenni annak a sok szenvedésnek, amit a nagyobb adagok előidéznének. A kemoterápiának csakúgy, mint a sugárkezelésnek az a célja, hogy megállítsa a daganat növekedését, anélkül, hogy a macskának kihullana a szőre, hányingere vagy súlyosabb székrekedése támadna. Szerencsére a rák leggyakoribb fajtája, a nyirokcsomó-daganat bizonyos gyógyszerek együttesére jól reagál, így a macskák állapota hosszabb időre javulhat. Ez még nem gyógyulás ugyan, de majdnem az.

101. Az utolsó kérdés emberbarátaimra vonatkozik. Némelyikük a jelenlétemben azonnal tüszögni kezd. Mások viszketnek és könnyezik a szemük, sőt még olyan is akad köztük, aki alig kap levegőt a közelemben. Okozhatja ezt a sok

bajt csakugyan egy szegény, ártatlan kismacska?

Bizony. Sokkal több ember allergiás a macskákra, mint a kutyákra, ám egy kis jóakarattal a cicák sokat segíthetnek nekik.

Az emberek nem föltétlenül a macskaszőrre allergiásak, sokkal inkább az elhalt bőrre, amely korpa formájában lehámlik az állatról, de az is lehet, hogy azokra a kémiai anyagokra reagálnak, amelyeket a macska nyála tartalmaz. Ezért is okoz az allergiás embereknél viszketést a macskakar-molás: allergiásak az állat karmáról a bőrükre került nyálra.

Egy macskának ügyelnie kell rá, hogy minél egészségesebb legyen a bőre. Így a hámló bőrpikkelyek veszélye a minimumra csökken. Jobb, ha nem csak maguk tisztálkodnak, hanem megengedik valamelyik nem allergiás emberbarátjuknak, hogy az napjában többször ledörzsölje őket egy nedves szivaccsal. Így eltűnik róluk a nyál, amely természetes tisztálkodás esetén tetőtől talpig belepi a bundájukat. A macskákat mindig a szabadban keféljük le, és ott vágjuk le a körmüket is, nehogy a levágott szőr, körmök és bőrpikkelyek megbújjanak a lakásban. Allergiás emberek még akkor is tüszögni kezdenek, ha a macska nincs is benn a házban, csak a bőrpikkelyek hevernek szanaszéjjel.

Amikor valakinek olyan komoly az allergiája, hogy légszomjat érez, nem elegendő szivaccsal lemosni és a szabadban tisztogatni a macskát. Ilyen körülmények között okosabb, ha a cica összecsomagol, és vagy odébbáll egy házzal, vagy legalábbis búcsút mond az elpuhult, civilizált életnek, és egyszer és mindenkorra kiköltözik a kertbe. Ilyenkor helyes, ha a kerti fészerbe vagy a garázsba lehelyezünk valamilyen fűtőtestet, hogy jó meleg otthona legyen a cicának. Ha a macska hajlandó rá, hogy a kertben verje föl a sátrát, eltűnik a házból a macskakorpa, és ezáltal megszűnik

egy olyan helyzet, amely az emberekre nézve orvosi szempontból komoly veszélyt jelenthet. Az emberek néha aggodalmaskodnak, hogy a macska boldogtalan lesz, ha nem eresztik őt be a házba. Elfelejtik, hogy a macskát az isten is a szabad életre teremtette. Fára mászni, a napon lustálkodni, éjszaka vadászni, eggyé válni a természettel: mindez a macskákat földobja, izgatja és boldoggá teszi. Ha az emberek gondoskodnak számukra orvosi kezelésről és ellenőrzésről, finom ennivalóról, meleg, száraz és biztonságos pihenőhelyről, és időnként még meg is cirógatják őket, a cicák boldogan választják a macskafélék számára természetes szabad életet.